

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ ANABİLİM DALI
YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE TÜRKÇE-URDUCA
KARŞILAŞTIRMALI ZAMAN YAPILARI**

Mohd HAKİM

**İzmir
2019**

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ ANABİLİM DALI
YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE TÜRKÇE-URDUCA
KARŞILAŞTIRMALI ZAMAN YAPILARI

Mohd HAKİM

DANIŞMAN
Prof. Dr. Kuthan KAHRAMANTÜRK

İzmir
2019

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “*Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretiminde Türkçe-Urduca Karşılaştırmalı Zaman Yapıları*” adlı çalışmanın içerdiği fikri izinsiz başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında ve bölümlerinin yazımında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Dokuz Eylül Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve *intihal içermediğini* beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

23/08/2019

Mohd HAKİM

Tarih: 05.09/2019

Tez Başlığı: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Türkçe- Urduca Karşılaştırmalı Zaman Yapıları

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 152 sayfalık kısmına ilişkin, 29/ 07/ 2019 tarihinde **tez danışmanım tarafından** Dokuz Eylül Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nın sağladığı İntihal Tespit Programından (Turnitin-Tez İntihal Analiz Programı) aşağıda belirtilen **filtreleme tiplerinden biri** (uygun olanı işaretleyiniz) uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin **benzerlik oranı % 19** dir.

• <http://www.kutuphane.deu.edu.tr/tr/turnitin-tez-intihal-analiz-programi/> adresindeki Tez İntihal Analiz

Programı Kullanım Kılavuzunu okudum ☒

Filtreleme Tipi 1(Maksimum %15) ☐

Filtreleme Tipi 2(Maksimum %30) ☒

☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, ☐ Kaynakça hariç, ☐ Alıntılar dâhil, ☐ Altı (6) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.	☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, ☒ Kaynakça dâhil, ☒ Alıntılar dâhil.
EK 1- İntihal Tespit Programı Raporu İLK SAYFA Çıktısı. ☒	
EK 2- İntihal Tespit Programı Raporu (Tümü) Cd İçinde. ☐	

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esasları'nı inceledim ve yukarıda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı Soyadı : Mohd HAKİM
Öğrenci No : 2016950173
Anabilim Dalı : Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Anabilim Dalı
Programı : Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Programı
Statüsü : Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐

ÖĞRENCİ

Mohd HAKİM

05.09.2019

DANIŞMAN

Prof. Dr. Kuthan KAHRAMANTÜRK

05.09.2019

Açıklamalar

1: Bu formu teslim etmeden önce sizden istenen bilgileri uygun kutucuğu (☐) işaretleyerek doldurunuz.

Kullanıcı şifre vb. konusunda sorun yaşanması durumunda Üniversitemiz Merkez Kütüphanesinde bulunan Turnitin yetkilisine (Ali Taş Tel: +90 (232) 3018026 veya ali.tas@deu.edu.tr) başvurunuz.

2: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu" formu tezin ciltlenmiş ve elektronik nüshalarının içerisinde ekler kısmında yer alır.

3: Tez savunmasında düzeltme alınması durumunda bu form güncellenerek yeniden hazırlanır.

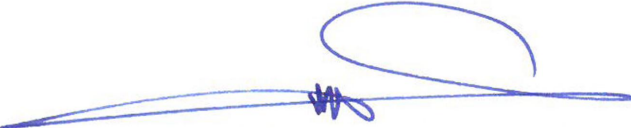
4: Turnitin-Tez İntihal Analiz Programına yükleme yapılırken Dosya Başlığı (document title) olarak **tez başlığının tamamı**, Yazar Adı (author's first name) olarak **öğrencinin adı**, Yazar Soyadı (author's last name) olarak **öğrencinin soyadı** bilgisini yazınız.

YÜKSEK LİSANS TEZİ SINAV SONUÇ FORMU

Mohd HAKİM Tarafından **Prof. Dr. Kuthan KAHRAMANTÜRK** yönetiminde hazırlanan **Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Türkçe-Urduca Karşılaştırmalı Zaman Yapıları** başlıklı tez tarafımızdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından “**Yüksek Lisans Tezi**” olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Kuthan KAHRAMANTÜRK

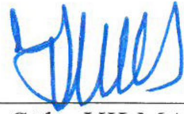
Danışman

Prof. Dr. Şerif Ali BOZKAPLAN

Jüri Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Dilek ALTINKAYA NERGİS

Jüri Üyesi

Prof. Dr. Süha YILMAZ
Enstitü Müdürü V.

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamın planlanmasında, araştırılmasında, yürütülmesinde ve oluşumunda ilgi ve desteğini esirgemeyen, engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, yönlendirmelerini, değerli katkılarını asla unutmayacağım ve bilgilendirmeleriyle çalışmamı bilimsel temeller ışığında şekillendiren danışmanım sayın hocam Prof. Dr. Kuthan KAHRAMANTÜRK'e yolumu aydınlattığı için canı gönülden sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca hiçbir zaman yardımlarını benden esirgemeyen, saygıdeğer bölüm hocalarıma da teşekkür ederim.

Ayrıca değerli zamanını bu teze ayırıp değerlendirdiği için ve yüksek lisansımın son döneminde bana kattığı her bilgi için Selçuk Üniversitesi Urdu Dili ve Edebiyatı bölüm başkanı sayın Prof. Dr. Nuriye BİLİK'e teşekkür ederim.

Çalışmalarım boyunca yardımlarını hiç esirgemeyen değerli arkadaşlarım Nadeem JAVED, Kadir DAĞLI, Melike TEKİN, Alican ENGİN'e paylaşımları ve destekleri için teşekkürü bir borç bilirim.

Son olarak, çalışmalarım boyunca maddi manevi destekleriyle beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan aileme, özellikle yol göstericim canım annem Shahnaz BANO, babam Alimuddin'ye da sonsuz teşekkürler ederim. Uzakta olsalar bile hep benim yanımda olduğunu hissettirdiler. İyi ki varsınız.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜRLER.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
ÖZET	viii
ABSTRACT	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xv
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Amaç ve Önem	2
1.3. Alt Problem Cümleleri	3
1.4. Sınırlılıklar	4
1.5. Araştırma Yöntemi.....	4
1.6. Tanımlar	4
1.7. Karşılaştırmalı Dilbilgisi ve Yabancı Dil Öğretimi.....	5
BÖLÜM II	7
2. Dilde Zaman Ulamı	7
2.1. Türkçede Zaman, Kip ve Görünüş Birlikteliği	7
2.1.1. Türkçede Zaman.....	8
2.1.2. Türkçede Kip.....	10
2.1.3. Türkçede Görünüş.....	13
2.2. Urducada Zaman Ulamı.....	14
2.2.1. Urducada Zaman, Kip ve Görünüş	14
2.2.1.1. Urducada Zaman	14
2.2.1.2. Urducada Kip.....	15
2.3. Urduca ve Türkçenin Tipolojik Özellikleri.....	17
BÖLÜM III	20
3.TÜRKÇE-URDUCA ŞİMDİKİ ZAMAN YAPILARININ KARŞILAŞTIRMASI.....	20

3.1. Biçimbirimsel ve Yapısal Açıdan Karşılaştırma.....	20
3.1.1. Şimdiki Zaman	20
3.1.2. Şimdiki Zamanın Hikâyesi.....	23
3.1.3. Şimdiki Zamanın Rivayeti.....	25
3.2. Kullanım Alanlarının Anlamsal Açıdan Karşılaştırması.....	26
3.2.1. Şimdiki Zaman.....	27
3.2.2. Şimdiki Zamanın Hikâyesi.....	33
3.2.3. Şimdiki Zamanın Rivayeti.....	36
3.3. Şimdiki Zaman Yapılarında Karşılaştırmalı Sonuç ve Değerlendirme.....	38
3.3.1. Şimdiki Zaman Yapılarının Değerlendirilmesi.....	39
3.3.1.1. Biçimbirimsel ve Yapısal Açıdan Benzerlikler.....	39
3.3.1.2. Biçimbirimsel ve Yapısal Açıdan Farklılık.....	40
3.3.1.3. Anlamsal Açıdan Aynılık.....	41
3.3.1.4. Anlamsal Açıdan Farklılık.....	41
3.4.2. Şimdiki Zamanın Hikâye Yapılarının Değerlendirilmesi.....	43
3.4.2.1. Biçimbirimsel ve Yapısal Açıdan Farklılık.....	43
3.4.2.2. Anlamsal Açıdan Aynılık.....	44
3.4.2.3. Anlamsal Açıdan Farklılık.....	45
3.4.3. Şimdiki Zamanın Rivayet Yapılarının Değerlendirilmesi.....	47
3.4.3.1. Biçimbirimsel ve Yapısal Açıdan Farklılık.....	47
3.4.3.2. Anlamsal Açıdan Farklılık.....	48
4.TÜRKÇE-URDUCA GEÇMİŞ ZAMAN YAPILARININ KARŞILAŞTIRMASI.....	49

A. GÖRÜLEN (Di’li, Bilinen, Belirli) GEÇMİŞ ZAMAN YAPILARININ KARŞILAŞTIRMASI.....49

4.1. Biçimbirimsel ve Yapısal Açıdan Karşılaştırma.....49

4.1.1. Görülen Geçmiş Zaman.....49

4.1.2. Görülen Geçmiş Zamanın Hikâyesi.....52

4.2. Kullanım Alanlarının Anlamsal Açıdan Karşılaştırması.....53

4.2.1. Görülen Geçmiş Zaman53

4.2.2. Görülen Geçmiş Zamanın Hikâyesi.....58

4.3. Görülen Geçmiş Zaman Yapılarında Karşılaştırmalı Sonuç ve Değerlendirme..59

4.3.1. Görülen Geçmiş Zaman Yapılarının Değerlendirilmesi.....59

4.3.1.1. Biçimbirimsel ve Yapısal Açıdan Farklılık.....59

4.3.1.2. Anlamsal Açıdan Aynılık.....59

4.3.1.3. Anlamsal Açıdan Farklılık.....59

4.3.2. Görülen Geçmiş Zamanın Hikâye Yapılarının Değerlendirilmesi.....61

4.3.2.1. Biçimbirimsel ve Yapısal Açıdan Farklılık61

4.3.2.2. Anlamsal Açıdan Aynılık61

B. DUYULAN (Miş’li, Öğrenilen, Belirsiz) GEÇMİŞ ZAMAN YAPILARININ KARŞILAŞTIRMASI.....62

5.1. Biçimbirimsel ve Yapısal Açıdan Karşılaştırma.....62

5.1.1. Duyulan Geçmiş Zaman.....62

5.1.2. Duyulan Geçmiş Zamanın Hikâyesi.....62

5.1.3. Duyulan Geçmiş Zamanın Rivayeti.....64

5.2. Kullanım Alanlarının Anlamsal Açıdan Karşılaştırması.....65

5.2.1. Duyulan Geçmiş Zaman	65
5.2.2. Duyulan Geçmiş Zamanın Hikâyesi	66
5.2.3. Duyulan Geçmiş Zamanın Rivayeti	68
5.3. Duyulan Geçmiş Zaman Yapılarında Karşılaştırmalı Sonuç ve Değerlendirme..	68
5.3.1. Duyulan Geçmiş Zaman Yapılarının Değerlendirilmesi.....	69
5.3.1.1. Biçimbirimsel Açıdan Aynılık	69
5.3.1.2. Anlamsal Açıdan Farklılık	69
5.3.2. Duyulan Geçmiş Zamanın Hikâye Yapılarının Değerlendirilmesi	70
5.3.2.1. Biçimbirimsel Açıdan Farklılık	70
5.3.2.2. Anlamsal Açıdan Aynılık	70
5.3.2.3. Anlamsal Açıdan Farklılık	71
5.3.3. Duyulan Geçmiş Zamanın Rivayet Yapılarının Değerlendirilmesi.....	72
5.3.3.1. Biçimbirimsel Açıdan Aynılık	72
5.3.3.2. Anlamsal Açıdan Farklılık	72
6. TÜRKÇE-URDUCA GELECEK ZAMAN YAPILARININ KARŞILAŞTIRMASI..	73
6.1. Biçimbirimsel ve Yapısal Açıdan Karşılaştırma.....	73
6.1.1. Gelecek Zaman	73
6.1.2. Gelecek Zamanın Hikâyesi	75
6.1.3. Gelecek Zamanın Rivayeti	77
6.2. Kullanım Alanlarının Anlamsal Açıdan Karşılaştırması.....	78
6.2.1. Gelecek Zaman	79
6.2.2. Gelecek Zamanın Hikâyesi	83
6.2.3. Gelecek Zamanın Rivayeti	86

6.3. Gelecek Zaman Yapılarında Karşılaştırmalı Sonuç ve Değerlendirme.....	87
6.3.1. Gelecek Zaman Yapılarının Değerlendirilmesi.....	88
6.3.1.1. Biçimbirimsel ve Yapısal Açıdan Farklılık.....	88
6.3.1.2. Anlamsal Açıdan Aynılık.....	89
6.3.2. Gelecek Zamanın Hikâye Yapılarının Değerlendirilmesi.....	91
6.3.2.1. Biçimbirimsel ve Yapısal Açıdan Farklılık.....	91
6.3.2.2. Anlamsal Açıdan Aynılık.....	91
6.3.2.3. Anlamsal Açıdan Farklılık.....	92
6.3.3. Gelecek Zamanın Rivayet Yapılarının Değerlendirilmesi.....	93
6.3.3.1. Biçimbirimsel ve Yapısal Açıdan Farklılık.....	93
6.3.3.2. Anlamsal Açıdan Farklılık.....	93
6. TÜRKÇE-URDUCA GENİŞ ZAMAN YAPILARININ KARŞILAŞTIRMASI.....	95
6.1. Biçimbirimsel ve Yapısal Açıdan Karşılaştırma.....	95
6.1.1. Geniş Zaman	95
6.1.2. Geniş Zamanın Hikâyesi	97
6.1.3. Geniş Zamanın Rivayeti.....	99
6.2. Kullanım Alanlarının Anlamsal Açıdan Karşılaştırması.....	101
6.2.1. Geniş Zaman.....	102
6.2.2. Geniş Zamanın Hikâyesi.....	107
6.2.3. Geniş Zamanın Rivayeti.....	109
6.3. Geniş Zaman Yapılarında Karşılaştırmalı Sonuç ve Değerlendirme.....	110
6.3.1. Geniş Zaman Yapılarının Değerlendirilmesi.....	110
6.3.1.1. Biçimbirimsel ve Yapısal Açıdan Aynılık.....	110

6.3.1.2. Anlamsal Açıdan Aynılık.....	110
6.3.1.3. Anlamsal Açıdan Farklılık.....	111
6.3.2. Geniş Zamanın Hikâye Yapılarının Değerlendirilmesi.....	112
6.3.2.1. Biçimbirimsel ve Yapısal Açıdan Aynılık.....	112
6.3.2.2. Anlamsal Açıdan Aynılık.....	112
6.3.2.3. Anlamsal Açıdan Farklılık.....	113
6.3.3. Geniş Zamanın Rivayet Yapılarının Değerlendirilmesi.....	114
6.3.3.1. Biçimbirimsel ve Yapısal Açıdan Farklılık.....	114
6.3.3.2. Anlamsal Açıdan Farklılık.....	114
BULGULAR.....	115
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	123
KAYNAKÇA.....	134

URDU ALFABESİ

Cümle yapısı bakımından büyük ölçüde Farsça'nın etkisinde kalan, Hintçe, Arapça, Türkçe, Farsça ve yerli dillerden ödünç kelime alan Urdu dili bu dillerdeki seslerin hepsini karşılayacak zenginliktedir. Arap harfleriyle yazılan Urdu alfabesi otuz beş harften (35) oluşur. Bunlara okunmayan “ن” (nûn-ı gunne) ve “آ” (elif-i memdûde) eklenirse bu sayı otuz yediye çıkar. Ayrıca Hintçe ve Urducaya mahsus tek sesli, fakat çift harfle yazılan harflerle birlikte alfabede kullanılan harf sayısı elli ikiye (52) ulaşmaktadır.

Urdu alfabesindeki harflerin alfabetik sıralanışı şöyledir:

آ-ا-ب-پ-ت-ٹ-ث-ج-چ-ح-خ-د-ڈ-ذ-ر-ز-ژ-س-ش-ص-ض-ظ-ع-غ-ف-ق-ک-گ-ل-م-ن-و-ہ-ی-ے

Tek sesli olan fakat çift harfle yazılan harfler bugün 15 olarak kabul edilmektedir.

نہ-مہ-لہ-گہ-جہ-دہ-ڈہ-ڑہ-ڑہ-ڑہ-ڑہ-ڑہ-ڑہ-ڑہ-ڑہ-ڑہ-ڑہ

nh- mh- lh- gh -kh -Rh -rh -Dh -dh -çh -ch -Th -th -ph -bh

TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ

Harflerin İncelenmesi

Harf	Okunuş	Verdiği Ses	Açıklama
ا	elif	a, i, u	Osmanlıca ile aynı
آ	elif medd	â	uzatmalı â
ب	be	b	normal b harfi
پ	pe	p	normal p harfi
ت	te	t	normal t harfi
ٹ	Te	t	dilin ucunu üst damağa vurarak çıkartılan ses
ث	se	s	normal s harfi
ج	cim	c	normal c harfi
چ	çe	ç	normal ç harfi

ح	he	h	normal h harfi
خ	khe	kh	gırtlaktan çıkartılan kh sesi
د	dal	d	normal d harfi
ذ	dal	d	dilin ucunu geriye çekilerek damağa vurmak suretiyle çıkarılır
ز	zal	z	normal z harfi
ر	re	r	normal r harfi
ړ	re	r	dilin ucunu damağa vurarak çıkarılan ses, çoğunlukla kelimenin sonuna gelir
ز	ze	z	normal z harfi
ژ	je	j	normal j harfi
س	sin	s	normal s harfi
ش	şin	ş	normal ş harfi
ص	sad	s	normal s harfi
ض	zad	z	normal z harfi
ط	to	t	normal t harfi
ظ	zo	z	normal z harfi
ع	ayn	a, i, u	a harfi
غ	gayn	g	gırtlaktan çıkartılan gayn sesi
ف	fe	f	normal f harfi
ق	kaf	k	gırtlaktan çıkarılan k harfi
ک	kaf	k	normal k harfi
گ	gaf	g	normal g harfi
ل	lam	l	normal l harfi

م	mim	m	normal m harfi
ن	nun	n	normal n harfi
ﻥ		n	nazal nun
و	vav	v, o, u, au	normal v harfi
ه	he	h	normal h harfi
ي	ye	y, i	küçük y
ﻱ	ye	ê	büyük y (Bilik -Özenç, 2007, s. 30-31)

ÖZET

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE TÜRKÇE-URDUCA KARŞILAŞTIRMALI ZAMAN YAPILARI

HAKİM, Mohd

Yüksek Lisans, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Kuthan KAHRAMANTÜRK

Türk-Hint ilişkileri çok eski tarihlere dayanmaktadır. Türklerin Hindistan'a yönelmesiyle birlikte yeni bir dönem başlamış ve her iki tarafta kültürel, dini, sosyal, ekonomik ve siyasal alanlarda etkileşim olmuş ve bu etkileşimin izlerini günümüzde de görmek mümkündür. Mahatma Gandhi'ye göre "Hindistan bir anadır. Onun iki çocuğu vardır. Bunlardan biri Türkler, diğeri ise Hintlilerdir." Türklerin Hindistan'a gelmesiyle birlikte bu coğrafyada güçlü ve tarihsel adımlar atılmıştır. Hint topraklarında uzun bir süre yaşamış olan Türkler ve Hintliler arasında kültürlerde olduğu gibi, dil açısından da bir alışveriş olmuştur. Bu bağlamda karşılaştırmalı dil çalışmaları, zamanla Türkçe ve Urduca arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları ortaya çıkarmak için yaygın olarak kullanılmıştır. Bu yöntemle, her iki dildeki gramer bilgisindeki farklılıklar ve benzerlikler belirlenmiştir. Bu çalışmada, öncelikle Türkçe ve Urduca zaman kiplerinin ayrıntılı özellikleri ve çekimleri gösterilip işlevleri açıklanacaktır. Hem Türkçe hem de Urduca dilbilgisi kitaplarında zamanlarla ilgili tanımlar tartışılmaktadır. Urduca ve Türkçe dilbilgisi konusunda yazılan kitaplar incelenip tüm zamanlarla ilgili yapılan araştırmalar bu çalışmada değerlendirilecektir.

Bu çalışmada, genel bilgilerin verildiği giriş bölümünde problem durumu, amaç ve önem, alt problemler, sınırlılıklar, araştırma yöntemi ve tanımlardan kısaca bahsedilecektir.

İkinci bölümünde, mevcut kaynaklardan tespit edilen karşılaştırmalı dilbilgisi ve yabancı dil öğretimi, Urduca ve Türkçenin tipolojik özellikleri, Türkçe ve Urduçada zaman ekleri, kip ve görünüş birlikteliği hakkında bilgi çıkarılmaya çalışılacaktır ve iki dilde olup olmadığı da gösterilecektir.

Üçüncü bölümde, Türkçe ve Urduçada zamanlar (şimdiki, geçmiş, gelecek ve geniş zaman) biçimbirimsel, yapısal ve anlamsal açıdan aynılık, benzerlik ve farklılık ile sınırlandırılmış olarak dilbilimsel bir yaklaşımla ele alınmaya çalışılacaktır.

Bu çalışmada, Türkiye Türkçesindeki -DI, -mİş, -(y)AcAk, -(I)yor, -mAktA, -mAdA, -(A/I)r eklerinin fiil çekimindeki zamanlar ve işlevlerini, Orhan Kemal'ın “*Avare Yıllar*” kitabında geçen zamanların Urduca çevirisi “*Bekar ke Mah-o Saal*” da hangi zamanlara çevrildiği incelenecektir.

Bu çalışmanın Türklerin Urduca ve Hintlilerin Türkçe öğrenmelerinde kolaylık sağlayacağına inanmaktayım. Türkçe-Urduca konusunda yapılan çalışmalar ve araştırmalar denizine bir damla da ben katabilirim, amacım gerçekleşmiş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe, Urduca, Zaman, Karşılaştırma.

ABSTRACT

THE CONTRASTIVE ANALYSES OF TENSE FORMS IN TURKISH AND URDU LANGUAGES FOR TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE

HAKİM, Mohd

Master of Art, Department of Teaching Turkish As a Foreign Language

Thesis Advisor: Prof. Dr. Kuthan KAHRAMANTÜRK

Turkish-Indian relationship can be traced back to a ancient times. Turkey's orientation towards India commenced a whole new era which strengthened the interaction among both sides in terms of cultural, religions, socio-economic and political fields and it is possible to see the traces of this interaction present day. According to Mahatma Gandhi, "India is a mother. He has tow children. One of them is Turkish and the other one is Indian. With the arrival of Turks in India, some significant historical changes occurred in the region, such as exchange of language and culture between Turks and Indians, living together for a long time. Comparative language studies are widely used to show the differences between Turkish and Urdu in tenses. Differences and similarities in grammar knowledge of the tow languages were determined by this method. In this study, first a detailed feature and conjugation of Turkish and Urdu tense modes are shown and their functions are explained. Both Turkish and Urdu grammar books discussed for definitions of tenses. Books on Urdu and Turkish grammar were examined and much respective research on tenses were evaluated in this study.

In this study, in the introductory section, general information is given, with problem status, purpose and importance, sub-problem sentences, limitations, research method and definitions, which are briefly mentioned.

In the second part, comparative grammar and foreign language teaching, typological features of Urdu and Turkish language, combination of tense, mode and aspect in Turkish and Urdu language have been widely extracted from the available sources and it has been shown whether or not it is in both languages.

In the third chapter, the tenses (present, past, future and present tense) in Turkish and Urdu language are tried to be approached with a linguistic touch limited to the sameness, similarity and difference in morphological, structural and semantic aspect.

In this study, suffixes of Turkey Turkish language, such as -DI, mİş, -(y)AcAk, -(I)yor, mAktA, -mAdA, -(A/I)r conjugation of verbs are comparatively examined, going through the Orhan Kemal's book "*Avare Yıllar*" which is translated in Urdu language titled "*Bekar ke Mah-o Saal*".

I strongly believe, my thesis work will add up some more useful drop to the ocean of researches done on Urdu-Turkish grammar, and also it will help both the nation in learning both languages easily.

Keywords: Turkish, Urdu, Time, Comparison.

KISALTMALAR LİSTESİ

Geç.z.	: geçmiş zaman
G.geç.z.	: görülen geçmiş zaman
D.geç.z.	: duyulan geçmiş zaman
Gen.z.	: geniş zaman
Şim.z.	: şimdiki zaman
Gel.z.	: gelecek zaman
bkz.	: bakınız
s.	: sayfa
EK	: eylemin kökü
ME	: mastar eki
KS	: kaynaştırma sesi
krş.	: karşılaştırınız
ŞZE	: şimdiki zaman eki
KE	: kişi eki
GZE	: geçmiş zaman eki
YEK	: yardımcı eylemin kökü
DGZ	: duyulan geçmiş zaman
RE	: rivayet eki
Şim.z.h.	: şimdiki zamanın hikâyesi
Şim.z.r.	: şimdiki zamanın rivayeti
D.geç.z.h.	: duyulan geçmiş zaman

Gel.z.h.	: gelecek zamanın hikâyesi
Gel.z.r.	: gelecek zamanın rivayeti
Gen.z.h.	: geniş zamanın hikâyesi
Gen.z.r.	: geniş zamanın rivayeti
GGZE	: görülen geçmiş zaman eki
DGZE	: duyulan geçmiş zaman eki
GLZE	: gelecek zaman eki
GLZHE	: gelecek zamanın hikâye eki
GLZRE	: gelecek zamanın rivayet eki
GNZE	: geniş zaman eki
GNZHE	: geniş zamanın hikâye eki
GNZRE	: geniş zamanın rivayet eki

BÖLÜM I

GİRİŞ

Dil, insanlar tarafından sosyal bir etkileşimin zorunluluğu olarak doğmuştur. Ergin (2003, s. 3)'e göre dilin tanıtımı şöyledir: “Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli, bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessesedir.”

Urducunun konuşulduğu bölgeler, Hindistan'ın kuzey bölgelerinde olduğu gibi Müslüman nüfusun yoğun olduğu bölgelerdir, çünkü Moğol (Mughal) yöneticileri ve yetkilileri, merkezi Hindistan'daki konularda ve yerel sakinlerle iletişim kurmak için bir dile ihtiyaç duyuyordu. Moğolların konuştuğu dil, Arapça ve Farsça kelimeler içeren bir Türk dili idi. Bu kadar gelişmiş dilde Hint-Arî dilleri (özellikle Sanskritçe) vardı; ancak edebi ve teknik kullanımlar için Arapça ve Farsça sözcükler bulunmaktaydı. Yakında Urdu dili, Babür Saltanatının mahkeme dili ve halkın bile başka bir dil olarak memnuniyetle kabul ettiği bir dil haline geldi. Urduca, bugün tamamen kendine ait dilde bir yazısı olan, bütünüyle Arapça bir türev olan, alfabesinin bir türevi olan tamamen gelişmiş bir dil. Urduca sağdan sola doğru yazılmıştır. Urduca, Arapça ve Farsça kelimeleri Türkçe ve hatta İngilizce kelimelerle sığdırarak Hintçe ve Sanskritçe bir deyişle içeren bir dildir.

Urdu dili Hindistan'ın bazı bölgelerinde konuşulur ve aynı zamanda Pakistan'ın iki resmi dilinden birisidir. Urdu dili Arap alfabesi ile yazılır. İçerisinde Arapça, Farsça, Türkçe, Sanskritçe ve İngilizce sözcükler yer almaktadır. Arapça ve Farsçada yer alan çoğu sözcük Türkçede de kullanılır. Ancak her üç dilinde kendilerine has özellikleri vardır. Arapçada sözcüklerin eril, dişil ve tarafsız (nötr) halleri bulunmaktadır ve bu dilin çok farklı bir öge yapısı ve sıralaması vardır. Ancak bazı benzer sözcükler bir şeylerin çağrışımını yapmaktadır. Fars dilinde ise sözcüklerin eril, dişil ve nötr haller yoktur, tek çeşit sözcük yapısı vardır. Bazı yapılar dışında Türkçe ile benzer bir öge dizilişi görülmektedir.

Urduca, Hint-Avrupa dillerindendir. Urdu, ismini Türkçe “Ordu” sözcüğünden almıştır. Urduca, Türkçe ile geçmişten bugüne yakın ilişkiler içerisinde. Urduca, Hindi diline ait bir üs ve dilbilgisine sahip olmakla birlikte, çeşitli etkilere sahip dünyanın en güzel dillerinden biri olarak kabul edilmektedir.

1.1. Problem Durumu

Türkçe ve Urduca farklı dil ailelerinde yer almaktadır. Birçok yönden birbiri ile ayrılan bu diller farklı araştırma konuları için cezbedicidir. Buna karşın bu iki dil arasında elle tutulacak çalışmalar yok denecek kadar azdır. Hindistan’da Türk dili ile ilgili sadece Yeni Delhi’de (Jamia Millia İslamia Üniversitesi’nde Lisans var) vardır, birkaç üniversitede de Türkçe sadece seçimli ders olarak bulunmaktadır.

Bu kurumların sayesinde az da olsa Türk diline duyulan ilgi her geçen gün artmaktadır. Türkçe yabancı dil olarak öğretilirken hala yabancı kaynaklardan faydalanılmaktadırlar. Bu durum dillerin daha doğru öğrenilmesinde büyük bir engel teşkil etmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi temel dil becerilerinin kazandırılmasını kapsayan bir süreçtir. “Herhangi bir dilde yeterli olma durumu; bireyin anlama ve anlatmaya dayalı temel dil becerilerini etkin kullanabilmesi ile değerlendirilir” (Karatay, 2011, s.21).

Günümüz insanın ana dili dışında, yabancı bir dil öğrenmeye niçin ihtiyaç duyduğu konusu neredeyse artık herkese yanıt verilebilecek bir sorudur. Çünkü dünya küreselleşmektedir ve küreselleşen dünyada pek çok insan birbirinden farklı nedenlerle yeni bir dil öğrenme arayışı içerisinde. Dünya üzerinde Türkiye’de olduğu gibi tek bir sınır içerisinde bir tek ortak dilin kullanıldığı ülkeler olduğu gibi, birden fazla dilin aynı anda konuşulduğu ülkeler de bulunmaktadır. Bu çalışmada, öğrenme, öğrenme yaklaşımları ve farkları ortaya konacak, yabancı dil öğretim yöntemlerinden söz edilecektir.

Bu tezde zaman işlevli yan tümceleri açıklamak ve ortaya çıkan sorunlar ele alınmaktadır. Bir Hint-Avrupa dili olan Urdu dilinden Türkçeye ve Türkçeden Urdu diline çeviri sırasında karşılaşılan zorunlukları çözümlemeye çalışacağız.

1.2. Amaç ve Önem

Dil, bir toplumu geliştirmek, seviyesini yükseltmek, kültürü zenginleştirmek için en önemli unsurdur. Bu çalışmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğrenirken anadilden kaynaklanan olumsuz etkileri giderebilmek için Urduca’dan olumlu aktarmalar yapılabileceğini örneklerle kanıtlamaktır.

Türkçeye duyulan ilgi ve ihtiyaç gün geçtikçe artmaktadır. Bu nedenle Türkçenin daha iyi bir biçimde nasıl öğretilbileceği konusunda daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır çünkü Türkçe

öğrenmeye ilgi ve ihtiyaç duyan bireylerin nitelikleri değişmekte buna bağlı olarak ihtiyaçları da farklılaşmaktadır.

Bilindiği gibi anadilde bulunan birçok dilbilgisi yapısı yabancı dilde bulunmamakta ve yapılar birebir örtüşmemektedir. Yabancı dil öğrenmeyi etkileyen bu dilsel yapılardaki farklılıklar, dil öğreniminde ve öğretiminde mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır. Anadilden yapılan aktarmaları bilinçli olarak yönlendirmek ancak karşılaştırmalı dilbilgisi analizleri ile mümkündür.

Bu çalışmada karşıtsal çözümlemenin güçlü görüşünden hareketle Urduca ve Türkçenin zamanlarının karşılaştırılması yapılmıştır. Yapılan çözümlemeyle iki dilin zamanları arasındaki benzerlikler ve ayrılıklar tespit edilmiş ve maddeler hâlinde sıralanmış; ayrıca, Urduca'nın zamanlarının Türkçeye çevrilmesinde karşılaştırılması muhtemel güçlükler yer verilmiş ve söz konusu güçlükler için çözüm önerilerinde bulunulmuştur. Bu çalışma, Türkçede ve Urduçada zaman kiplerinin karşılaştırıldığı betimsel ve derin bir çalışmadır. Araştırmamızda temel amaç; Türkçe ve Urduca arasındaki farkları ayırt edip, karşılaştırma yapılmak suretiyle dilbilgisi açısından incelemektir.

Yeni bir dil öğrenirken sözcük dağarcığının yanı sıra en önemli faktörler, dilbilgisi ve zaman yapılarıdır. Urduca ve Türkçe zaman yapıları bakımından oldukça farklıdır. Türkçede tek bir zaman yapısı var iken Urduçada bir zaman için birçok zaman yapısı vardır. Bu sebepten dolayı Hintli öğrenciler çeviri yaparken karmaşık hale gelmektedir.

Bu nedenle bu çalışmanın temel amacı, Türkçe ve Urduca arasındaki zamanları karşılaştırırken ortaya çıkacak karışıklıklara yol gösterici olmasıdır. Bu tez çalışması hem Urduca ve Türkçe dilleri arasında çeviri yapan öğrenciler için yararlı olacak, hem de Türkiye ve Hindistan arasındaki maddi ve manevi ilişkilerin gelişmesine katkı sağlayacaktır.

1.3. Alt Problem Cümleleri

Yapılan bu çalışmada, ortaya çıkan *Türkçe-Urduca karşılaştırmalı zaman yapılarının* biçimbirimsel, yapısal ve anlamsal açıdan farklılıkları ve benzerliklerinin neler olduğu ve bunların açıklamaları, Türkçeyi yabancı dil olarak öğretmeye nasıl katkıda bulunulabileceği sorularına yanıt aranacaktır.

1.4. Sınırlılıklar

Genellikle Türkçeden Urduca'ya yapılan çevirilere hikâye ve roman türündeki edebi eserlerdir. Bu çalışma ile birlikte çeşitlilik arttırılmıştır. Türkçe ve Urduca dillerini için çalışma yapılırken öncelikli olarak daha önceden çevrilmiş bir eserden yararlanmak daha doğru olacaktır. Bu çalışma içinde Orhan Kemal'in, Khalid Fateh Mohammad tarafından "*Bekar ke Mah-o Saal*" adıyla Urdu diline çevrilen "*Avare Yıllar*" adlı eseri seçilmiştir. Kitaptaki zaman yapısı bulunan cümleler incelenmiş, diğer eserlerine göre daha zengin anlam ve yapı farklılıklarının olduğu tespit edilmiştir.

1.5. Araştırma Yöntemi

Bu tezde Orhan Kemal'in "*Avare Yıllar*" eserindeki tüm zaman yapıları örnekleri ile beraber aktarılmıştır. Bu zaman yapıları her iki dilde denklik getirecek şekilde ifade edilmiştir. Bu çalışmada çıkış dili olarak Türkçe, hedef dili ise Urduca seçilmiştir.

İyi bir çalışma ortaya koyabilmek için yukarıda sözü geçen zamanların bulunduğu cümleler tespit edilip çıkarılacaktır. Bu çalışma üç temel ve yan dallara ayrılacaktır. Bu üç temel başlık: giriş ana ve son bölümdür. Giriş bölümünde bu çalışmanın problemi, yöntemi, sınırlılıkları, Türkçe ve Urduca zamanlar sistemi ile ilgili bilgiler açıklanıp ana bölüm için temel olacak şekilde teorik bir çerçeve oluşturulacaktır. Ana bölümde Orhan Kemal'in "*Avare Yıllar*" adlı eserinden hazırlanan cümleler ve Urduca çevirisindeki karşılıkları, biçimbirimsel, yapısal ve anlamsal açılardan yorumlanacak, ortaya çıkan bulgular tanımlanacak ve incelenecektir. Son bölümde ise önceki bölümlere dair bir değerlendirme yapılacaktır.

1.6. Tanımlar

Dilbilgisi: Bir dilin ses, biçim ve cümle yapısını inceleyen bir çalışma alanıdır.

Karşılaştırma: İki ya da daha çok sayıda dilin birbirine benzeyen ve benzemeyen yanlarını ortaya koymak ereğiyle yapılan incelemedir.

Yabancı Dil: 1. Ana dilin dışında olan dillerden her biri. 2. Ana dilin dışında öğrenilen uzmanlık dilidir. (TDK, 2005, s. 2102).

1.7. Karşılaştırmalı Dilbilgisi ve Yabancı Dil Öğretimi

Bu çalışmanın ana konusu, Türkçe ve Urdu dili arasındaki karşılaştırmalı zaman yapıları üzerine benzerlikleri ve farklılıkları ortaya çıkarmaktır. Çalışmamız, ileriki dönemlerde Türkçe öğrenen Hintli öğrencilere ve öğretmenlere yardımcı olmayı hedeflediği için, karşılaştırmalı dilbilim ve yabancı dil öğretimi ile olan bağlantısına kısaca değinilmiştir.

Karşılaştırmalı dilbilgisi terimi dilbilim içerisinde bir üst kavram oluşturmaktadır ve bu kavram yerine karşılaştırmalı dilbilim, karşılaştırmalı analiz ve dil karşılaştırması gibi terimlerin de kullanıldığı görülmektedir. Karşılaştırmalı dilbilgisinde öncelikle iki farklı dil arasındaki farklılıkları ortaya çıkarmaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır. (bkz. Althaus,1980, s. 633.) Buradan hareket ederek karşılaştırmalı dilbilgisinin iki ayrı dili, yapılarındaki farklılıkları karşılaştırma yoluyla tespit edebilmek amacıyla incelediği söylenebilir. Çünkü karşılaştırmalı dilbilgisi dil öğrenmede anadilin yabancı dil öğrenimini isteyerek veya istemeyerek sistemli olarak etkilediğinden hareket etmektedir. Yabancı dil öğrenen kişi ana dilsel alışkanlıklarını sürekli olarak yabancı dil öğrenim sürecine aktarmaktadır. Bu süreçte olumlu aktarmaların (transferler) yanı sıra olumsuz aktarmalar da önemli rol oynayabilir. Her iki dilde de aynı olan öğelerin daha kolay ve hatasız öğrenilebilmesine olumlu aktarma denir. Benzer öğelere karşın farklı öğelerin öğrenilmesi problem oluşturarak hatalara yol açmaktadır. Problem oluşturan bu farklı öğeler olumsuz aktarma olarak adlandırılır. Karşılaşılan bu gibi olumsuzlukların giderilmesi ve yabancı dil öğrenim sürecinin amaca uygun yönlendirilebilmesi için iki dilin karşılaştırmalı analizi gerçekleştirilmelidir. Böylece yabancı dil öğrenirken veya öğretirken yapılabilecek hatalar önceden tespit edilmiş olacaktır. Daha sonra yapılabilecek bu hatalar yabancı dil dersinde uygun yöntemlerin ve gerekli ders araç-gereçlerinin hazırlanması ile ortaya çıkmadan önlenabilir. (Arak, 2006, s. 206)

Yabancı dil öğrenen kişi özellikle öğrenim sürecinde bilinçli veya bilinçsiz bir karşılaştırma gerçekleştirdiğinden, öncelikle anadili büyük önem taşımaktadır. Yabancı dil öğrenimi sırasında anadilin önemi yadsınamaz. Çünkü birey kendi dilinde düşünür, evreni algılamaya çalışır. Butzkamm'ın da belirttiği gibi, Yabancı dilin öğrenilmesi için kuşkusuz en önemli yardımcı araç yabancı dilin kendisidir. Bu sırada anadil onun en önemli yardımcısıdır. (bkz. Butzkamm, 1989, s. 291) Ayrıca yabancı dil öğrenenler için hangi dilden (çıkış dil) hareket ettikleri de çok önemlidir. Çünkü eğer söz konusu iki dil genetik açıdan akraba diller olursa, karşılaştırmalı analiz daha verimli sonuçlar ortaya çıkaracaktır. Ancak akraba olmayan diller de birbiriyle karşılaştırılabilir. Anadilin ve yabancı dilin karşılaştırmalı analizinde sistem

alanlarını iki dil içerisinde araştırmak önemlidir. Bu tür alanlar içerisinde bulunan yapılar karşılaştırılarak ortaya çıkarılabilir. Bunu yapabilmek için de yabancı dil öğretmenlerinin her iki dili çok iyi bilmesi gerekir. (Arak, 2006, s. 206-207)

Karşılaştırmalı Dil Bilgisi iki veya daha fazla dil sistemi ve dil alt sistemleri arasındaki farklılıkları, benzerlikleri, aynılığı ve sapmaları mümkün olduğu kadar detaylı ve sistemli bir “karşılaştırma” ile ortaya koymaya çalışan eşzamanlı dilbilimsel tanım ve analiz yöntemidir. Diller iki yönlü (bilateral), çok yönlü (multilateral) ya da tek yönlü (unilateral ‘bir dilden diğer dile’) belirli dil fenomeni alanında birbirleri ile karşılaştırılarak analiz edilir. Bu dil fenomeni karşılaştırmalı sesbilgisi, karşılaştırmalı cümle dizimi ya da karşılaştırmalı anlambilimi gibi çok farklı dilbilim ve dil sistemi alanını kapsayabilir. Karşılaştırılan alanlardaki dil fenomenleri birbirleri ile uyumlu (konvergent), birbirlerinden farklı (divergent) ya da birbirleri ile eş değerli (aquivalent) olabilir. Günümüzde Karşılaştırmalı Dilbilim genel olarak dil bilimi alanlarını kapsayan genel disiplini ifade ediyor, Karşılaştırmalı Gramer ise her bir dilin gramer sisteminde somut olarak gerçekleşen yapının karşılaştırılmasını kapsar, Karşılaştırmalı Analiz kavramı ise dil sistemindeki bir kısmi sistemin, örneğin Türkçe-Almanca kelime yapım sistemi gibi yapıların karşılaştırmalı olarak ortaya konmasını ifade etmede kullanılır. (Kahramantürk, s.1)

BÖLÜM II

2. DİLDE ZAMAN ULAMI

Zaman, bir işin, bir oluşun, bir kılışın gerçekleşme sürecidir. Fuat Bozkurt; “Zaman, belleğimizin yarattığı, başı ve sonu olmayan soyut bir süredir. Dilbilgisinde zaman, eylemin yapılmakta olduğunu, yapıldığını, yapılacağını bildiren soyut süre kavramıdır.” (Bozkurt, 1995, s. 62); “Dilbilgisi açısından zaman, insanoğlunun olayın gerçekleşme sürecini algılama ve yansıtma biçimidir. Bu yüzden dilden dile zamanlar değişir.” (Bozkurt, 1995, s. 204) biçiminde tanımlamaktadır zamanı.

Dil de, zaman kavramı gibi üzerinde en fazla durulan kavramlardan bir tanesidir ve doğal olarak hemen her araştırmacı tarafından tanımı yapılmaya çalışılmıştır. Onun bu denli işlenmesinin nedeni insanı diğer canlılardan ayıran en temel özellik oluşu ve sadece insana özgü bu özelliğin pek çok yönüyle (kökeni, edinimi, kullanımı, aktarımı...) yine insanlar tarafından tam anlamıyla keşfedilememiş olmasıdır. (Demirgüneş, 2007, s. 4-5)

2.1. Türkçede Zaman, Kip ve Görünüş Birlikteliği

Zaman (İng. tense;), kip (İng. mood, mode), görünüş (İng. Aspect) kategorileri dil düzeninde birbirleriyle çok sıkı ilişkili olan, hatta iç içe geçerek bir arada düzenek oluşturan dil bilgisi kategorileridir. Bu kategorilerin betimlenip açıklanması dilin biçim düzeninin betimlenip açıklanması için olduğu kadar anlam ve dizim düzenlerinin betimlenip açıklanması için de son derece önemli, ayrıca da işe yarardır.

Kipin doğru bir tanımı için zaman ve görünüş kategorilerinin de eksiksiz betimlenmesi gerekmektedir. Bu üç kategorinin doğru betimlenmesi için her birinin birbiriyle ilişkilerini ortaya çıkaracak yöntemsel bir karşılaştırma ortaya konmalıdır. Türkçede dil bilgisel kategoriler büyük ölçüde görevsel bağımlı biçimbirimlere (ekler) yüklendiği için eylemden sonra gelen görevsel bağımlı biçimbirimlerin kip, zaman ve görünüş kategorilerinden birini taşıması doğaldır. Yalnız, geleneksel dil bilgisi kitaplarında zaman ve kipi aynı biçimbirimlere (bildirme kipi) yüklenmiş olması ve tasarlama kipi altında verilen biçimbirimlerin zamandan soyutlanması, bu kategorilerin birbirine karışmasına ve iki

kategoriyi ayıracak sınırların ortadan kalkmasına yol açmıştır. Ayrıca bu biçimbirimler görünüş kategorisi açısından hiç ele alınmamıştır. Oysa kip, zaman ve görünüş kategorileri birbirlerine sıkı sıkıya bağlıdırlar (Uzun, 1998, s. 105).

2.1.1. Türkçede Zaman

Sözlüklerde “Bir iş veya bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit.” olarak tanımlanır. (TDK, 2005, s. 2221)

“Varlığın genel var oluş eyleminden her türlü özel eylemine kadar, varlıktaki değişikliğin adı ‘zaman’ dır. Zaman, saymaca bir kavramdır ve varlıklar dünyasından çıkmış, varlıktaki ve mekandaki değişikliklerin adı olarak doğmuştur. İnsanoğlu, zaman kavramına, varlıktaki değişim süreçlerine dayanarak ulaşmıştır; varlıktaki değişim sürecinin adı, zamandır. Bu yüzden cümlelerde zaman, eylemin gerçekleşme biçimi kadar önemlidir”. (Karaağaç, 2012, s. 358)

Zaman, başı ve sonu olmayan bir akıştır. Bir işin, bir oluşun içinde bulunduğu soyut süredir. İnsanoğlu, zaman adını verdiği bu uçsuz bucaksız kavramı, birtakım gruplara ayırarak sınırlandırmaya çalışır. Çünkü söylediklerini olayın gerçekleşme ya da kendi konuşma anına göre bu zaman çizgisi üzerine yerleştirme zorunluluğu hisseder. (Üstünoğlu, 2004, s.188)

Zaman konusu epey karmaşık bir konudur. Zaman kavramı, uzun yıllar felsefenin çalışma konusu olmuştur. İnsan, zamanı hâlâ tam olarak anlama ve yorumlama çabası içindedir. Felsefenin çalışma alanında olan bu konu zamanla dil biliminin çalışma alanına girmiştir. Zaman kavramı, kişi kavramıyla birlikte eylemi adlandıran ve biçimlendiren temel ögedir. Sözlük anlamında zaman, zihnimizin yarattığı, başı ve sonu olmayan soyut bir süre kavramıdır.

Karaağaç ise zamanı, varlığın her türlü var oluş eyleminden her türlü özel eylemine kadar, varlıktaki değişikliğin adı olarak tanımlamaktadır. Zaman saymaca bir kavramdır ve varlıklar dünyasından çıkmış, varlıktaki ve mekandaki değişikliklerin adı olarak doğmuştur. İnsanoğlu, zaman kavramına varlıktaki değişim süreçlerine dayanarak ulaşmıştır; varlıktaki değişim sürecinin adı, zamandır (Karaağaç, 2012, s. 358).

Muharrem Ergin “fiilin gösterdiği hareketin hangi zamanda yapıldığını veya olduğunu ifade eden gramer kategorisi” (Ergin, 2003, s. 133-134) olarak tanımlamaktadır.

Zeynep Korkmaz fiilde zamanı “fiilin gösterdiği oluş ve kılışın başı ve sonu belli olmayan zaman çizgisinin neresinde gerçekleştiğini bildiren bir gramer kategorisi” (Korkmaz, 2007, s. 570) olarak tanımlar.

Doğan Aksan kipi, “konuşan ya da yazan kişinin eylemle ilgili öznel davranışını, amacını, yorumunu ortaya koyan bir dil bilgisel ulam” (Aksan, 2009, s. 190) olarak tanımlarken, Nadir Engin Uzun, “konuşucunun önermeye kattığı tutumu sunan kategori” (Uzun, 2004, s. 150) şeklinde tanımlamaktadır. Fatma Erkman Akerson- S. N. Şeyda Ozil de “konuşmacının dile getirdiği önerme hakkındaki yorumu” şeklinde benzer tanım yapmaktadır. (Akerson-Ozil, 2015, s. 235).

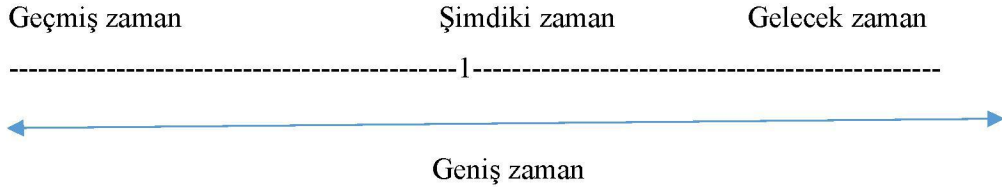
“Fiillerin bildikleri eylemler dört ana zamanda yapılabilir. Bunlar; geçmiş zaman, şimdiki zaman, gelecek zaman ve bu üçüncü kapsayan geniş zamandır. (Kahraman, 2009, s. 136)

Zaman, başlangıcı, sonu olmayan; başlangıç ve son düşünülmeyen soyut bir süre kavramıdır, bir akıştır. Bu dinmez akışı sınırlandırmak, bölümlere ayırmak; onu durdurmaya kalkışmak gibi boş bir tutumdur.

Durdurulması, sınırlanması usa (akla) bile sığmayan zamanı kişi oğlu, eylemin yapılarıyla anlatılışı bakımından daha kısası dil bakımından **üç** ayırmıştır:

- 1) Geçmiş zaman 2) Şimdiki zaman 3) Gelecek zaman (Gencan, 2001, s. 302)

Fiillerde zaman: Fiillerin bildirdikleri eylemler dört ana zamanda yapılabilirler. Bunu toplu olarak şöyle gösterebiliriz:

Fiiller, bildirdikleri eylemlerin zamanlarını karşılayan ekleri alarak çekimlenirler. Zaman ekleri, hem eylemin yapıldığı zamanı karşılar hem de fiili çekim için gerekli biçime sokarlar. Fiiller; bildirdikleri eylemlerin yapıldığı ya da yapılacağı zaman belirtilmeden, yalnızca yapılması tasarlanarak, istenerek de çekimlenebilirler. (Kahraman, 2009, s. 136-137)

2.1.2. Türkçede Kip

Eylemler, zaman ve anlam özelliklerine göre türlü eklerle değişik biçimlere girer. Bu biçimlerin her birine **kip** denir. Kip bir fiilin çekim kalıbı demektir.

Bildirme kipleri: Bildirme kipleri, gerçek hareketleri haber veren kalıplardır. **Eylemin yapıldığını, yapılacağını bildiren kipler:**

Dilek kipler: Eylemin yapılmasına dilek ayırtıları katan kipler. Bunlarda özel bir zaman anlamı yoktur. Hepsinde, kendini pek göstermeyen bir gelecek zaman ayırtısı sezilir. Onun için bu kipler zamanlara değil; anlamlarına göre adlandırılmıştır. (Gencan, 2001, s. 304-325)

Ergin kipi şu şekilde tanımlar: "Kip yahut şekil, fiil kök veya gövdesinin ifade ettiği hareketin ne şekilde yapıldığını veya olduğunu gösteren gramer kategorisidir. Fiil kiplerinin hepsi yalnız kip veya şekil göstermez, bunlardan bazıları aynı zamanda zaman da ifade eder." (Ergin, 2003, s. 133).

Kaya, kip konusunda şunları söylemektedir: "Kipler, herhangi bir olay, iş ya da durumla ilgili bildirme-betimleme-bilgilendirme ve bu olay, iş ya da durumlarla ilgili fikir belirtme, çıkarım yapma, varsayımda, öneride bulunma vb. işlevlerde kullanılır." (Kaya, 2004, s. 90).

Korkmaz kipi, "Fiil kök veya gövdesinin gösterdiği oluş ve kılışın zaman ve şahıs kavramlarına bağlı olarak ne şekilde yapıldığını veya olduğunu gösteren gramer kategorisi" olarak tanımlamış; Türkçede kiplerin bildirme kipleri ve istek kipleri olarak ikiye ayrıldığını söylemiştir (Korkmaz, 2010, s. 103). Bu tanımda kipin fiilin zamanına da vurgu yapan bir yapı olduğu görülmektedir. Ayrıca Korkmaz kipi, "Fiiller şekil, zaman ve şahsa bağlı bir yargıya dönüşebilmek için belirli anlatım kalıplarına girerler. İşte bu anlatım kalıplarına kip denir." biçiminde de tanımlamaktadır (Korkmaz, 2007, s. 569). Korkmaz'a göre ise kip (mood), "kök veya gövde durumundaki fiilin bildirdiği hareketin, oluş ve kılışın; konuşan, dinleyen veya kendisinden söz edilen açısından ne biçimde, ne tarzda yansıtıldığını gösteren bir gramer kalıbı, bir anlatım biçimidir" (Korkmaz, 2007, s. 569).

Ergin (2003, s. 289) kiplerin temelde ikiye ayrıldığını (bildirme ve tasarlama) toplamda dokuz tane olduğunu ifade etmiştir. Bunlardan bildirme kiplerinin geniş zaman, şimdiki zaman, görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman ve gelecek zaman tasarlama kiplerinin de şart, istek, gereklik ve emir şekillerinin olduğunu belirtmiştir.

Gencan (1971, s. 304-325) da Ergin gibi kipleri temelde ikiye ayırmış (bildirme ve dilek kipleri) ve toplamda dokuz tane olduğunu ifade etmiştir. Bunlardan -di'li geçmiş zaman, -miş'li geçmiş zaman, şimdiki zaman, gelecek zaman ve geniş zaman kiplerinin bildirme

kipleri olduğunu; gereklik, istek, dilek-koşul ve buyurma kiplerinin de dilek kipleri olduğunu ifade etmiştir.

Aynı şekilde Hengirmen (1997, s. 218) de kiplerin bildirme ve isteme kipleri olarak ikiye ayrıldığını dile getirmiştir. Şimdiki zaman, belirli geçmiş zaman, belirsiz geçmiş zaman, gelecek zaman ve geniş zaman bildirme kipleri; istek, dilek-koşul, gereklik ve emir kipinin ise isteme kipleri olduğunu ifade etmiştir.

Fiillerin, “zaman” ya da “dilek” anlamı yüklenerek anlatımda kullanılabilecek kalıplara girmiş ve bir kişiye bağlanmış biçimlerine “kip” denir.

Türkçe, fiil kipleri bakımından zengin bir dildir. Ek fiil çekimi kipleri ve katmerli çekimlerle birlikte, Türkçede 40’ın üzerinde kip bulunur. Olumlu fiillerin çekimlerinde, kip ekleri genellikle vurgulu olarak söylenirler. Olumsuz fiillerin çekimlerinde, vurgu olumsuzluk ekinden önceki hecelere koyar.

Kahraman (2009, s. 137- 138) de kiplerin temelde ikiye ayrıldığını (bildirme ve dilek (tasarlama)) toplamda dokuz tane olduğunu ifade etmiştir. Bunlardan bildirme kiplerinin şimdiki zaman, belirli geçmiş zaman, belirsiz geçmiş zaman, gelecek zaman ve geniş zaman; dilek kiplerinin de istek, dilek-şart, gereklik ve emir kiplerinin olduğunu belirtmiştir.

Görüldüğü gibi kiplerin isimlendirilmesi konusunda tam bir birlik sağlanamamıştır. Tezde Mehmet HENGİRMEN’in (Türkçe Dilbilgisi) isimlendirmesi temel alınmıştır.

- Duyulan Geçmiş Zaman Kipi: -mİş (-miş-miş-muş-müş) ekleriyle yapılmaktadır.

Dün, Japonya’da büyük bir deprem olmuşt.

Hastalandığı için, Ayşe okula gelememiştir.

- Görülen Geçmiş zaman: -DI (-dı-di-du-dü / -tı-ti-tu-tü) ekleriyle sağlanmaktadır.

Birlikte okuldan ayrıldılar.

Ablamlar, dün akşam tiyatroya gittiler.

Mahatma Gandhi 2 Ekim 1869’da Porbandar’da dünyaya geldi.

- Şimdiki Zaman:-(I) yor (ıyor-iyor-uyor-üyor), mAdA (mada-mede), mAktA (maktamekte) ekleriyle yapılır.

Temizliği bitirdim, şu an dinleniyorum.

Sessiz ol, bebek uyuyor!

Dere şırıl şırıl akmakta, kuşlar cik cik ötmekte, rüzgâr serin serin esmekte gönlümün bahçesinde.

- Geniş Zaman Kipi: -r (-ar-er-ır-ir-ur-ür) ekleriyle kullanılmaktadır.

İnsanlar binlerce yıldan beri doğar, büyür ve ölürler.

Güneş her zaman doğudan doğar, batıdan batar.

- Gelecek Zaman Kipi: -AcAk (-acak-ecek) ekleriyle bildirmektedir.

Yarın işe buradan başlayacaksın.

Parayı hemen ödeyecek, yoksa

- Dilek-Şart Kipi: -sA (-sa-se) ekleridir.

Bu kitabı okusanız, iyi olur.

Beni severseniz, dünyalar benim olur.

Param olsa, bir araba alırım.

- Gereklilik Kipi: -mAII (-malı-meli) ekleriyle yapılmaktadır.

Ormanları korumalıyız.

Sınavı başarmalıydın.

Sigarayı bırakmalısın.

- İstek Kipi: Fiillerin, -A (-a-e) ekini alarak kazandıkları şekildedir.

Bu dünyada gülelim, oynayalım, yaşamdan zevk alalım.

- Emir Kipi: Emir çekimi, her şahıs için farklı bir ek kullanarak gerçekleştirilmektedir.

İnsanları sev, çiçekleri koru!

Kimse duvarları yazı yazmasın!

Önce düşün sonra söyle. (bkz. Hengirmen, 1997, s. 218-226)

Kiple ilgili yapılan tanımlardan hareketle küçük ayrımlara dayansa bile iki farklı bakış açısının olduğunu söylemek mümkündür. Birinci grup bakış açısına göre kipin daha çok zaman tanımının içinde yer aldığı ve ondan ayırt edilmediği hatta birleşik fiil çekimlerinin kipi oluşturduğu söylenmektedir. İkinci grup bakış açısına göre ise kip yalnızca morfolojik bir işaretleyici olmaktan çıkmış; artık anlam bilimin alanına dahil edilmiştir. Kipin yalnızca zamana vurgu yapmayan, aynı zamanda konuşmacının da bir önerme karşısındaki tutumunu gösteren bir kavram olduğu konusunda hemfikir olunmuştur.

Araştırmacıların tanımlarında bulunan en önemli ortaklık kipin konuşunun tutumu veya ruh durumu olduğudur. Konuşur bir önerme karşısında tutumunu yansıtırken zamansal atıflarda da bulunmaktadır. Bu durum da tanımlarda zaman kavramı ile kip kavramının aynı kategori olarak değerlendirilmesine sebep olmuştur.

2.1.3. Türkçede Görünüş

Görünüş kavramı zaman kavramına göre az tanınmış bir kategoridir. Comrie görünüş kavramını genel olarak şöyle tanımlıyor: “Görünüşler olayın iç zamansal konturuna farklı bakış yollarıdır.” Görünüş ve zaman kategorilerinin birbirine bağlı olduğunu görebiliriz. Fakat ikisi de gerçek zamana bağlı olmalarına rağmen gerçek zamanla farklı açıdan ilişkililerdir. Yani zaman kategorisi, olayları zaman çizgisinde genellikle şimdiki zamana, bazen de başka olaylara bağlayarak yerleştiriyor. Görünüş kategorisi olayları herhangi gösterim noktasına bağlaması ile ilgili değil, olayın iç zamansal yapısı ile ilgilidir. Bunların farkı şu şekilde de belirtilebilir: olay – iç gerçek zaman (görünüş), olay – dış gerçek zaman (Comrie, 1976, s. 3).

Lyons (1983, s. 281-282)’a göre zamanın tersine görünüş gösterici (deictic) bir sınıf değildir; sözcenin zamanına göre düzenlenmediği bilgisinin verildiği bir dil bilgisi sınıfıdır. Olsen (1994, s. 7)’e göre zamana yerleşen bağımsız durumun gerçek zaman aralığı görünüşü verir. Smith (1997, s. 3)’e göre görünüş, durumun (olaylar ya da ifadeler) ve onların sunumunun zamana ait biçimlerinin anlam etkisinin alanıdır (Benzer, 2008, s. 106).

Peshkovskiy görünüş kavramını şöyle tarif ediyor: “Görünüş kategorisi durumun nasıl olduğunu ve nasıl sürdüğünü gösterir.” (Peşkovskiy, 1956, s. 105). Yerli dilbilim adamları arasında görünüş kavramı yeni yeni çalışılmaya başlanmış bir konudur.

Dilaçar’ın tanımı da şöyle: “Eylem kavramlarında meydana geliş tarzı: atıldı atılacak, düştü düşecek, oldu olacak; gelmez olmak, gidecek olmak, gelmiş olacak, vermiş bulunacak vb.” (Dilaçar, 1973, s. 160).

Hatipoğlu (1982, s. 42)’nda görünüş, görünüm olarak karşımıza çıkar ve “Görünüm eylem kavramlarında, meydana geliş tarzı” olarak tanımlar.

Erkman-Akerson (2000, s. 148)’da zaman ekleri ile görünüş eklerinin aynı olduğu fakat “görünüş” ün işlev olarak “zaman” dan çok farklı olduğu belirtilerek, görünüş işlevi “bitmezlik” / “biterlik” olarak iki sınıfa ayrılmıştır.

Vardar (2002, s. 105-106)’da “Görünüş (İng. Aspect), eylemin anlattığı iş, oluş, edim vb.ni konuşucunun nasıl gördüğünü belirten dilbilgisi ulamı. Zaman ulamından ayrılan görünüş, eylemin bitmişliği, bitmemişliği, başlangıcı, gelişimi, sonucu, yinelenişi vb. bakımından ele alındığını vurgular. Kimi dillerde görünüşün özel dil bilgisel öğeleri vardır.”

Korkmaz (2007, s. 576) görünüş kavramı hakkında şu bilgileri verir:

“... çekimli fiillerde görünüş açısından başlıca şu üç özellik göze çarpar:

- a. Görünüş, fiillerin çekimli durumları ile ilgili bir gramer kategorisidir.
- b. Görünüşte kip ekleri zamanı ve işlev açısından asıl işlevleri ile değil, daha başka işlevler ile kullanılır.
- c. Çekimli fiillerde şekil ve zamanı içine alan kip eklerinin kendilerinden beklenen görev dışında kullanılması, konuşanın o yapıya yüklediği özel anlamla ilgilidir. Dolayısıyla görünüşte bir “öznellik” (Sübjektiflik) vardır.

2.2. URDUCADA ZAMAN ULAMI

Zaman, modern yaratım ve görünümünün en önemli birleşenlerinden biridir. Zaman evrensel ve çok boyutlu bir kategoridir. Zaman kavramı fizik, felsefe, psikoloji, dilbilim gibi farklı bilim dalları tarafından incelenmektedir. Fizik, felsefe, psikoloji bilimlerinden alınan bilgi birincildir. Bu sebeple dilbilimdeki zaman kavramını incelerken söz konusu bilim dallarını dikkate almak gerekir. Bu bilimlere göre zaman, dünyadaki bilimsel görünümünün temel kategorisidir (Darbanova, 2010, İefremenko, 2016, s. 1).

2.2.1. Urducada Zaman, Kip ve Görünüş

Khan’a göre fiil üç zamandan biriyle ilgili bulunur: Bunlar; başlangıç, sözün söylenişi olmak üzere; geriye doğru geçmiş (mazi), ileriye doğru gelecek zaman (müstakbel), söyleme anıyla hâlden teşekkül eder. Urducada bir de bu üç zamanı içine alan geniş zaman (muzârî) vardır.” (Khan, 1995, s. 218).

2.2.1.1. Urducada Zaman

Zaman, vakit demektir. Urduca dilbilgisinde zaman demek ki fiil hangi zamanda hareket etmektedir. Bu yüzden fiile göre zaman üçe bölünür: geçmiş zaman, şimdiki zaman, gelecek zaman. (Khan, 1995, s. 218). Zamanlar fiillerle ifade edilir. Çünkü bir fiil hareket bildirdiği gibi o hareketin ne zaman meydana geldiğini de ifade eder. Türkçede olduğu gibi Urducada da fiiller mastar kökünden türetilir. Türkçede mastar takısı veya mastar eki -mAk (-

mek, -mak)tır. Fiilin sonunda görülür. Urduçada mastar eki “نہ” (nâ) fiilin sonunda görülür.

Urduçada ve Türkçede bu bakımdan bir benzerlik görülür. (bkz. Türkmen, 1992, s. 46)

Zaman akıp giden bir süreçtir. Dil bilgisel anlamda fiil zamanı ise bu süreçten farklıdır. Bu sebeple bu iki kavram İngilizcede fiil zamanı (tense) ve gerçek zaman (time) olarak adlandırılmaktadır.

2.2.1.2. Urduçada Kip

Tasarlama Kipleri: Fiillerin olumlu veya olumsuz nitelikte gerçekleşmesini; dilek, istek, şart, emir ve gereklilik kavramları içinde veren kiplerdir.

1. **Geçmiş zaman Şart kipi:** Şart cümlesi genellikle اگر (agar – eğer) ile başlar. İkinci

cümle yani sonuç cümlesi تو (tu- -ki o zaman) ile şart cümlesine bağlanır.

اگر وہ آتا تو میں بھی آتا۔ (agar voh âta to main bhi âta.) Eğer o gelseydi ben de gelirdim.

اگر وہ سنتا تو ضرور آجاتا۔ (agar voh sunta to zarur âcata.) Eğer o duysaydı mutlaka gelirdi.

کاش بارش ہوتی تو موسم ٹھنڈا ہوتا۔ (kâş bariş hoti to mausam thanda hota.) Keşke yağmur yağsaydı hava soğuk olurdu.

2. **Farazi Şart kipi:** Geçmişte gerçekleşmemiş ya da gerçekleşmesi imkânsız bir olayı ya da durumu ifade etmek için kullanılır.

اگر وہ ازمیر آیا ہوتا تو میرے پاس بھی آتا۔ (agar voh izmir aya hota to mere pâs bhi âta.) Eğer o İzmir'e gelmiş olsaydı benim yanıma da gelirdi.

اگر چھوٹی بچی سوئی ہوتی تو اس کی ماں آرام کرتی۔ (agar çhoti baççi soyi hoti to us ki mân âram kartî.) Eğer küçük çocuk uyumuş olsaydı annesi dinlenirdi.

اگر وہ ہر دن آتا ہوتا تو سارا کام ہو گیا ہوتا۔ (agar voh har din âta hota to sara kâm ho gaya hota.) Eğer o her gün gelmiş olsaydı bütün iş bitmiş olurdu.

3. **İstek Kipi:** Fiile istek, dilek, niyet kavramlarını verir.

میں کام کروں۔ (main kâm karûn.) Ben iş yapayım.

ہم کھانا دیں۔ (hum khana dên.) Biz yemek verelim.

4. **Emir Kipi:** Urdu dilinde bu kip Türkçedeki gibi ikinci şahıslarda kullanılır.

تم جاؤ۔ (tum caû.) gidin.

یہاں بیٹھ۔ (yahân baith.) burada otur.

دودھ والی چائے بناؤ۔ (dûdh vali çay banaû.) Sütlü çay yapın.

5. **Gereklilik Kipi:** Fiilin gösterdiği hareketin ya da durumun yapılmasının gerekli olduğunu bildirir. Urdu dilinde gereklilik kipleri üç şekilde yapılır.

Mastar + ہے hai (gereklilik, ihtiyaç, kaçınılmaz durum)

مجھے کپڑے دھونے ہیں۔ (muche kapre dhone hain.) Çamaşır yıkamak zorundayım.

اسے یہ کتاب پڑھنی ہوگی۔ (use yeh kitap parhnî ho gî.) Bu kitabı okumak zorunda kalacaksın.

ہمیں فوراً نہیں جانا تھا۔ (hamen fauran nahî cana tha.) Hemen gitmemiz gerekmedi.

Mastar + چاہیے çahiyê (uygunluk)

Bu yapı hareketin uygunluğunu gösterir. Cümlede tavsiye bulunur.

مجھے ناشتے کے لئے پنیر خریدنا چاہیے۔ (muche naşte ke liê panir kharidna çahiyê.) Kahvaltı için peynir almalıyım.

ان کو وقت ضائع کرنا نہیں چاہیے تھا۔ (un ko vakt zaya karna nahi çahiyê tha.) Vakitlerini boşa harcamamalıydı.

تم کو انگریزی امتحان کے لیے پڑھنا چاہیے۔ (tum ko angrezî imtîhan ke liê parhna çahiyê.) İngilizce sınavı için çalışmalısınız.

Mastar + (mecburiyet, seçme şansının olmadığı durumlar)

Bu yapı, seçme şansının olmadığını gösterir.

بیمار بچی کو یہ کڑوی دوا پینی پڑتی ہے۔ (bîmar baççî ko yeh karvî dava pînî parti hai.) Hasta çocuk bu acı ilâcı içmek zorunda.

مجھے اس کی مدد کرنی پڑے گی۔ (muche us ki madad karnî pare gî.) Ona yardım etmem gerekecek.

اس کو سالانہ امتحان کے لیے پڑھنا پڑے گا۔ (us ko salana imtihan ke liê parhna paregâ.) Final sınavı için çalışması gerekecek.

6. **Yeterlilik Kipi:** Türkçede mastar köküne eklenen -e bilmek, -a bilmek eki Urduçada

سکنا (sakna) yardımcı fiili kullanılarak karşılanılır.

تو گھر جا سکتا ہے۔ (tu ghar ca sakta hai.) Sen eve gidebilirsin.

میں اردو بول سکتا ہوں۔ (main Urdu bol sakta hun.) Ben Urduca konuşabilirim.

وہ موٹر سائیکل نہیں چلا سکے گا۔ (voh motorsycle nahi çalâ sake ga.) O motosiklet süremeyecek.

7. **Devamlılık Kipi:** Bu kip Urdu dilinde کرتا (karna) (yapmak) ve رہتا (rahnâ) (kalmak) yardımcı fiil olarak kullanılmaktadır.

وہ گھر آتا رہتا تھا۔ (voh ghar âta rahta tha.) O eve gelip dururdu.

میں کھانا کھاتا رہوں گا۔ (Mai khana khata rahun ga.) Ben yemek yiyip duracağım.

تو آیا کرتی ہے۔ (tu âya kartî hai.) Sen gelip durursun. (Bilik-Özenç, 2007, s. 206-221)

2.3. Urduca ve Türkçenin Tipolojik Özellikleri

Türkçe, Ural-Altay dil ailesine mensuptur. Türkçe sözcüklerde, Arapça, Almanca vb. dillerde görülen erillik, dişillik (yani cinsiyet ayrımı) özelliği yoktur. Türkçe kelimelerin başında çift ünsüz bulunmaz. Türkçe kelimelerde genelde ses uyumları vardır. Türkçe, diğer Altay dilleri gibi eklemeli, yani sözcüklerin eklerle yapıldığı ve çekildiği, sondan eklemeli bir dildir. Türkçede sayı sıfatlarından sonra gelen adlar çoğul eki almaz. Yani üç ağaçlar değil üç ağaç. Türkçe sesçil bir dil olma özelliği taşır. Okunduğu gibi yazılan, yazıldığı gibi okunan bir dildir. Türkçede doğru tümce yapısı, özne, tümleç, yüklem biçimindedir. Ancak Türkçe esnek bir dildir. Türk alfabesinin Latin kökenli olması Türkçedeki sesleri kolayca tanımaya yardımcı olmaktadır. Türkiye Türkçesinde uzun ünlü (â-î-û) yoktur.

Urduca ise Hint- Avrupa dil ailesinde, Hint- Arî dil grubunda yer almaktadır. Urduca veyahut Urdu dili, günümüzde Pakistan'ın millî, Hindistan'ın resmî dillerinden biri olup İngiltere'nin de aralarında bulunduğu dünyanın birçok ülkesinde kalabalık kitleler oluşturan bu iki ülke göçmenleri tarafından konuşulmaktadır. Urduca, Pakistan'da kullanılan iki resmi dilden birisidir ve Hindistan'ın bazı bölgelerinde de resmi dil durumunda bulunmaktadır. Temel olarak Hintçeye çok benzer. Ama orijinal bir dil değildir, Hintçenin yanı sıra Farsça, Arapça, Türkçe, Moğolca, Sanskritçe gibi dillerden etkilenmiş olan, bu dillerin karışımı olarak görünen bir dildir.

Urduca Hintçe, Farsça ve Arapça dillerinin tüm seslerine sahiptir. Urduca harfleri üç dilde de alfabetik olarak yazılmıştır. Bu dilde kelimeleri ve diğer dillerin eksenlerini uyarlama

becerisinin büyük olmasıdır. Urduca, kelime sırası konusunda (özne- nesne- dolaylı tümleş- yüklem) Türkçeye benzemektedir. Urduca biçiminin başlangıçta Farsça olmasıdır. Urdu Türkçe bir kelimedir. Ordu, asker, kamp, çadır vb. anlamına gelir. Urduca ve Türkçedeki temel fark, Urduca'nın Arap alfabesiyle yazılmış ve Arapça ve Farsça kelimeler kullanılmıştır. Ayrıca Türkçe Latin alfabesi ile yazılmıştır. Urduca, Arapça ve Farsça gibi sağdan sola ise Türkçe soldan sağa doğru yazılmaktadır.

Urduca, dünyada 200 milyon kişi tarafından konuşulmaktadır. Collins Encyclopedia'da Urduca, dünyanın üçüncü büyük dili olarak belirtilmektedir. Çok basit bir dil bilgisi yapısı olmasına rağmen harf birleşimleri yana doğru olduğu gibi aşağı doğru uzaması Urduca'nın zor öğrenilir bir dil olmasında büyük bir etkidir. Bazılarına göre ordunun dili birkaç dilden mürekkeptir. Ordunun içinde farklı bölgelerden farklı dilleri konuşan askerler bulunduğundan bu dillerin karışımıyla oluşan dile de Orduca (Urduca) adı verilmiştir.

Urdu dilinde Türkçedeki gibi fiil çekimleri fiilin köküne getirilen eklerle oluşturulur. Bunlardan birincisi fiilin köküdür. Fiilin kökü ya da gövdesi yalın hareketi ifade eder. İkincisi zaman ve şekil ekidir. Üçüncü unsur ise şahıs ekidir. Bu unsur hareketin bağlandığı şahıs, olan veya yapan şahıs karşılar. Urdu fiil çekiminde bu dört unsur, belirttiğimiz sıraya göre arka arkaya gelerek fiil çekimini oluştururlar. (Bilik- Özenç, 2007, s. 143)

Yani: Fiil kökü + şekil veya zaman eki + şahıs eki

Urducada şahıs zamirleri, kişi adlarının yerini tutan zamirlerdir. Varlıkları, şahısları halinde temsil eden bu kelimeler tekil ve çoğul olmak üzere üçer grup altında karşımıza çıkmaktadır. Konuşan birinci şahıs, dinleyen ikinci şahıs, adı geçen ise üçüncü şahıstır. Konuşan, dinleyen, adı geçen birden fazla ise çoğul birinci, ikinci, üçüncü şahıs oluşturur. Yani konuşanlar çoğul birinci şahıs, dinleyenler çoğul ikinci şahıs, adı geçenler de çoğul üçüncü şahıslardır. (Bilik- Özenç, 2007, s. 69)

Tekil ve Çoğul Şahıs Zamirleri:

Tekil

1. Şahıs	میں	main	Ben
2. Şahıs	تو، تم	tû , tum	Sen
3. Şahıs	وہ	voh	O
	یہ	yeh	Bu

Çoğul

1. Şahıs	ہم، ہم سب	ham, ham sab	Biz
2. Şahıs	تم، تم سب	tum, tum sab	Siz
	آپ	âap	Siz
3. Şahıs	وہ، وہ سب، انھوں نے	voh, voh sab	Onlar
	یہ، یہ سب	yeh, yeh sab	Bunlar

Fiillerde şahıs, eylemi yapan varlıktır. Cümle konusunda eylemi yapan varlığa özne denilir. Fiillerde üç türlü şahıs vardır:

- Birinci Şahıs: Konuşan veya konuşanlar; söz söyleyen veya söz söyleyenler,
- İkinci şahıs: Kendisine söz söylenen şahıs veya şahıslar,
- Üçüncü şahıs: Kendisinden bahsedilen, sözü geçen şahıs veya şahıslar.

Fiillerde birinci ve ikinci şahıslar **ben, sen, biz, siz** zamirleridir; bu zamirlerin dışında başka varlık adı olamazlar. Üçüncü şahıslar ise ya **o** ve **onlar** zamirleri, **soyut** veya **somut bir isimdirler**: (**O** veya **haber**) *geldi*; (**onlar** veya **işçiler**) *geldiler*... gibi. (Ediskun,1963, s. 171-172)

1. Tekil Şahıs Eki	Ben / -m, -ım, -im, -um, -üm
2. Tekil Şahıs Eki	Sen / -n, -(s)ın, -(s)in, -(s)un, -(s)ün
3. Tekil Şahıs Eki	O / -eki yoktur-
1. Çoğul Şahıs Eki	Biz / -ız, -iz, -uz, -üz, -k
2. Çoğul Şahıs Eki	Siz / -(s)ımız, -(s)iniz, -(s)unuz, -(s)ünüz
3. Çoğul Şahıs Eki	Onlar / -lar, -ler

BÖLÜM III

3. TÜRKÇE-URDUCA ŞİMDİKİ ZAMAN YAPILARININ KARŞILAŞTIRMASI

Bu bölümde Türkçede bulunan şimdiki zaman yapısı ve kullanımı Urduca ile biçimbirimsel, yapısal ve anlamsal açılarından karşılaştırılacaktır. Ayrıca karşılaştırmayı yaparken şimdiki zaman yapısının yanı sıra şimdiki zamanın hikâye ve rivayet yapısının Urduçada olup olmadığına da bakılacaktır.

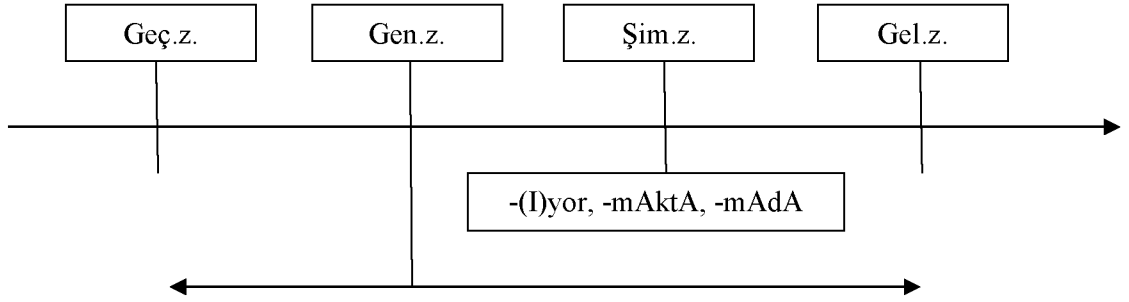
3.1. Biçimbirimsel ve Yapısal Açıdan Karşılaştırma

3.1.1. Şimdiki Zaman

Türkiye Türkçesinde şimdiki zamanı karşılayan üç ek vardır. Bunlar -(I)yor, -mAktA ve -mAdA ekleridir. Bu eklerin en yaygın olarak kullanılanı -(I)yor ekidir (Karaağaç, 2012, s. 361). -(I)yor çekimi arasında belirli bir fonksiyon farkı yoktur. Her ikisi de hareketin şimdiki zamanda yapılmakta olduğunu gösterirler. Yalnız -mAktA ve -mAdA’li şeklinde bildirilen hareketin mutlaka başlamış olduğu anlamını içerir. -(I)yor eki ise bazen başlamamış, fakat başlamak üzere olan hareket için de kullanılabilir: “*Biraz sonra geliyorum*” örneğinde olduğu gibi. “*Biraz sonra gelmekteyim diyemeyiz*” Demek ki -(I)yor biçimbirimi başlamak üzere olan bir gelecek zaman ifadesi için de kullanılmaktadır. Yani lokatifli şekil daha belirli, daha kesin bir şimdiki zaman bildirir (bkz. Ergin, 2003, s. 298). -mAktA ve -mAdA birleşik ekleri de -(I)yor ekinin yanında şimdiki zaman ekleri olarak kullanılmaktadır. Hatta bunlar -(I)yor ekine göre daha kesin şimdiki zaman bildirmektedirler.

Fiil kök veya gövdelerine sesliler uyumuna aykırı olarak -(I)yor eki ulanarak yapılır: *Gel-(i) yor, oku- yor, gör- (ü) yor-yat-ı (ı) yor...* vb., -(I)yor eki, fiil kök veya gövdelerinin sonundaki geniş-düz seslileri daraltır : *dinle’den dinliyor – ağla’dan ağlıyor, sevme’den sevmiyor.....vb.*, Fiil kök veya gövdelerinin sonralarındaki geniş-düz sesliler, iki yuvarlak arasında kaldıkları zaman, dar- yuvarlak olurlar: *Sürükle- sürüklüyor, okunma- okunmuyor, görünme- görünmüyor...* vb. şimdiki zaman 1. Tip şahıs eki alır (Ediskun, 1963, s. 177-178). Ayrıca diğer ünlülerle biten köklere ise şimdiki zaman eki -(I)yor direkt olarak eklenir: *oku- okuyor, yürü- yürüyor.*

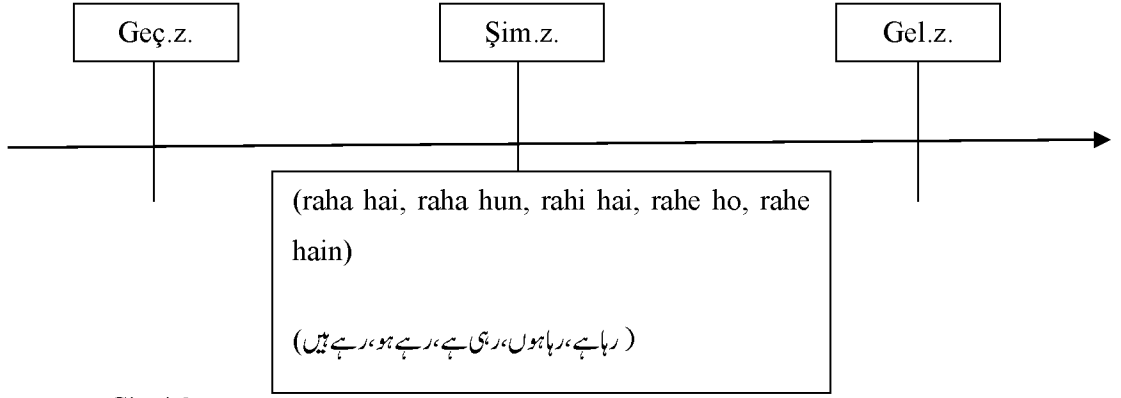
“Türkçede, -(I)yor eki şimdiki zaman kipi için kullanılan en yaygın ektir. Ek yapısından gelen özellik-(I)yor ekini, belirtilenden çok daha geniş bir zaman çerçevesi içinde almıştır. İşlev bakımından -mAdA ve -mAktA ekleri başlanmış ve halen sürmekte olan bir oluş ve kılışı kesin olarak anlatan bir özellik taşımaktadır. Bu eklerdeki “sürmekte” oluş özelliği, yapılarındaki “içinde bulunma” işlevi taşıyan + DA bulunma durumu ekinde gelmiştir. -(I)yor şimdiki zaman ekinin, zaman çerçevesi daha geniş olduğu halde -mAdA ve -mAktA eklerinde zaman çerçevesinin daha dar olduğu, bunlardan -mAdA seyrek kullanılan bir ekin olduğu ve -mAktA ekin yaygın bir kullanışa sahip olduğu görülmektedir” (bkz. Korkmaz, 2007, s. 621, Yaman, 1999, s. 87-88, Jeremics, 2013, s. 15-16). -mAktA, -mAdA şimdiki zamanı konuşma dilinde pek kullanılmaz. Daha çok yazı dilinde kullanılmaktadır.

Çizgi 1. (Jeremics, 2013, s. 15)

Urducada şimdiki zaman yapılışı şu şekildedir:

Asıl fiilin kökünün sonuna tekil eril (müzekker) için رہا ہے، رہا ہوں (raha hai, raha hun), çoğul eril için رہے ہیں (rahe hain), tekil ve çoğul dişil (müennes) için رہی ہے (rahi hai) zaman ekleri getirilir. Fiil çekimi tekillik çoğulluk açısından özneye uyar (krş. Bilik- Özenç, 2007, s.171). Mastarın gövdesinden sonra رہا ہے، رہا ہوں، رہی ہے، رہے ہیں (raha hai, raha hun, rahi hai, rahe ho, rahe hain) getirilerek yapılır (Türkmen, 1992 s. 82).

Çizgi 2.

Yalın Halı (İnfinitif durum)**Şimdiki zaman**

Gel- mek

gel-i-yor-um

(EK-ME)

(EK-KS-ŞZE-KE)

آ-ت

میں - آ رہا ہوں

(â - na)

(main-â- raha- hun)

(EK -ME)

(KE- EK-ŞZE-KE)

Yukarıda Türkçe olarak gösterilen örnekte, “gelmek” fiilinin kökü ünsüz ile bitiyor. Daha sonra şimdiki zaman eki olan –(I)yor eklenirken ünlü uyumunun bozulmaması için fiilin kökü ve şimdiki zaman eki arasında kaynaştırma sesi -i- gelmektedir. Şimdiki zaman ekini eklendikten sonra birinci şahıs eki getirilmektedir. Türkçede şimdiki zaman eki –(I)yor ünlü uyumuna aykırı bir ektir. Bundan dolayı şahıs eklerindeki ünlüler, şimdiki zaman ekindeki ünlüye göre biçimlerini almaktadır. Yukarıda görülen örnekte 1.tekil şahıs eki -*Im* ünlü uyumuna göre -*um* hali almaktadır.

Urduca verilen örnekte, Türkçede "gelmek" anlamına gelen “آ” (âna) eylemi, I. tip eylem grubuna girmektedir. Dolayısıyla, I. tip eylem olarak şimdiki zaman ile çekimlenip (-raha hai, -rahi hai, -raha hun, -rahi hai, -rahe hain) içekini alabilmektedir. Urduçada eylemler

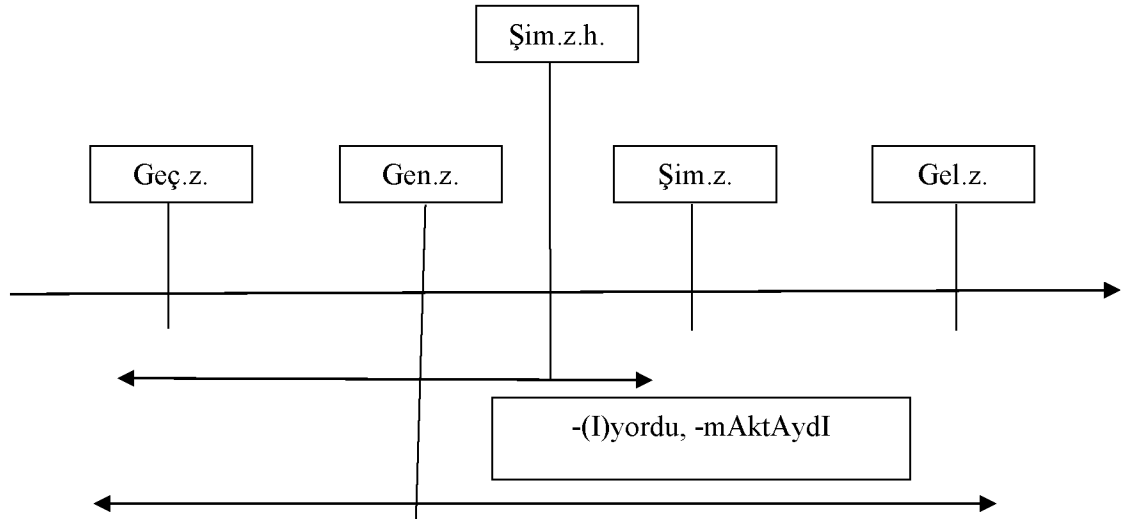
özneye uymaktadır ve şahıs eki eril ve dişil özneye göre biçimbirimsel değişkenler (allomorph) ile gelmektedir.

3.1.2. Şimdiki Zamanın Hikâyesi

Şimdiki zaman hikâyesi, -(I)yor ve -mAktA ekleriyle karşılanan ve içinde bulunulan zamanda sürmekte olan bir oluş ve kılışı geçmişe aktararak anlatan birleşik kiptir. Ekleri:-(I)yor-i-di -(I)yordu, -mAktA i-di -maktaydı'dır. Çekimde üçüncü şahıs çokluk çekimi bir yana, şahıs ekleri hikâye ekinden sonra gelir. (bkz. Korkmaz, 2007, s. 739).

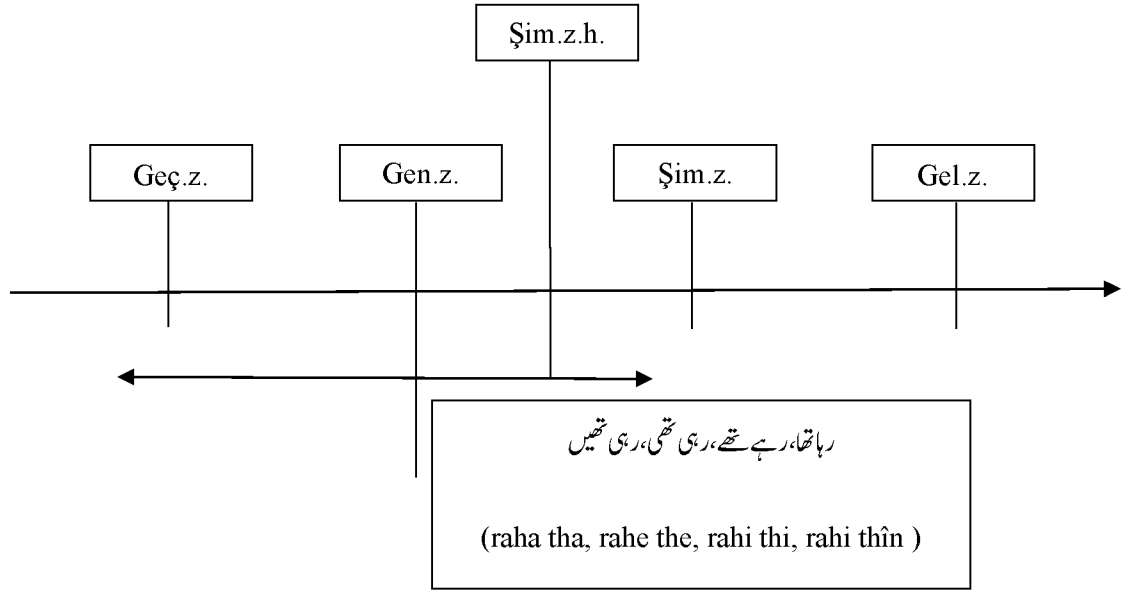
Bir eylemin şimdiki zamanın 3. Tekil şahsına bitişik yazıldığı zaman sonuna daima -du getirilir: *geliyor-du*.... gibi. 2. tip şahıs eki, genel olarak en sona gelir (Ediskun, 1963, s. 195). Ekeylemin bilinen geçmiş zaman eki ile yapılır.

Bu çekim konuşanın geçmiş zamanda gördüğü hareketleri hikâye etmek için, anlatmak için kullanacağı fiil şeklindedir. Asıl fiilin kipleri ile *i-* fiilin görülen geçmiş zamanının veya ekleşmiş şeklinin birleşmesi ile ortaya çıkar (Ergin, 2003, s. 321-322).

Çizgi 3. (Jeremics, 2013, s. 18)

Urducada şimdiki zamanın hikâyesine ماضی استمراری (Mazi-i istamrari) adı olarak geçiliyor. Şimdiki zaman çekiminde fiil köküne 1., 2. Ve 3. tekil eril için “رہا تھا”(raha tha) kullanırken 1., 2. Ve 3. Çoğul eril için “رہے تھے” (rahe the) eklenir. Ayrıca 1., 2. Ve 3. Tekil dişil için “رہی تھی” (rahi thi) kullandığı zaman 1., 2. Ve 3.Çoğul dişil için “رہی تھیں” (rahi thîn) eklenmektedir. Fiil çekimi özneye uyar. Olumsuz ifadeler için نہیں kullanılır (bkz. Bilik-Özenç, 2007, s. 174). Mastar eki kaldırılarak رہا تھا، رہے تھے، رہی تھی، رہی تھیں (raha tha, rahe the, rahi thi, rahi thîn) ilave edilerek yapılmaktadır (Türkmen, 1992, s. 70).

Çizgi 4.

Yalın Hali (Infinitif durum)	Şimdiki zaman hikâyesi
Gel- mek	gel-i-yor-du-m
(EK-ME)	(EK-KE-ŞZE-GZE-KE)

آ-ت

میں-آ-رہا-تھا

(â - na)

(main-â- raha- tha)

(EK-ME)

(KE-EK-ŞZE-GZE)

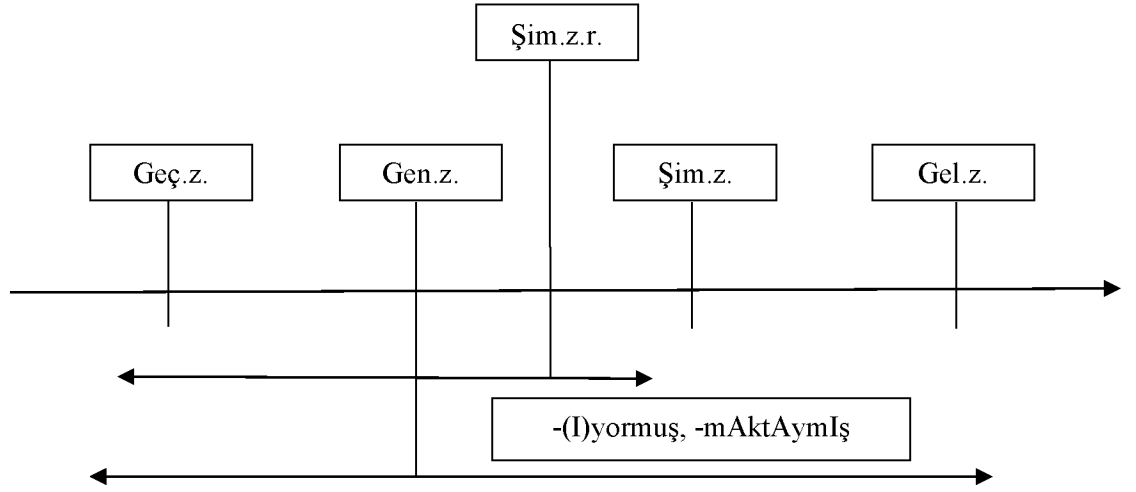
Türkçede yukarıda verilen örnekte, “*gel-mek*” eyleminin köküne şimdiki zaman eki – (I)yor, son ünlü ve ünsüze göre biçimini gelen geçmiş zaman eki -du ve 1.tekil kişi eki -m gelmiştir.

Urducada verilen örnekte Türkçede “*gelmek*” anlamına gelen “آ” (âna) eylemi, 1.tip eylem grubuna girmektedir. Şimdiki zaman hikâyesi eki (raha tha, rahe the, rahi thi, rahi thîn) alabilmektedir. Bu ekler her zaman eril ve dişil özneye göre değişmektedir.

3.1.3. Şimdiki Zamanın Rivayeti

Hâlen sürmekte olan bir oluş ve kılışın, duyuma veya sonradan fark etmeye dayanılarak anlatan kiptir. –(I)yor-muş (<-Iyor-imiş) ve -mAktA-y-mış (<-mAktA imiş) ekleriyle karşılanır. Çekim kalıbı *Fîil + şimdiki zaman kipi + ek fîil + rivayet eki + şahıs eki* biçimindedir. Bu birleşik kipin, şimdiki zaman bildirme kipinde olduğu gibi -mAktA *Imİş* ekiyle kurulan bir türü daha vardır. (Korkmaz, 2007, s. 756).

Bir eylemin şimdiki zamanının 3. tekil şahsına bitişik yazıldığı zaman daima -muş getirilir: *geliyormuş*.... gibi. 1. tip şahıs eki, genellikle sona gelir. (Ediskun,1963, s. 200).

Çizgi 5. (Jeremics, 2013, s. 19)

Urducada şimdiki zaman rivayeti yoktur. Ama Türkçeden Urduçaya çevrilirken şimdiki zaman olarak bulunmaktadır.

3.2. Kullanım Alanlarının Anlamsal Açıdan Karşılaştırması

Henüz gerçekleşmekte olan bir olayı (gerçek şimdiki zaman ifadesi) başlayıp devam etmekte olan bir olayı (geniş zaman ifadesi), başlayacak olan bir olayı anlatır. Olay, konuşma anından önce başlamış, şimdi devam ediyor ve gelecekte de devam edecektir. Olay, alışkanlık, ısrar, süreklilik gibi nedenlerle tekrarlanmaktadır. (Güneş, 1995, s. 202).

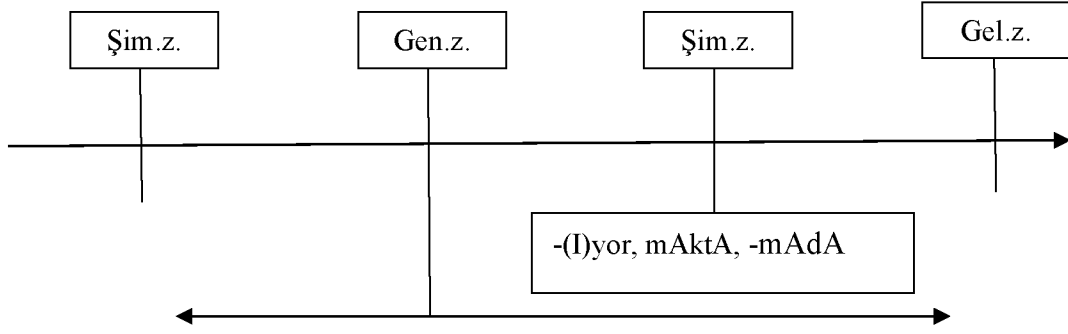
Şimdiki Zaman, gelecek zaman, -di’li geçmiş zaman (bir olay özetlenirken), -DIr eki ulandığı zaman tahmin anlamı vermektedir. Şimdiki zaman tekrarlı şekli bazen kızgın bir itiraz anlamı verilir. Şimdiki zaman, duyulan geçmiş zaman yerine de kullanılır (Ediskun, 1963, s. 178). İş yapılırken, olurken söylenir. Geçmişte süregelen olaylar da şimdiki zaman kipiyle anlatılır. Geçmiş, gelecek ve geniş zaman anlamlarında kullanımı sık görülür. Geçmişteki olaya bir yakınlık, bir şimdiki zaman ayırtısı katmak için de kullanılır (Gencan, 2001, s. 308).

Banguoğlu (2004, s. 464-465) şimdiki zaman, “yakın gelecek zaman, geniş zaman ve hikâyede üslûp gereği geçmiş için kullanılır. Korkmaz (2007, s. 612-618)’a göre şimdiki zaman “görülen geçmiş zaman, duyulan geçmiş zaman, gelecek zaman ve geniş zaman” olarak ifade etmektedir. Yaman (1999, s. 66- 82) şimdiki zaman kipi, “duyulan geçmiş zaman, görülen geçmiş zaman, geçmiş zaman, gelecek zaman ve geniş zaman” yerine kullanılmaktadır.

3.2.1. Şimdiki Zaman

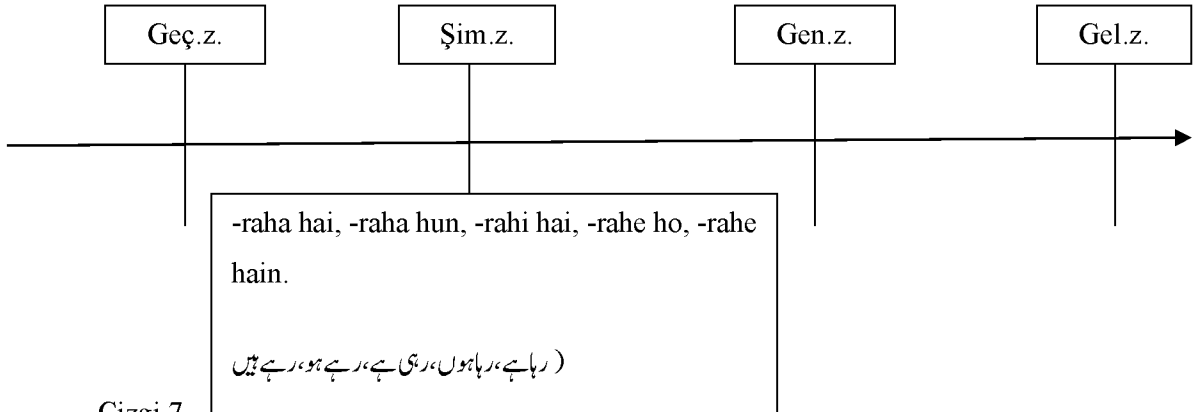
Eylemin bildirdiği olma veya yapmanın şu an gerçekleşmekte olduğunu ifade eder. Konuşma anında sürmekte olan veya yapmayı ifade etmek için kullanılır. (Karaağaç, 2012, s. 361) “Şimdiki zaman kipi fiilin gösterdiği oluş ve kılışın içinde bulunulan zamanda başladığını ve sürmekte olduğunu gösteren kipidir.” (Korkmaz, 2007, s. 610-611).

Şimdiki zaman eki olan -(I)yor, konuşma anını, her zaman/ genelde yapılan olayları ya da gelecekte yapılması planlanan eylemleri anlatmak için kullanılır. (Camkıran, 2007, s. 44). Fiilin bildirdiği hareketin, geçmişte başlayıp konuşma zamanını da içine alan bir zaman diliminde devam ettiğini bildiren ve süreklilik ifade eden zamandır.

Çizgi 6. (Jeremics, 2013, s. 26)

Urducada şimdiki zaman, sözün söylendiği anda meydana gelen olayları ve yapılan işleri anlatmak için kullanılır. Yani konuşma anında meydana gelen olay veya yapılan iş henüz bitmemiştir. (Abdulhaq, 2007, s. 80). Bu zaman, fiilin bildirdiği iş, oluş ve hareketin içinde bulunduğumuz anda yapıldığını, olduğunu gösterir. (Bilik- Özenç, 2007, s. 171). Bir olayın hali hazırda şu anda devam ettiğini anlatmaktadır. (Türkmen, 1992, s. 82).

Çizgi 7.

Türkçe örnekler:

- Tren, ağır ağır **hareket ediyor**. (Güneş, 1995, s. 202)
(Train âhista âhista **harakat kar rahi hai**) ٹرین آہستہ آہستہ حرکت کر رہی ہے۔
- Peki, yarın **başlıyorum**. Aybaşında sergimiz **açılıyor**. (Banguoğlu, 2004, s. 464)
(thîk hai, main kal **şuru kar raha hun**) ٹھیک ہے، میں کل شروع کر رہا ہوں۔ ہماری نمائش شروع ماہ میں کھل رہی ہے۔

Hamari numaiş şuru mah mein **khul rahi hai**.)

- Gökten dökülen sıcak, yanakları **yakıyor**, göğüsleri **eziyor**, nefesleri **tıkıyor**, elle tutabilir bir alev haline **geliyor**. (Gencan, 2001, s. 308)
(âsman) آسمان کی گرمی گالوں کو جلارہی ہے، چھاتی کو مسل رہی ہے، سانسیں چل رہی ہے، ہاتھ میں پکڑے ہوئے ایک شعلہ کی طرح آ رہی ہے۔

ki garmi galon ko **cala rahi hai**, çhati ko **masal rahi hai**, sansen **çal rahi hai**, hat me pakre huê ek şola ki tarah **â raha hai**.)

- 1850'lerde başlamıştır ve gönümüzde de **sürmektedir**. (Karaağaç, 2012 s. 363)
(1850 me şuru huyi aur abhi bhi **cari (rakh rahi)** میں شروع ہوئی اور ابھی بھی جاری (رکھ رہی) ہے۔
hai.)

- İnsan, gerçekler âlemiyle ilişkilerinin büyük kısmını dil ile **kurmaktadır**. (Karaağaç, 2012, s. 363).
(insan hakikat ke dayere انسان حقیقت کے دائرہ کے ساتھ تعلقات کا بہت بڑا حصہ زبان سے قائم کر رہا ہے۔
ke sath taallukat ka bahut bara hissa zuban se **kayem kar raha hai**.)

- Yine birlikte, bu mevsimde, gezip **sezmedeyiz**. (Güneş, 1995, s. 203)
(ek bar fir is mausam me ghoom kar **mahsus kar rahe** ایک بار پھر اس موسم میں گھوم کر محسوس کر رہے ہیں۔
hain.)

Urduca örnekler:

- (Voh apni kalam se **likh raha hai**.) (Bilik- Özenç, 2007, s. 81) kendi kalemiyle **yazıyor**.
(وہ اپنی قلم سے لکھ رہا ہے۔)

- ہم پکنک پر نہیں جارہے ہیں (جائیں گے) (ham piknik par nahi jarahe hain (cayen ge). (Bilik- Özenc, 2007, s. 106) Biz pikniğe gitmiyoruz (gitmeyeceğiz).

Cümleye anlamsal (semantik) açıdan bakınca da fiilin hareket sahasına sonradan çıkacağı net bir şekilde görülmektedir. Cümlelerin anlam yapısı bu zaman kaymasını basit bir şekilde ortaya koymaktadır.

Çok yaygın olarak şimdiki zaman ekinin duyulan geçmiş zaman yerine kullanılması aşağıdaki örneklerde gösterilmiştir.

Örnekler:

- کچڑ والا پانی جوتوں کے سوراخوں میں سے (s. 92) Çamurlu sular delik tabanlarımdan kundurama giriyor. (s. 92) (kiçar vala pani cuton ke surakhon mein se andar dakhil hogaya tha.)
- گڑی پورے چھ گھنٹوں کی تاخیر سے تھی۔ (s. 95) Tren tam altı saat tehir ile geliyor. (s. 95) (gari püre 6 ghanon ki takhîr se thi.)

Çok sık rastlanan şimdiki zaman kipinin görülen geçmiş zaman kipi yerine kullanılması aşağıdaki örneklerde açıkça gösterilmiştir.

Örnekler:

- میں نے اونچی سیٹی بجائی۔ (s. 65) (mai ne uunçi siti bacayi.)
- Kuvvetli bir ısıklık **çalıyorum**. (s. 58) İkinci ısıklıkta **telâşlanılıyor**, bir kaynaşma. Sonra sofaya **çıkıyorlar**. İdare lâmbası (gelıyorum) işaretini **veriyor**. (s. 58) دوسری سیٹی نے وہاں بے چینی سی پیدا کر دی۔ پھر، سایوں میں سے ایک صوفے پر (s. 65-66) (dusri siti ne vahan beçaini si paida kardi- fir sayon mein se ek sofe par çadh gaya. Lamp ne işara kiya, “âî”)

- Başını kaldırıp yıldız dolu göğsü **bakıyor**, sonra kollarını göğsü üzerinde **çaprazlıyor**. (s. 66) (usne sir utha kar taroon ki taraf **dekha** aur phir çhati ke sâmnne apne haath **bândh diye**.) (s. 58) (اُس نے سر اٹھا کر تاروں کی طرف دیکھا اور پھر چھاتی کے سامنے اپنے ہاتھ باندھ دیے۔)
- Bir sigara **yakıyorum**. (s. 59) (mai ne sigrate **sulga liya**.) (s. 66) میں نے سگریٹ سلا لیا۔
- Hiç kimse başını kaldırıp bana **bakmıyor**. (s. 77) (kisi ne meri taraf ek **nazar bhi na dali**.) (s. 85) کسی نے میری طرف ایک نظر بھی نہ ڈالا۔
- Sandalye **ikram ediliyor**, kahve **söyleniyor**... İnceden inceye gözden **geçiriliyorum**. (s. 87) (usne mujhe kursi par **baithne ko kaha** aur dono ke liye coffee **mangvayi**. Usne tafsil ke sâth mera **muâyena kiya**.) (s. 79) اُس نے مجھے کرسی پر بیٹھنے کو کہا اور دونوں کے لئے کافی منگوائی۔ اُس نے تفصیل کے ساتھ میرا معائنہ کیا۔
- **Geriliyor** ve ceketimin düğmelerini **ilikliyorum**. (s. 81) میں تھوڑا پیچھے ہو گیا اور میں نے کوٹ کے بٹن بند کر دیے۔ (s. 89) (mai thora **piçhe ho gaya** aur mai ne coat ke button **band kar diye**.)
- Nihayet eve **ulaşıyoruz**. (s. 81) (âkhir kar ham uske ghar **pahunç gaé**.) (s. 89) آخر کار ہم اُس کے گھر پہنچ گئے۔
- Yüzüme dikkatle **bakıyor**. (s. 83) (usne mera çehra ka gaur se **cayeza liya**.) (s. 90) اُس نے میرے چہرے کا غور سے جائزہ لیا۔
- ...sonra kocasına **dönüyor**. (s. 83) (phir voh apne khavand ki taraf **muri**.) (s. 90) پھر وہ اپنے خاوند کی طرف مڑی۔
- Yemek **geliyor**, başlıyoruz... (s. 83) (khana â **gaya** aur ham **khane lage**.) (s. 91) کھانا آگیا اور ہم کھانے لگے۔
- Şadiye'ye gururla **bakıyorum**. (s. 86) (mai ne fakhar ke saath Şadiye ki taraf **dekha**.) (s. 94) میں نے فخر کے ساتھ شادی کی طرف دیکھا۔
- Sonra yan odaya **geçiyoruz**. (s. 86) (phir ham dusre kamre mein **çale gaye**.) (s. 94) پھر ہم دوسرے کمرے میں چلے گئے۔
- Annesine söylememesi için Allah'a **yalvarıyorum**. Kadınla üst kata **çıktıyoruz**. Yatağımı çabucak serip buyur **ediyor**. Sonra Allahtan rahatlık dikiperek **çekiliyor**. (s. 88) میں نے خدا سے دعا مانگی کہ وہ اپنی ماں کے ساتھ کوئی بات نہ کرے۔ بوڑھی عورت اور میں اوپر والی منزل پر چلے گئے۔ اُس نے تیزی کے ساتھ (s. 95) (mai ne khuda se **dua mangi** ki vo apni maan ke saath میرا دست بچھایا اور بخیر کہہ کر چلی گئی۔

koyi baat na kare.burhi aurat aur mai upar vali manzil par **çale gaye**. Usne tezi ke saath mera bistar **biçhaya** aur bakhair kah kar **çali gayi**.)

Şimdiki zaman kipinin görülen geçmiş zaman kipi yerine bu kadar fazla kullanılmasının başlıca sebebi, -(I)yor ekinin kök anlamı ve yapısındaki esnekliktir. Ekin yapısındaki bu esneklikten dolayı, çok sayıda zaman kayması ve işlev değişmesi ortaya çıkmaktadır. Örnekleri dikkatlice incelenirse daha çok geçmiş hatırlanmaya çalışırken veya hayal edilirken bu kaymaların kullanıldığı görülür.

-(I)yor ekinin köken yapısından gelen özellik dolayısıyla, Türkçede geniş zaman ifadesi de çok yaygındır.

Örnekler:

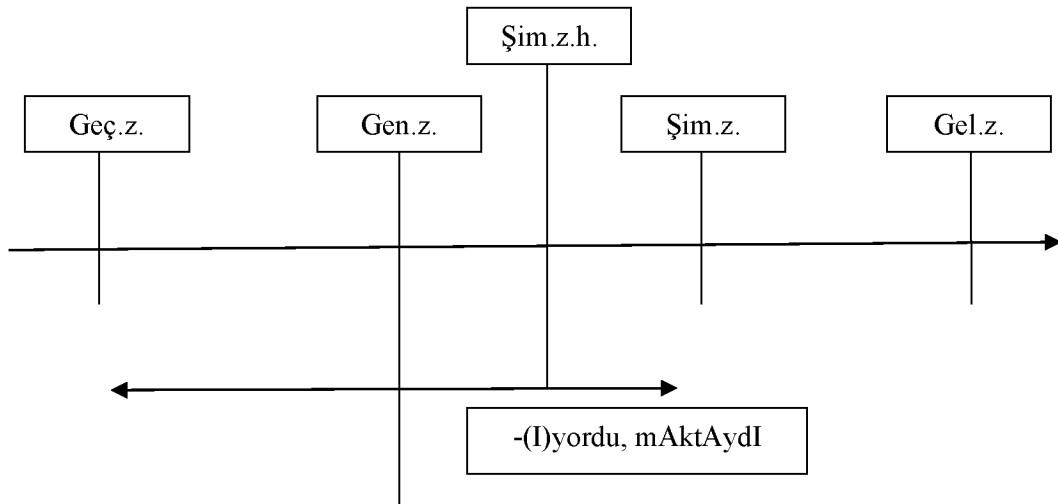
- Ahmet **diyor** ki, burada her an ölünebilir (s. 20) (s. 20) احمد کہتا ہے کہ ہم میں سے کوئی بھی مر سکتا ہے۔۔۔ (s. 20) (Ahmet **kahta hai** ki hum mein se koyi bhi mar sakta hai.)
- ...başım **dönüyor**, gözlerim **kararıyor**, diyordu. (s. 29) وہ بتا رہا تھا کہ کیسے اُس کی آنکھوں کے سامنے اندھیرا ... (s. 29) (voh bata rahat ha ki kaise uski ânkhon ke samne **andhera çhha cata**, kaise ek dam use **çakkar âne lagte hai**.)
- ...**gölüyor**, **söylüyor**, **kırııyor**, el şakaları **yapıyor**, sigaranın birini yakıp birini **söndürüyor**... (s. 31) وہ قہقہہ لگاتی، گپیں ہانکتی، آنکھیں منکاتی، ہمیں چھوٹی، ایک کے بعد دوسرا سگریٹ سلگاتی ہے۔ (s. 31) (voh **kahkaha lagati**, **gopen hânkti**, **ânkhen matkati**, hamein **çhuti**, ek ke bâad dusra sigrate **sulgati hai**.)
- ...fabrikanın ustaları filân onların lokantasında **yyiyorlar**... (s. 38) فیکٹری کے فورمین اور دوسرے (s. 38) (factory ke foreman aur dusre log vahan **khana khate hai**.)
- Arada başını çevirip **gülümsüyor**. (s. 86) (s. 94) بیچ بیچ میں وہ اپنا سر اٹھا کر (مجھے دیکھ کر) مسکرا دیتی ہے۔ (s. 86) (bîç bîç mein voh apna sir utha kar (mujhe dekh kar) **muskura deti hai**.)
- ...sizin dokumalarda mı **çalışıyor**? (s. 98) کیا وہ تمہارے کارخانے میں کام کرتا ہے؟ (s. 104) (keya voh tumhare karkhane mein **kaam karta hai**?)

- “Kendinize niçin bir iş **bulmuyorsunuz**?” (s. 102) "تم اپنے لئے ملازمت کیوں نہیں ڈھونڈ لیتے ہو؟" (s. 108) (tum apne liye mulazimat q nahi **dhondh lete ho**?)
- “Kendinizi fazla ehemmiyet **veriyorsunuz**...” (s. 104) "تم اپنے آپ کو بہت اہم سمجھتے ہو۔" (s. 110) (tum apne âap ko bahut ahem **samjhte ho**.)
- “Niye bu kadar küçük **görüyorsun** kendini?” (s. 144) "تم اپنے آپ کو اتنا حقیر کیوں بناتے ہو؟" (s. 151) (tum apne âap ko itna hakîr q **banate ho**?)

Şimdiki zamanın geniş zaman yerine çok sık kullanıldığını görmekteyiz. Aslında, şimdiki zamanın çerçevesinin hiçbir zaman “hâl” ile sınırlı olmadığını ve neredeyse geniş zaman kadar kapsamlı olduğunu göz ardı etmemeliyiz. Zamanlar, şekilde gösterildiğinde şimdiki zaman genellikle bir nokta olarak belirlenir.

3.2.2. Şimdiki Zamanın Hikâyesi

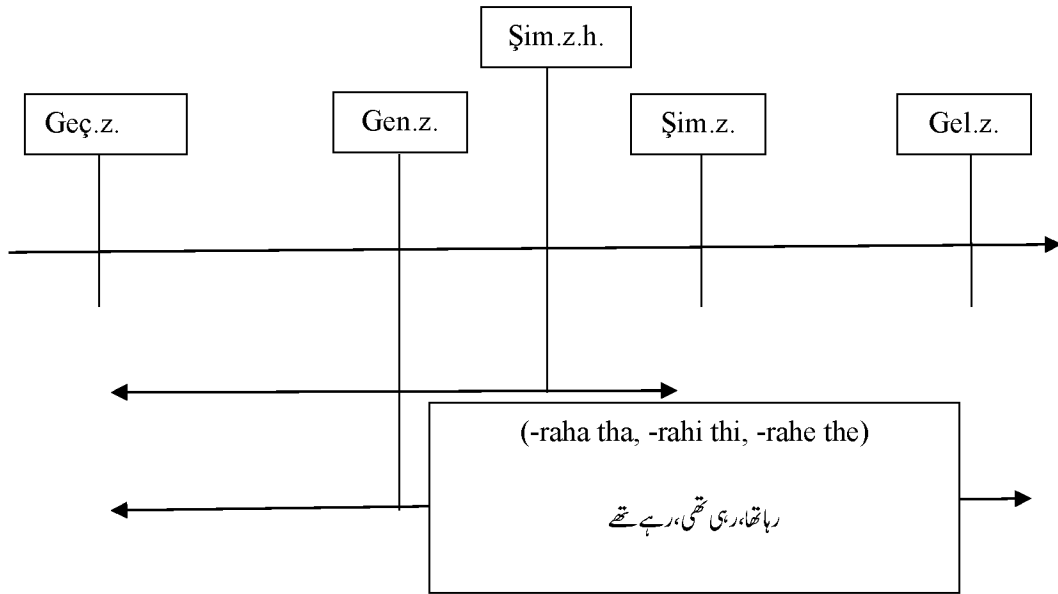
Konuşan kimsenin geçmişte gördüğü şimdiki zamanla ilgili bir eylemi, şimdiki kesinlikle hikâye etme, anlatma şeklidir. (Ediskun, 1963, s. 195). Şimdiki zamanın hikâyesi, -(I)yor ve -mAktA ekleri ile karşılanan ve içinde bulunulan zamanda sürmekte olan bir oluş ve kılışı geçmişe aktararak anlatan birleşik kiptir. (Korkmaz, 2007, s. 739). “Sınırlı ve sürmekte olan bir şimdiki zaman kipidir. Geçmişte sınırlı ve sürmekte olan bir zaman gösterir. (Banguoğlu, 2004, s. 464)

Çizgi 8. (Jeremics, 2013, s. 38)

Urducada geçmişte devamlılık görünen olayları anlatan bir fiil kısmıdır. Şimdiki zaman çekimine ek fiilin geçmiş zaman çekimi getirilmektedir. Geçmişte belli bir noktada devam ediyor olan tamamlanmamış hareket, oluş ve kılışları anlatır. Şimdiki zaman çekimine ek fiil geçmiş zaman çekimi getirilir. Fiil çekimi özneye uyar. (Bilik- Özenç, 2007, s. 174). Geçmişte olan bir olayın hala devam ettiğini bildirir. (Türkmen, 1992, s. 70)

Çizgi 9.

Türkçe örnekler:

-Ölümü bir munci (kurtarıcı) olarak arıyordum. (Güneş, 1995, s. 209)

(amin maut ko ek can baçane vala **dhondh raha tha.**) میں موت کو ایک جان بچانے والا ڈھونڈ رہا تھا۔

- Bir tanem, benimle pek **konuşmuyordun**, ben de senin neler hissedip düşündüğünü **merak ediyordum.** (Korkmaz, 2007, s. 740)

(Meri can, tum muchse zeyada bât) میری جان، تم مجھ سے زیادہ بات نہیں کر رہی تھی، میں بھی تمہاری سوچ اور احساسات پر تعجب کر رہا تھا۔
nahi kar rahi thi, main bhi tumhari soç aur ehsasat par **ta'ccub kar raha tha.**)

- Çini bir kâsede bir Çin çayı **içmekteydi.** (Güneş, 1995, s. 209)

(Çini peyale me çini çay pi raha tha.) چینی پیالے میں چینی چائے پی رہا تھا۔

- Hamalın biri, sırtına koca bir ayna vurmuş **götürüyordu.** (Korkmaz, 2007, s. 740)

(ek hammal, apni pith par ek bara ayna **lekar ca raha tha.**) ایک حمال، اپنی پیٹھ پر ایک بڑا آئینہ لیکر جا رہا تھا۔

- Birkaç genç kız baş başa vermiş **fısıldaşıyorlardı.** (Gencan, 2001, s. 118)

(çand naucavan larkıyan ek sath baith kar **kana phusi kar rahi thîn.**) چند نوجوان لڑکیاں ایک ساتھ بیٹھ کر کانا پھوسی کر رہی تھیں۔

- Tam **çıkiyordum** ki, misafir geldi. Nerdeyse vapuru **kaçırıyordum.** (Banguoğlu, 2004, s. 465)

(main **nikal hi raha tha** ki mehman âgaê. Aisa tha ki feri (kaştı) ko **kho raha tha.**) میں نکل ہی رہا تھا کہ مہمان آگئے ایسا تھا کہ فیری (کشتی) کو کھو رہا تھا۔

- Gözlerinden yaşlar **akıyordu.** (Gencan, 2001, s. 116)

(ânkhon se ânsu **nikal rahe the.**) آنکھوں سے آنسو نکل رہے تھے۔

- Alt kattan otel hizmetçilerin sesleri **geliyordu.** (Gencan, 2001, s. 116)

(niçe (lower) floor se hotel ke khadimon ki âwaz **â rahi thi.**) نیچے (لوئر) فلور سے ہوٹل کے خادموں کی آواز آرہی تھی۔

Urduca örnekler:

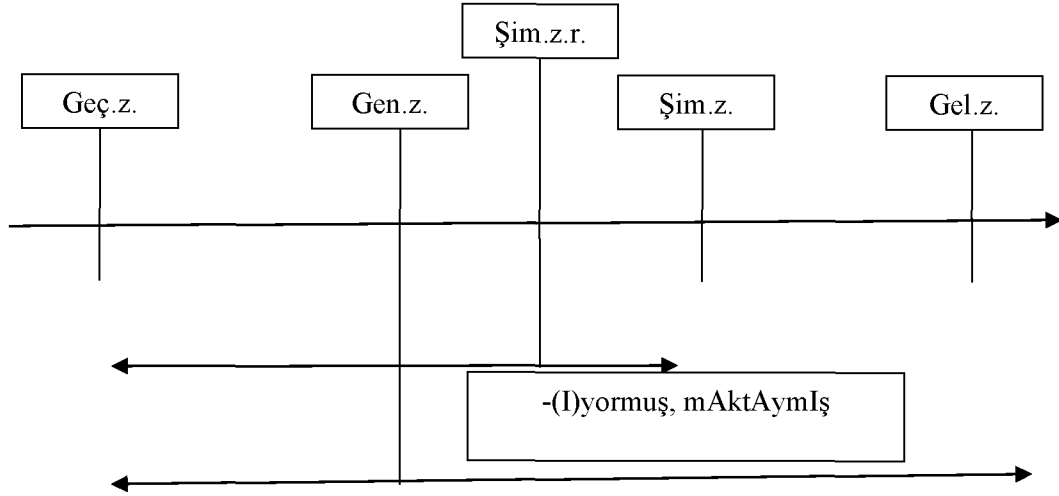
- میں نے اسے دیکھا تو وہ کتب خانے سے نکل رہا تھا۔ (mein ne use dekha to voh kutub hane se **nikal raha tha.**) (Bilik- Özenç, 2007, s. 79) Onu gördüğümde kütüphaneden **çıkıyordu.**
- نوجوان راستے کے بیچ چلاتے چلاتے پیدل چل رہے تھے۔ (Nocavan raste ke biç çillâte çillâte **peyda! çal raha the.**) (Bilik- Özenç, 2007, s. 175) Gençler yolun ortasında bağıra bağıra **yürüyorlardı.**
- بچے سردی سے کانپ رہے تھے۔ (biççe sardi se **kânp raha the.**) (Bilik- Özenç, 2007, s. 175) Çocuklar soğuktan **titriyorlardı.**
- بارش نہیں ہو رہی تھی، سورج چمک رہا تھا۔ (bariş nahi horahi thi, surac çamak raha tha.) (Bilik- Özenç, 2007, s. 175) Yağmur **yağmıyordu**, güneş **parlıyordu.**

-mAktAydl biçimiyle, -(l)yordu hikâye kipine oranla çok daha sınırlı bir kullanımdadır. Bir üslûp özelliği olarak belirli yazarlarca başvurulmuş bir kiptir. İşlev bakımından -(l)yordu'dan ayrılan bir özelliği yoktur. Kullanımı daha çok üçüncü şahıs çekiminde yoğunlaşmıştır. (Korkmaz, 2007, s. 741)

Şimdiki zaman kipinin basit şeklinin yakın gelecek anlatımını geçmiş plânına aktararak geçmişte bir teşebbüsü, gerçekleşmemiş bir yakın geleceği anlatmak için de kullanılır. Geçmişte süren, fakat anlamca geniş zamanın söylentisi gibi şimdiki zamana da geçebilen bir kiptir. (Banguoğlu, 2004, s. 464-465)

3.2.3. Şimdiki Zamanın Rivayeti (حال استمراری کی روایت)

Konuşan kimsenin bir eylemi: a. şimdiki zamanda habersiz olarak veya başkasından işitmiş gibi; b. geçmiş zamanda habersiz olarak veya başkasından işitmiş gibi anlatma şeklidir. (Ediskun, 1963, s. 200). Geçmişte süren, fakat anlamca geniş zamanın söylentisi gibi şimdiki zamana da geçebilen bir kiptir. (Banguoğlu, 2004, s. 465)

Çizgi 10. (Jeremics, 2013, s. 42)

Urducada şimdiki zaman rivayeti yoktur. Ama Türkçeden Urducaya çevrilirken şimdiki zaman olarak kullanılmaktadır.

Türkçe örnekler:

- Sabahları erken **çıkıyormuşsun**, o sırada o yemek **yiymiş**. (Banguoğlu, 2004, s. 465)

میں نے سنا کہ صبح تم جلدی نکل رہے ہو، اس وقت وہ کھانا کھا رہا ہوتا ہے۔ (mai ne sına ki subah tum **caldi nikal rahe ho**. Us wakt o **khana kha raha hota hai**.)

- "Sen neden fasarya **oluyormuşsun** ağabey?" dedi. (Korkmaz, 2007, s. 756)

سنہے کہ (gusse se) آپ کیوں بکواسی ہو جارہے ہو بھائی جان؟ (suna hai ki (gusse se) âp kiu **bakvasi ho carahe ho bhai can**.)

- ...az kala **gidiyormuşsun** dedi Veli. (Korkmaz, 2007, s. 756)

سنہے کہ آپ پہلے ہی جارہے ہیں ولی نے بولا۔ (suna hai ki âp pahle hi **ca rahe hai** Veli ne bola.)

-Selim dede onu çok **seviyormuş**. (Korkmaz, 2007, s. 757)

(bataya gaya ki Selim dada usko bahut **piyar kar rahe hai**.) بتایا گیا ہے کہ سلیم دادا اس کو بہت پیار کر رہے ہیں۔

Nuriye Bilik ve Nebahat Özdemir'in "Urdu Dilini Bilenler İçin Türkçe Gramer" kitabında şimdiki zamanın rivayeti, şimdiki zaman çevrildiği bulunmaktadır.

- Akşamları erken **yatıyormuş**. (سورہا ہوتا ہے) (maine suna ki ya bataya cata hai ki voh şâam ko savere **soraha hai (soraha hota hai)**.)
- Lezzetli yemekler **pişiriyormuşsunuz**. (پکا رہے ہوتے ہیں)۔ (مجھے بتایا گیا ہے کہ آپ لذیذ کھانے پکا رہے ہیں) (mujhe bataya gaya hai ki âap lazîz khane **paka rahe hai (paka rahe hote hain)**.)
- Urdu dilini çok akıcı **konusuyormuşsun**. (بول رہے ہوتے ہیں)۔ (میں نے سنا ہے کہ تم اردو زبان روانی کے ساتھ بول رہے ہو) (maine suna hai ki tum Urdu zuban ravani ke sâath **bol rahe ho.(bol rahe hote ho.)**)
- Oğlunuz balık tutmayı **seviyormuş**. (پسند ہے)۔ (mai ne suna hai ki aap ke bete ko maçhhli pakarna **pasand araha hai(pasand hai)**)
- Siz sigara içiyormuşsunuz. (بتایا گیا ہے کہ آپ سگریٹ پی رہے ہیں)۔ (bataya gaya hai ki aap sigret **pi rahe hai.(pi rahe hote hai)** (Bilik-Özdemir, 2012, s. 310)

3.3. Şimdiki Zaman Yapılarında Karşılaştırmalı Sonuç ve Değerlendirme

Son alt bölüm, Türkçe-Urduca Şimdiki Zaman Yapılarının Karşılaştırması bölümünde yapılan Türkçe- Urduca şimdiki zaman, şimdiki zamanın hikâyesi ve rivayeti yapılarının değerlendirilmesi için ayrılmıştır.

Bu bölümde karşılaştırmaya konusu olan dillerin şimdiki zaman, şimdiki zamanın hikâyesi ve rivayeti yapıları biçimbirimsel, yapısal ve anlamsal bakımlarından ele alınarak karşılaştırılmıştır. Son alt bölümde, biçimbirimsel, yapısal ve anlamsal karşılaştırma alt bölümlerinde, karşılaştırma sırasında tespit edilen aynılık, benzerlik ve farklılık ayrı ayrı ele alınarak değerlendirilecektir.

Sonuç olarak Türkiye Türkçesi'nde şimdiki zaman kavramı veren üç ek, gerek yapıları, gerekse vurgulamaları açısından birbirinden farklı eklerdir. Şimdiki zaman göreceli

olarak başlangıcı ve sonu olan mekân ve hız değişkenlerine bağlı olarak yaşanmakta olan kısa süreli zaman dilimidir. Urduçada tek ek vardır, sadece kullanım şeklinde üç biçimbirimsel değişken olarak kullanılmaktadır. Bu ekler her zaman özneye uyar. Eril ve dişil özneye göre değişmektedir. Urduçada şimdiki zaman eki “raha hai, rahi,hai, rahe hain” dir. Ayrıca Türkçede “- (I)yor, -mAktA ve -mAdA” dır ama en çok -(I)yor eki kullanarak Urduca da anlamsal ve yapısal karşılığı bulunmaktadır.

“Şimdiki zaman kiplerinde gövde ekinin geldiği yardımcı fiilden gelme, sürmekte anlatımı zamanla zayıflamıştır. -mAktA fiil gövdesi Yeni Türkçede -(I)yor şimdiki zaman kipinin genç rakibi olmuştur”. (Banguoğlu, 2004, s. 465). Urduçada şimdiki zaman; anlamca kendisine en yakın olan geniş zaman kipinin içerisinde ifade edilmiştir. Bugün şimdiki zamanı ifade etmek için kullanılan “-(I)yor” eki de zaman anlamını yardımcı fiil olarak görev aldığı tasvirî anlamı katan geniş zaman ekinden aldığından şimdiki zamanı ifade etmek için başlangıçtan bugüne doğrudan veya dolaylı olarak geniş zaman eklerinden yararlanıldığı söylenebilir.

3.3.1. Şimdiki Zaman Yapılarının Değerlendirilmesi

3.3.1.1. Biçimbirimsel ve Yapısal Açıdan Benzerlikler

-(I)yor ekinde zaman sınırı genişken, -mAktA ve -mAdA ekindeki zaman sınırı daha dardır ve zamanda kesinlik vardır. Bu yüzden Türkiye Türkçesinin tam ve kesin şimdiki zaman çekimi, -mAktA ve -mAdA ekleriyle yapılanıdır. Şimdiki zaman, ana zamanlardan biri olarak, birleşik çekimleri bol olan bir zamandır. Şimdiki zaman eki vurguyu üzerine çeker. -mAktA, mAdA da ise başlanmış bir hareket söz konusudur. (Karaağaç, 2012, s. 362-363). Urduçada mastar ekini “ت” (na) atılıp şimdiki zaman eklerini “رہے ہو، رہے ہیں، رہے ہیں، رہے ہیں، رہے ہیں” (raha hai, raha hun, rahi hai, rahe hai, rahe hain) ve sonra kişi eklerini eklemektedir.

Türkçe örnekler:

yap-ı-yor-um, gör-ü-yor-sun, kes-i-yor-sunuz

Urduca örnekler:

آپ (âp-(tum)-so-rahe-hain (ho).) uyu-yor-sunuz. (تم) سو رہے ہیں (ho).
 میں-آ رہا-ہوں (main-â -raha- hun.) gel-i-yor-um. (tu-la-rahi-hai) تو-لا رہی-ہے Sen getir-i-yor-sun

Türkçe örnekler:

Yalın Hali (Infinitif durum)	Şimdiki zaman
Uyu – mak	uyu-yor-um
Gör -mek	gör-ü-yor- um
Geliş – mek	geliş-i-yor-um

Urduca örnekler:

Yalın Hali (Infinitif durum)	Şimdiki zaman
تھا-تا (kha-na) Ye- mek	میں-کھا-رہا-ہوں (main-kha-raha-hun) y-i-yor-um.
لکھ-تا (likh-na) yaz-mak	میں-لکھ-رہا-ہوں (main-likh-raha-hun) yaz-ı-yor-um.
کر-تا (kar-na) yap-mak	میں-کر-رہا-ہوں (main-kar-raha-hun) yap-ı-yor-um.

3.3.1.2. Biçimbirimsel ve Yapısal Açından Farklılık

Bugünkü Türkçede şimdiki zaman eki –(I)yor’dur. Bu ek her zaman geldiği fiilin sonundaki ünlüye göre değişmektedir. Türkçede sonradan ortaya çıkmış yeni bir ektir. Türkçe sondan eklemeli bir dildir. Urduca da sondan eklemeli bir dildir, zaman eki her zaman özneye uyar. Urduçada eril ve dişil olduğu için ek de her zaman ona göre değişmektedir. Türkçede

ekler ünlü ve ünsüze göre değişir buna karşın Urduçada ünlü ekleri değişmemektedir. Öznenin eril ya da dişil olma özelliğine göre uyum sağlar.

3.3.1.3. Anlamsal Açıdan Aynılık

Şimdiki zaman eki hem şekil, hem de zaman ifade eden eklerden biridir. Şekil olarak bildirme, zaman eki olarak da şimdiki zaman ifade eder. Yani bu ek hareketin şimdiki zaman da ortaya çıktığını bildirir. Belirli bir zaman gösteren kesin bir bildirme ekidir. Şimdiki zaman, biçimbirimsel ve yapısal açıdan farklı olsa da anlamsal olarak aynı görülmektedir. Şimdiki zaman iki dilde de kullanımı aynı “yakın gelecek zaman, geniş zaman, geçmiş zaman” anlamlarında bulunmaktadır. Bunlar bir dilin zenginliğini göstermektedir.

Örnekler:

- Dokumacılık yapıyorum. (s. 14) میں کھڑیوں پر کام کر رہا ہوں۔ (s. 19) (mai khadiyon par **kâam kar raha hun.**)
- “Sol kulağım **vnliyor!**” dedi. (s. 29) “میرا بایاں کان بھنہتا رہا ہے!” اُس نے ایک وقت شکایت کی۔ (s. 36) (mera bāyan kân **bhinbhina raha hai!** Usne ek vakt şikayet ki.)
- “O enayi oğlu enayi de **dalga geçiyor** bizimle.” (s. 47) “اے، وہ احمق ہمیں بوجھتا رہا ہے۔” (s. 55) (are, voh ahmak hamein **bevakuf bana raha hai.**)
- ...neslimiz **bozuluyor.** (s. 124) ایک نسل زوال پذیر ہو رہی ہے۔ (s. 131) (ek nasal **zaval pazîr horahi hai.**)
- “Sus! Deminden beri **dinliyorum.** (s. 124) “خاموش! میں دروازے کے پیچھے سے سنتا رہا ہوں۔” (s. 132) (khamoş! Mai darvaze ke piçhe se **sunta raha hun.**)

3.3.1.4. Anlamsal Açıdan Farklılık

Şimdiki zaman, şimdiki zaman hikâyesi yerine kullanılmıştır. Şimdiki zaman eki ve aynı görevleri gören Urduçada şimdiki zaman hikâyesi denkliğini aşağıdaki örneklerle gösterebiliriz.

Örnekler:

- Kolum şişkin göğsüne iyice **yaslanıyor**. (s. 87) میرے بازو کا حصہ اُس کی پھولی ہوئی چھاتی کو چھو رہا تھا۔ (mere bazu ka hissa uski fuli huyi çhati ko **çho rahat ha**.)
- O kadar çok köşe **dönüyor**, öyle karışık sokaklar **geçiyorum** ki, zaten iyice bilmediğim kasabada **kayboluyorum**. (s. 92) میں اتنے موڑ مڑ رہا تھا اور اتنی گلیوں میں چل رہا تھا کہ مجھے پتا نہیں تھا (mai itne mood **mud raha tha** aur itni gali mein **çal raha tha** (ki mujhe pata na tha ki mai kahan tha.) çhote kasbon ke rasto ko mai açchi tarah nahi canta tha aur mai **gum ho çuka tha**.)
- Attığım her adım ayak bileğime kadar **saplanıyor**. (s. 94) میں ہر قدم پر ٹخنوں تک اندر دھنس رہا تھا۔ (mai har kadam par takhnon tak andar **dhans raha tha**.)
- Güneşe rağmen hâlâ tepeden tırnağa **titriyorum**. Dişlerim kuvvetle **vuruyor**. (s. 95) دن گرم ہونے کے باوجود میں سر سے پاؤں تک کانپ رہا تھا۔ میرے دانت بج رہے تھے۔ (din garam hone ke bavucud mai sar se paun tak **kânp raha tha**. Mere dânt **bac rahe the**.)
- Havada mekikler **uçuyor**, küfürler.... (s. 19) ہوا میں شعل اڑ رہے تھے اور میں نے گالیوں کی آواز سنی۔ (s. 25) (hava mein shuttle **ur rahe the** aur mai ne galiyon ki avâz suni.)

Makta/Mekte Urducada yoktur, ama bu eserde şimdiki zaman hikâyesi olarak Türkçeden Urducaya çevrildiği görülmektedir.

- Burnumun kanburu bir yara yeri gibi **acımakta**. (s. 83) میرے ناک کا خیم کھلے زخم کی طرح درد کر رہا تھا۔ (s. 90) (mere nâk ka kham khule zakhm ki tarah **dard kar raha tha**.)
- Yüreğim sökülürcesine **çarpmaktadır**. (s. 82) میرا دل زور زور سے دھڑک رہا تھا۔ (s. 90) (mera dil zor zor se **dhadak raha tha**.)
- ... Şadiye mutfakta, pastırmalı yumurta **pişirmekte**, biz yemek odasında, masanın başında, gaz lâmbasının aydınlığında **konusmaktayız**. (s. 83) شادیہ باورچی خانہ میں خشک گوشت (s. 91) (Şadiye bavarçi khane mein khuşk goşt ke saath ande **bana rahi thi** aur ham khane vale kamre mein gais ki lamp ki roşni mein meez par baithe **batein kar rahe the**.)

3.4.2.2. Anlamsal Açıdan Aynılık

Şimdiki zaman hikâye çekimi konuşanın geçmiş zamanda gördüğü hareketleri hikâye etmek, anlatmak için kullanacağı fiil şeklidir. Şimdiki zaman hikâyesi Türkçede ve Urduçada aynı anlamda kullanılır. İkisi de geçmişteki olayların devam ettiğini anlatmaktadır.

Örnekler:

- (s. 8) وہ کارخانے میں (کئی سالوں سے) کھڑیوں پر کام کر رہے تھے۔ (s. 8) Fabrika dokumalarında **çalışıyorlardı**. (s. 8) (voh karkhane mein (kayi salon se) khaddiyon par **kâm kar rahe the**.)
- (s. 12) میرے سب کچھ کہنے کے باوجود وہ اپنا سر ہلا رہا تھا اور ابھی تک خدا کے پر اسرار طریقوں پر غور کر رہا تھا۔ (s. 12) O, her şeye rağmen gene de başını **sallıyor**, Allah'ım işine bir türlü akıl **erdiremiyordu**. (s. 12) (mere sab kuch kahne ke bawcud voh apna **sir hila raha tha** aur abhi tak khuda ke pur asrar tarikon par **gaur kar raha tha**.)
- (s. 13) ..bekçisi oyuna düdük **öttürüyor**, dalga geçenleri işlerinin başına **kovalıyordu**. (s. 13) نگران سیٹی بجا رہا تھا اور کارکنوں کو کارخانے کی طرف آنے کے لئے مجبور کر رہا تھا۔ (s. 18) (nigran siti **bacha raha tha** aur karkunon ko karkhane ki taraf âne ke liye **macbur kar rahat ha**.)
- (s. 13) Babaannem beni sokak kapısında **bekliyordu**. (s. 13) گلی والے دروازے پر دادی میرا انتظار کر رہی تھی۔ (s. 18) (gali vale darvaze par dadi mera **intezar kar rahi thi**.)
- (s. 22) ...Hasan Hüseyin bol bol sigara **içiyordu** !. (s. 22) (میں نے دیکھا کہ) حسن حسین لگاتار سگریٹ پی رہے تھے۔ (s. 22) (mai ne dekha ki Hasan Huseyin lagatar sigret **pi rahe the**.)
- (s. 29) Boyuna sigara **içiyor**, **tükürüyor**, âdeti olmadığı halde tırnaklarını **ıyırıyordu**. (s. 29) وہ (s. 36) (voh sigrate ke ساتھ سگریٹ سلگا رہا تھا، تھوکے جا رہا تھا اور گو اس کی عادت نہیں تھی، اپنے ناخن چبا رہا تھا۔ (s. 36) (voh sigrate ke sâath sigret **sulgaraha tha**, **thuke caraha tha** aur go uski âdat nahi thi, apne nakhun **çaba raha tha**.)
- (s. 76) Kaptıkaçtının içi çanak, sarımsak ve peynir **kokuyordu**. (s. 76) منی بس میں چمڑے کا جوتا، لہسن اور پنیر (s. 84) (mini bus mein çamre ka cuta, lehsun aur peynir ki **boo ârahi thi**.)

- Sırtüstü uzanmış, kahkahalarla **gölüyor**, havada geniş daireler çizen parmağı **titriyor**, pembeli kadının ismini **haykırıyordu**. (s. 121) وہ فرش پر سیدھا لیٹے ہوئے قہقہہ لگا رہا تھا، ہوا میں دائرے بنانے والی (s. 121) **kahkahe laga raha tha**, hava mein daire banane vali ungli **kânp rahi thi** aur gulabi libas vali aurat ka name **pukar rahat ha**.)

3.4.2.3. Anlamsal Açıdan Farklılık

Hikâye kipi ile geçmişe aktarılan şimdiki zaman hikâyesi, Urduçaya bazen geçmiş zamanda çevrildiğini görüyoruz.

- Duvarlar **sallanıyor**, döşeme **kımıldıyor**, tavan **dönüyordu** sanki. (s. 122) دیواریں جھومنے (s. 122) **divaren jhumne lagin**, farş ird gird **ghomne lage**, çhhat **çakkar khane lagi**.)
- İnmeğe de lüzum **görmüyordu**. (s. 123) اس نے نیچے اترنا مناسب نہیں سمجھا۔ (s. 123) **usne niçe utarna munasib nahi samjha**.)
- Gözlerimin kararması **artıyordu**. (s. 25) میری نظروں کے سامنے اندھیرا گہرا ہو گیا۔ (s. 25) **meri nazron ke samne andhera gahra hogaya**.)
- Denize gittikçe kararan ağır suları nedense ölümü **düşündürüyordu**. (s. 30) آہستہ آہستہ (s. 30) **düşündürüyordu**. (s. 30) **âhista âhista andhere mein dubte samandar ne muce maut ke muta'llik soçne par macbur kar diya**.)
- Bu kalabalığın içinde bizi yalnız bir aile **ilgilendiriyordu**. (s. 31) اس بھیڑ میں ہم نے صرف ایک (s. 31) **ilgilendiriyordu**. (s. 31) **is bhir mein hamne sirf ek khandan ko apni tavcca ka markaz banaya**.)
- Etrafa mis gibi dolma kokusu **yayılıyordu**. (s. 46) ڈولما کی خوشبو سارے میں پھیل گئی۔ (s. 46) **dolma ki khuşbu sare mein fail gayi**.)

- Gözlerine **inanamıyordu**. (s. 52) (ہمیں دیکھ کر اُسے) اپنی آنکھوں پر یقین نہ آیا۔ (hamein dekh kar use) apni ânkhon par **yaqin na âya**.)

Bu eserde Urduçada geniş zaman hikâyesi çevrilmiş olarak bulunmaktadır.

- ...Yorgi`nin kepekçi dükkânından **tanışıyor**duk. (s. 8) ہم ایک دوسرے کو یورگی کے چھان بورے کی دوکان (s. 8) (hum ek dusre ko Yorgi ke çhaan bore ki dukân ke dinon se **cante the**.)
- Güzellik karın **doyurmuyordu**. (s. 37) (s. 45) خوب صورت نظارے ہمارا پیٹ نہیں بھر سکتے تھے۔ (khoobsurat nazare hamara pate nahi **bhar sakte**.)
- ... Tokatlıyan`da karnımızı doyurmak **istemiyordu** ve herhalde biz hürriyetten faydalanmasını **bilmiyordu**. (s. 37) ٹوکاتلین میں کھانے کا آرڈر نہیں دینا چاہتے تھے۔ میرے خیال میں ہمیں اس آزادی (s. 37) (Tokatin mein khane ka ârdar nahi dena **çahate the**. Mere khayal mein hamein is âzadi se fayda hasil karne ka tarika hi nahi **âta tha**.)

Urduçada şimdiki zaman olarak çevrilmiş görülmektedir.

- Dünya **sallanmıyordu** şüphesiz ağaçlar da yer **değiştirmiyorlardı**... (s. 24) (میں جانتا تھا (s. 24) (mai canta tha ki) zamin **hil nahi rahi** aur darakht apni caghein nahi **badal rahe hai**.)
- ...çivil pabuçlarımın altından **kayıyordu**. (s. 25) (s. 32) کو کے گلے بوٹو کے نیچے سے زمین سرک رہی ہے۔ (s. 25) (koke lage buto ke niçe se zamin **sarak rahi hai**.)

Bu eserdeki Türkçe şimdiki zaman hikâyesini Urduçaya geniş zaman olarak çevrilmiştir.

- ہمیں اپنی (s. 22) **utaniyorduk**. Incelmiş bacaklarımız, tahtaya dönmüş göğüslerimizden (hamein apni sokhi huyi tangon aur fatte ki tarah hamvar çhhati dekh kar baher şarm âti hai.) (s. 29) سوکھی ہوئی ٹانگوں اور پچھے کی طرح ہموار چھاتی دیکھ کر بہر شرم آتی ہے۔
- ایک دوکش لے کر بچھا کے جیب میں (s. 31) **atıyordu** cebime. ...iki nefes çektikten sonra söndürüp (ek do kaş lekar bujha ke ceb mein **dâl deta hai**.) (s. 38) ڈال دیتا ہے۔
- (s. 62) (vaktan favaktan **galiyan dete hain**.) و تاتو تاتو گالیاں دیتے ہیں۔ (s. 55) **küfrediyordu**.sık sık

Şimdiki zaman hikâyesi ekinin Urducaya duyulan geçmiş zaman olarak çevrildiği görülmektedir.

- یہ پہلا موقع تھا کہ میں شراب خانہ میں گیا تھا۔ (s. 118) **gidiyordum**. Hayatımda sahiden de ilk defa bara (ye pahla mauka tha ki mai şarab khane mein **gaya tha**.) (s. 125)
 - اُس کی ماں غالباً اُس کے باپ کی واپسی کی منتظر تھی۔ (s. 89) **bekliyordur**. Annesi de kızın babasını (uski mâan galiban uske bâap ki vapsi ki **muntazir thi**.)
 - (s. 44) (Gazi ki **şasıyordu**. (s. 37) Gazi adım başında (Gazi ki **ânkhein hairat se khuli huyi thin**.)
 - میری ٹانگیں کانپ رہی تھیں اور (s. 25) **titiriyor**, kaşım seğiriyordu. (s. 32) (meri tangein **kânp rahi thiin** aur bhavein **khiçi huyi thiin**.) biri
- geçmiş öbürü şimdiki zaman hikâyesi kullanmıştır.

3.4.3. Şimdiki Zamanın Rivayet Yapılarının Değerlendirilmesi

3.4.3.1. Biçimbirimsel ve Yapısal Açından Farklılık

Konuşanın şimdiki zaman rivayetini kullandığı fiilin belirttiği hareketten, sonradan farkına varması durumunun Urducada bir karşılığı yoktur.

3.4.3.2. Anlamsal Açıdan Farklılık

Şimdiki zaman söylentisi geçmişte süren, fakat anlamca geniş zamanın söylentisi gibi şimdiki zamana da geçebilen bir kiptir. Şu farkla Urduca'daki dolaylı geçmiş zaman gibi kullanılır.

Bu gibi örneklerde Türkçede şimdiki zamanın rivayeti, -(I)yormuş eki Urduca'da şimdiki zamanın hikâyesine karşılık gelmektedir.

-Babası meğher pencerede, bize **bakıyormuş**. (s. 10) (ہم نے دھیان نہیں دیا تھا کہ) اس کا باپ کھڑکی سے (s. 10) (ham ne dheyan nahi diya tha ki) uska bâap khirki se hame **dekh raha tha**.)
- Babası çok fena **sıkıştırıyormuş**. (s. 153) (s. 161) باپ اس پر دباؤ ڈال رہا تھا۔ (bâap uspar **dabau dâl raha tha**.)

Sonraki örnek, incelenen eserde Türkçe şimdiki zaman rivayetinin olumlu şekli, Urduca'da geniş zaman hikâyesi çevrilmiş ve denkliliğini bulmuş tek örnektir.

-İngiliz polislerinin takibinden korunmağa **mecbur oluyormuş**. (s. 60) برطانوی پولیس (s. 60) (bartanvi polis ki takip se rokne ke liye **macbur karna parta tha**.)

-(I)yormuş şimdiki zaman rivayeti eki, Urduca'da bu işlevi üstlenen geçmiş zamanda bulunduğu denkliliği aşağıdaki örnekte görülmektedir.

- O sıra yanlarından bir tramvay **geçiyormuş**. (s. 60) (s. 70) اسی وقت ان کے پاس ایک ٹرام گزری۔ (s. 60) (O sıra yanlarından bir tramvay **geçiyormuş**. (s. 60) (s. 70) (usi vakt un ke pas ek taram **guzri**.)

4. TÜRKÇE-URDUCA GEÇMİŞ ZAMAN YAPILARININ KARŞILAŞTIRMASI

Kip, fiillere gelen zaman ve anlam biçimleridir. Haber kipleri geçmiş, gelecek ve şimdiki zaman eklerinden oluşur. Geçmiş zaman kipleri duyulan ve görülen geçmiş zaman olmak üzere ikiye ayrılır. Görülen geçmiş zaman eki -DI şeklindedir. Geçmiş zamanın hikayesi olarak da geçer. Bu eki alan bir fiil geçmişten haber verir. Duyulan geçmiş zaman, geçmiş zamanın rivayeti şeklinde de bilinir. Duyulan geçmiş zaman kip eki -mİş şeklinde fiile gelmektedir. Urduçada iki geçmiş zaman (mazi-i mutlak ve mazi-i karib (yakın geçmiş zaman) olarak gelmektedir.

A. GÖRÜLEN (Di'li, Bilinen, Belirli) GEÇMİŞ ZAMAN YAPILARININ KARŞILAŞTIRMASI

4.1. Biçimbirimsel ve Yapısal Açıdan Karşılaştırma

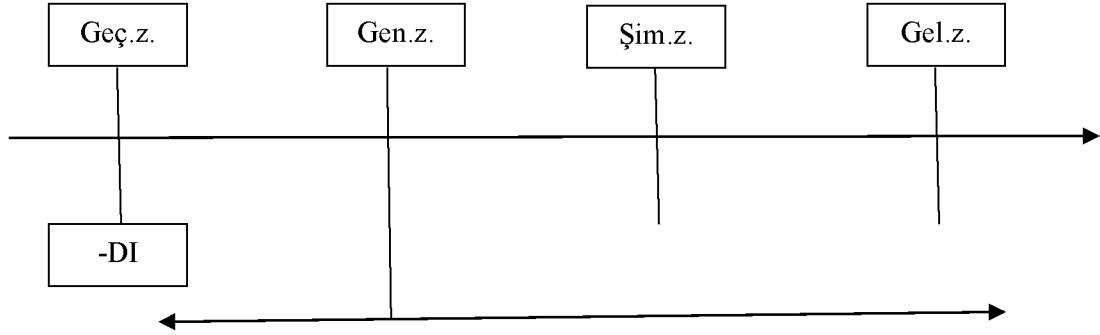
4.1.1. Görülen Geçmiş Zaman (معین فعل ماضی مطلق)

Türkçede iki geçmiş zaman çekimi (görülen geçmiş zaman ve duyulan geçmiş zaman) vardır. Bu iki zaman aynı zamanda şekil de bildirirler ve bu özellikleriyle birbirlerinden ayrılırlar. Bunlardan görülen geçmiş zaman, görülen ve bilinen bir zamanı bildirir. Duyulan geçmiş zaman, görülen geçmiş zamandan farkı, eylemin sonradan öğrenilmesi veya bilinmemesidir.

Bugün, fiil kök ve gövdelerine sesliler uyumuna ve sessizler benzeşmesine göre -DI getirilerek yapılır: *geldi, aldı...* gibi di'li geçmiş zaman 2.tip şahıs eki alır. (Ediskun,1963, s. 175-176)

Konuşma anından önce gerçekleşen, (anlatıcının ya bizzat gördüğü/ yaşadığı veya bilgi yoluyla, gerçekleştiğini kesin kanat getirilen -DI ekiyle sağlanır. Çekim sırasında ikinci tip şahıs eklerinden faydalanır (Güneş, 1995, s. 200).

“Eylem tabanlarına (kök ve gövdelerine) -DI eki gelir. Bu ek uyuma ve benzeşmeye göre değişerek: -dı, -di, -du, -dü; -tı, -ti, -tu, -tü ekleri getirilerek yapılır.” (Gencan, 2001, s. 304). Bu ek hem şekil hem de zaman kavramını içine almış bulunmaktadır.

Çizgi 11. (Jeremics, 2013, s. 58)

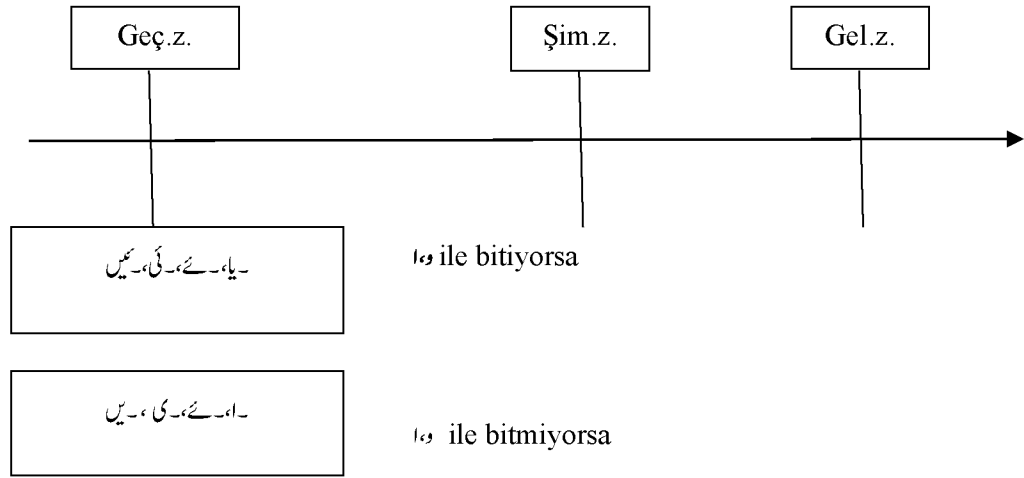
Urducada geçmiş zaman, mâzi-i mutlak ve mâzi-i karîb olarak ikiye ayrılır. Geçmiş zaman fiil çekiminde “ی” (elif) ve “و” (vav) ile biten fiil köklerine tekil eril için ی (ya), çoğul eril için ے (ê), tekil dişil için ئی (î), çoğul dişil için ئیں (în) getirilmektedir.

Fiil kökü “ی” (elif) ve “و” (vav) ile bitmiyorsa tekil eril için ا (â), çoğul eril için ے (ê), tekil dişil için ئی (î), çoğul dişil için ئیں (în) eklenirdir. (bkz. Bilik- Özenç, 2007, s. 177- Türkmen, 1992, s. 58-59)

Geçmiş zamanda fiil geçişli ise özneden sonra ے (nê) takısı gelir. Fiil çekimi nesnenin cins ve sayısına uyar. Fiil geçişsiz ise özneye göre fiil çekimi yapılır.

Olumsuz cümleler نہ (na) olumsuzluk edatı ile ifade edilir. Eğer cümlenin fiilinde, nesnesinde vurgu yapılmışsa نہیں (nahîn) olumsuzluk edatı da kullanılır.

Kısa süreli (Yakın) geçmiş zaman ماضی قریب (Mâzi-i karîb) adı olarak adlandırılır. Yakın geçmiş zaman çekimi, geçmiş zaman fiil çekimine ek fiilin geniş zaman çekim eklerinin getirilmesiyle yapılmaktadır. Yakın geçmiş zaman çekimi, geçmiş zaman fiil çekimine ek fiilin geniş zaman (ہو، ہوں، ہے، ہیں) çekim eklerinin getirilmesiyle yapılmaktadır. Ama bunlar eyleme göre değişmektedir. (Bilik-Özenç, 2007, s. 190)

Çizgi 12.

Yalın Hali (Infinitif durum)**Geçmiş zaman 1. Kişisi**

Yaz- mak

yaz – dı - m

(EK-ME)

(EK – GGZE – KE)

لکھنا

میں نے لکھا

(likh + na)

(mai ne +likh + a)

(EK +ME)

(KE+KS +EK+ GGZE)

Türkçede görülen geçmiş zaman yapımında “yaz-mak” eyleminin kökü ötümlü ünsüz olan “z” ile bittiği ve son ünlü kalın olduğu için eylemin tabanı *-DI* ekinin *-dı* şeklini almıştır. Sonra da 1. Tekil kişi *-m* eklenmiştir.

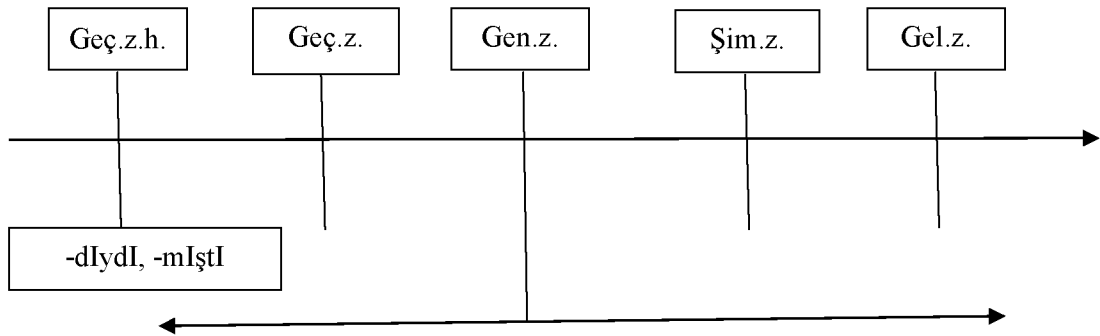
Urducada “yaz-mak” eylemi “لکھنا” tır. Bu eylem, 1. Tip eylem özelliklerini taşımaktadır ki mastar eki atıldıktan sonra *ile* bitmiyorsa geçmiş zaman 1. Tekil kişi için *ile*

olarak kullanılmıştır. Geçmiş zamanda fiil geçişli olduğu için öznenen sonra نَ (nê) takısı getirilmiştir.

4.1.2. Görülen Geçmiş Zamanın Hikâyesi (معین ماضی مطلق کی کہانی)

Bir eylemin -di'li geçmiş zamanının 3. Tekil şahsına bitişik yazıldığı zaman sesliler uyumuna göre daima -ydI getirilerek yapılır: *geldiydi...* gibi. Bir eylemin -dili geçmiş zamanının bütün şahıslarından sonra sessizler benzeşmesine ve sesliler uyumuna göre -dI ve -ydI getirilerek yapılır: *geldimdi, okuduktu....* gibi. -di'li geçmiş zamanın hikâyesi, 2. Tip şahıs ekini ya -*diydim*, ya da -*dimdi* şeklinde alır. Böylece olumlu, olumsuz, olumlu-soru, olumsuz-soru şekillerinden her birinin ikişer çekimi bulunduğu görülür ve bu çekimler arasında az çok bir anlam farkı sezilir. (Ediskun, 1963, s. 196)

-DI eki alarak geçmiş zamanda gerçekleşmiş bulunan ve tarz bildiren bir oluş ve kılışın yine geçmiş zamana aktarılarak anlatılmasıdır. Kalıp olarak, tarz bildirme görevindeki görülen geçmiş zaman eki ile hikâye etme görevindeki ikinci ve asıl geçmiş zaman eki bir araya gelmiştir. (Korkmaz, 2007, s. 733-734)

Çizgi 13. (Jeremics, 2013, s. 60)

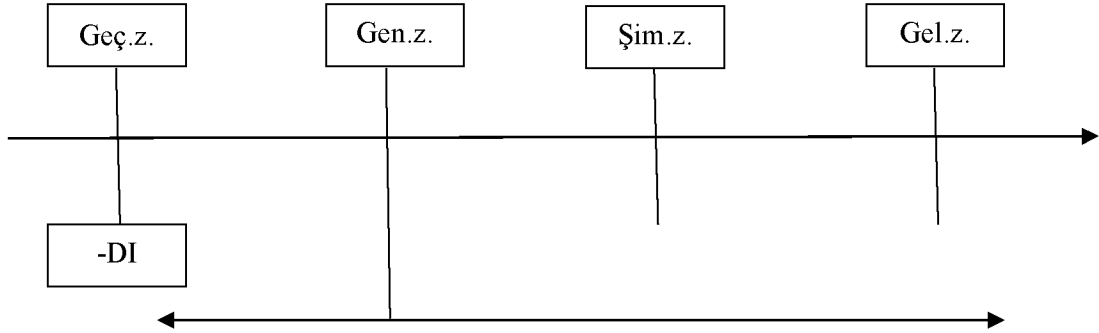
Urducada bu zaman yoktur, ama Türkçeden Urduçaya çevrilirken duyulan geçmiş zaman hikâyesi olarak bulunmaktadır.

4.2. Kullanım Alanlarının Anlamsal Açıdan Karşılaştırması

4.2.1. Görülen Geçmiş Zaman

Eylemin konuşma anından önce yapıldığını, konuşanın eylemin yapıp bittiğini kesin olarak bildiğini haber vermektedir. (Ediskun,1963, s. 175). Fiilin belirttiği iş ve oluşun, içinde bulunulan zamandan önce yapıldığını ve kesinlikle bittiğini ifade eder. (Gencan, 2001, s. 304). Görülen geçmiş zaman eki hareket bakımından ise hareketin olup bittiğini bildirir. Şu hâlde bu ek geçmişte göz önünde olup biten bir hareketi bildirmek için kullanılan bir şekil ve zaman ekidir. Bu ekin ifade ettiği zamana görülen geçmiş zaman dememizin sebebi hareketin geçmiş zamanda, konuşanın gözü önünde yani konuşanın bilgisi ve şuuru önünde yapılmış olmasıdır (Ergin, 2003, s. 298).

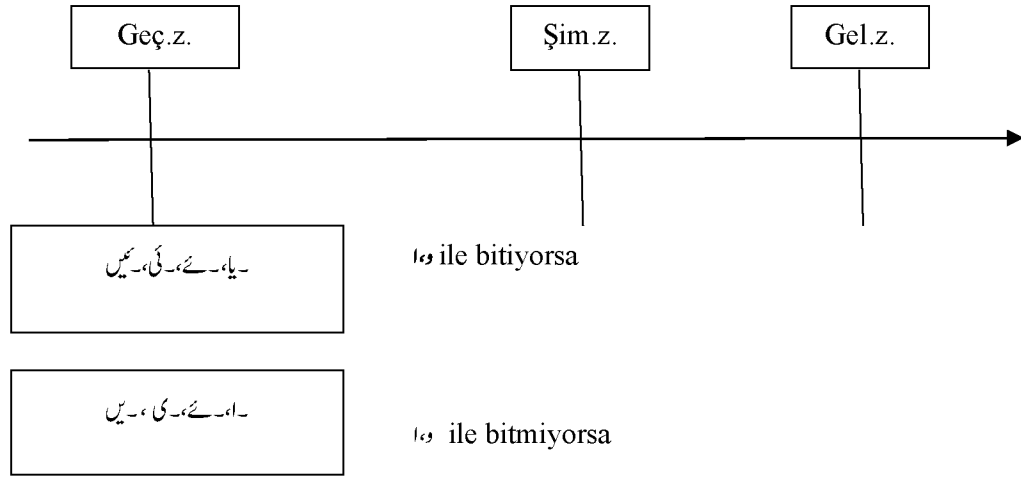
Eylemin geçmiş zamanda yapıldığını / olduğunu ve konuşanın buna şahit olduğunu bildirir. (Boz, 2012, s. 62). İşin sözden önce yapıldığını bildirir. İşin yapıldığı söyleyenin duyularıyla ya da inancıyla kesindir. (Gencan, 2001, s. 305)

Çizgi 14. (Jeremics, 2013, s. 64)

Urducada geçmiş zaman, bir eylemin veya durumun geçmişte bir noktada tamamlandığını, bittiğini göstermektedir. Bu eylem, durumdan önceki ya da sonraki bir olayı belirtmez. Bu olay ve kılışı ifade ederken olayın meydana geldiği yer, zaman ve niteliği belirleyici zarflarla anlatır. Geçmiş zaman genelde hikâye anlatımlarında kullanılır. (Bilik-Özenç, 2007, s. 177). Geçmişte olup biten olayları ifade eder. (Türkmen, 1992, s. 58)

Yakın zamanda geçtiği olayları anlatan bir fiil kısmıdır. Geçmişte meydana gelmiş, ancak yaşadığımız anda etkisi devam eden eylem ya da durumları ifade eder. Geçmiş bugüne getirmeye çalışan ifadeler, bu zaman ile anlatılır. Yakın bir zamanda tamamlanmış olan olaylar genellikle yakın geçmişle belirtilmektedir. Durum bildiren fiiller de bu zamanla açıklanır. (bkz. Bilik-Özenç, 2007, s. 190 , Türkmen, 1992, s. 65)

Çizgi 15.

Türkçe örnekler:

- Dün dersimizde konuları tekrar **ettik**. (kal ham ne class me mazmun ko bâr bâr **dohraya**.)
- Ahmet geçen yıl derslerine çok **çalışmadı**. (ahmad ne piçhle sâl sabak ko khôb açhche se nahi **parha**.)
- Geçen hafta kelimelerin hepsini **ezberlemedim**. (mai ne piçhle hafte tamam alfaz ko **ezber** (yâd) nahi **kiyâ**.)
- Bütün sorulara cevap **verdin** mi? (kya tum ne sare savalon ka cavab **diya** ?)
- Zaman ne kadar çabuk **geçti**. (vakt kitni caldi **guzar gaya**.)

- Dün önce sinemaya **gittiler** ardından yemek **yediler**. کل پہلے سنیما گئے پھر کھانا کھایا۔ (kal pahle sinema **gaê** fir khana **khaya**.)
- Üniversiteyi şehir dışında **okudum**. میں نے یونیورسٹی شہر کے باہر پڑھی۔ (main ne university şaher ke bahar **parhi**.)

Urduca örnekler:

- میں نے خط لکھا لیکن باہی نہیں آیا۔ (mai ne khat likha lekin bahi nahi **âya**.) Ben mektup yazdım ama erkek kardeşim **gelmedi**.
- اتاترک نے ترکی کو دشمنوں سے بچایا۔ (Ataturk ne Türkiye ko düşmanon se **baçaya**.) Atatürk Türkiye'yi düşmanlardan **korudu**.
- وہ گانا گاتے گاتے تھک گئی۔ (voh gana gâte gâte **thak gaî**.) O şarkı söyleye söyleye **yoruldu**.
- شاہ جہان نے ہندوستان میں زندگی گزاری۔ (Şah Cihan ne Hindostan me zindagi **guzari**.) Şah Cihan hayatını Hindistan'da **sürdürdü**.
- اس کے آتے ہی بارش شروع ہو گئی۔ (uske âte hi bariş **şuru hogaî**) O gelir gelmez yağmur **başladı**.
- آپ نے لڑکی کو کدھر دیکھا؟ (Ap ne larki ko kidhar **dekha** ?) Siz kızı nerede **gördünüz**?
- اس نے پانی نہیں پیا، روٹی کھائی۔ (usne pâni nahi **piya**, roti **khaî**) O su **içmedi**, yemek **yedi**.
- چڑیاں پتوں میں چھپ گئیں۔ (çiriyan patton me **çhup gaîn**) kuşlar yapraklar arasında **gizlendiler**.

Sonraki alt bölümde Türkçede bulunan görülen geçmiş zamanın yan anlamları Urduca ile karşılaştıracaktır.

Görülen geçmiş zamanla ifade edilen iş, olay veya hareketin konuşanın bilgisi dahilinde, şahit olması veya görmüş kadar emin olması gerekir. Ancak bazı durumlarda sonradan duyulan, tanık olunmayan durumlar için de bu ek kullanılmaktadır.

Örnekler:

- Bir tane sigara istedim **vermedi**. (s. 23) میں نے اُس سے ایک سگریٹ مانگا تھا اور اس نے انکار کر دیا۔ (mai ne usse ek sigret mînga tha aur usne **inkâr kar diya**.)
- Bayıldın ve bir çuval inciri **berbat ettin** !.. (s. 25) تم بے ہوش ہو گئے تھے اور تمہاری وجہ سے سب کا پیڑہ غرق ہو گیا۔ (tum behoş hogaye the aur tumhari vaca se sab ka bera **gark hogaya**.)
- Sonra uzun bir sükût **oldu**. (s. 48) اس کے بعد ایک طویل خاموشی تھی۔ (uske bâ'd ek tavîl **khamoşî thi**.)
- Çamura mı düştün? Yağmur mu **yedin**? (s. 95) کیچڑ کے اندر گر گئے تھے؟ بارش میں پھنس گئے تھے؟ (kiçar ke andar gir gaye the? Bariş mein **fans gaye the**.)

Görülen geçmiş zaman şimdiki zaman yerine kullanılır. Bu gruba dahil olanlar, şekilce geçmiş zaman kalıbında olmasına rağmen işlev bakımından o anda yapılagelmekte olan bir eylemi göstermektedir.

Örnekler:

- Gazi'yle bakiştık. "Niye **bakiştınız**?" dedi. (s. 20) غازی اور میں نے ایک دوسرے کی طرف دیکھا۔ "تم ایک (Gazi aur mai ne êk dūsre ki taraf dekha, "tum êk dūsre ki taraf kyun **dêkh rahe ho**?" kaptan ne puçha.)
- Niçin **güldünüz**? (s. 104) تم ہنس کیوں رہے ہو؟ (tum **hans** kiyun **rahe ho**.)
- Sanki içimde bir duvar yıkıldı ve parlak güneş bütün hızıyla **doldu**. (s. 136) مجھے اپنے اندر (muche apne andar divâr girte huê **doldu**.)
- (s. 144) دیوار گرتے ہوئے محسوس ہوئی اور لگا کہ میں روشنی سے بھر رہا ہوں۔ (muchê apne andar divâr girte huê **doldu**.)

Görülen geçmiş zaman, şimdiki zaman hikâyesinde çevrilmektedir.

- Gazi ana, avrat, din imam **sövdü**. (s. 49) غازی (غصے میں تھا) گالیاں دے رہا تھا اور لعنتیں بھیج رہا تھا۔ (Gâzi (gusse mein tha) **galiyân de raha tha** aur lâ'nat bhec raha tha.)

Görülen geçmiş zaman, geniş zaman kipi yerine kullanılmaktadır.

Örnekler:

- “Kahvaltıya niye **gelmedin?**” (s. 32) "تم ناشتہ کرنے کیوں نہیں آتے ہو؟" (s. 39) (tum nâşta karne kiyo nahi **âte ho.**)
- odamız tepemde fırıl fırıl **döndü.** (s. 67) ہمارا کمرہ میرے ارد گرد گھومنے لگتا ہے۔ (s. 77) (hamara kamra mere ird gird **ghûmne lagta hai.**)
- Okul, ekmekten önce **gelemezdi.** (s. 69) تعلیم کو خوراک پر ترجیح نہیں دی جاسکتی ہے۔ (s. 78) (tâ`lîm ko khûrâk par tarcîh nahi **dî casakti hai.**)

Görülen geçmiş zaman kalıbındaki bazı fiiller de eylemin gerçekleşmesi ve cümle içindeki anlamıyla gelecek zamanı göstermektedir.

Örnekler:

- Bizim ciğerlerimiz tekmi! örümcek **bağladı** şimdiye.... (s. 12) اب تک ہمارے پیچھے پڑے اس مواد (s. 17) (ab tak hamare fêêfrê is mevâd se **bhar gaê hon ge.**)

Görülen geçmiş zaman kipi bir yakın geçmiş zaman görünümüne girebilmektedir.

Örnekler:

- “.... Senin payını **ayırdım.** Gazi`ye duyurma!” (s. 22) ”میں نے تمہارا حصہ رکھا ہوا ہے۔ لیکن غازی کو نہیں (s. 29) (mai ne tumhâra hissa **rakha hua hai,** lekin Gazi ko nahi batâna.)
- “Şimdiki zengin **oldu,** manifaturacılık yapıyor.” (s. 42) ”ابھی تو وہ کپڑے کے کاروبار میں آکر بہت امیر ہو گیا ہے۔“ (s. 49) (abhi to voh kapre ke karobâr mein âkar bahut âmîr **hogaya hai.**)
- Muhasebeci **oldu** mu? (s. 43) کیا وہ اکاؤنٹنٹ بن گیا ہے؟ (s. 50) (keya voh accountant **ban gaya hai?**)
- “Dikkat **ettim,** kıza kötü kötü bakıyordun...” (s. 56) ”میں نے خود تمہیں اُسے بری نظروں سے دیکھتے ہوئے (s. 63) (mai ne khud tumhe use burî nazron se dekhte huê **dekhâ hai.**)

- میں نے اُنھیں بتایا کہ والدہ روٹی اور زیتون (s. 65) Ekmekle zeytin almağa **gitti**, nerdeyse gelir, dedim. (s. 65)
- (mai ne unhe bataya ki valîda roti aur zeytûn lene لیے گئی ہیں اور وہ کسی بھی وقت واپس آ سکتی ہیں۔) (s. 74)
- (tum ne iskul to "تم نے اسکول تو چھوڑ دیا ہے۔" (s. 73) "Madem mektebini **bıraktın**..." (s. 73)
- (tum ne iskul to **çhor diya hai**.)
- مجھے میٹرو گولڈن میئر کی (s. 117) ... Metro- Goldvin- Mayer'den **teklif aldım**, artist olacağım. (s. 117)
- (puche Metro Goldvin Mayer ki taraf se طرف سے پیش کش ہوئی ہے اور میں اداکار بننے والا ہوں۔) (s. 125)
- (puche Metro Goldvin Mayer ki taraf se **pêškaş huî hai** aur mai adakara banne vala hun.)

4.2.2. Görülen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

Konuşan kimsenin geçmişte gördüğü di'li geçmiş zamanla ilgili bir eylemi, şimdi kesinlikle hikâye etme anlatma şeklidir. (Ediskun, 1963, s. 196). Urduçada yoktur.

Örnekler:

- Önceden söylemedi miydim? (keya main ne pahle se nahi **bataya tha**.)
- Yemeği dün akşam pişirdiydim. (main ne khana kal şâm ko میں نے کھانا کل شام کو پکایا تھا۔) (s. 117)
- Geçen yıl Pakistan'a **gittiydik**. (ham guzişta sâl Pakistan **gaêê the**.)
- Sınavda bütün sorulara cevap **verdiydi**. (usne اس نے امتحان میں سب سوالات کے جواب دیے تھے۔) (s. 117)
- Geçen yıl da az yağmur **yağdıydı**. (guzişta sâl bhi bariş kam **huê thi**.)
- Oğlum sınava **çalıştırdı** ama sınavı **geçemediydi**. (mere bete ne imtihan ki **teyari ki** lekin **pâs na ho saka tha**.) (Bilik-Özdemir, 2012, s. 295)

4.3. Görülen Geçmiş Zaman Yapılarında Karşılaştırmalı Sonuç ve Değerlendirme

Son alt bölüm, Türkçe-Urduca görülen geçmiş zaman yapılarının karşılaştırması bölümünde yapılan Türkçe-Urduca görülen geçmiş ve görülen geçmiş zamanın hikâyesi yapılarının değerlendirilmesi için ayrılmıştır.

Bu bölümde karşılaştırılan konusu olan dillerin görülen geçmiş zaman ve görülen geçmiş zamanın hikâyesi yapıları biçimbirimsel, yapısal ve anlamsal taraflarından ele alınarak karşılaştırılmıştır. Son alt bölümde, biçimbirimsel, yapısal ve anlamsal karşılaştırma alt bölümlerinde, karşılaştırma sırasında tespit edilen aynılık, benzerlik ve farklılık ayrı ayrı ortaya çıkarılmasıyla değerlendirilecektir. Eylemin yapıldığı görülmüştür. Eylemin yapıldığı kesin olarak anlatılır.

4.3.1. Görülen Geçmiş Zaman Yapılarının Değerlendirilmesi

4.3.1.1. Biçimbirimsel ve Yapısal Açıdan Farklılık

Türkçede görülen geçmiş zaman eki -dı, -di, -tı, -ti, -du, -dü, -tu, -tü'dür. Bütün ünlülerle kullanılır. Sadece tekil ve çoğul 3. şahıs çekimlerinde ek her zaman düz ünlülerle kullanılır. İyelik eki kökenli şahıs ekleriyle kullanılır.

Geçmiş zaman kiplerinde kullanılan -DI aynı zamanda geçmiş zaman fiil köküdür. Urduçada fiil köküyle geçmiş zaman kipinin üçüncü şahıs için aynı olması, Türkçedeki fiil kökü + geçmiş zaman ekine göre yapısal olarak farklıdır. Urduçada yakın geçmiş zaman için kullanılan (ہو، ہوں، ہے، ہیں) bileşik yapısı Türkçenin yalın zamanlarından belirli geçmiş zamanı karşılamaktadır.

4.3.1.2. Anlamsal Açıdan Aynılık

Anlamsal açıdan Türkçe Urduca ile karşılaştırıldığı zaman kendini gösteren aynılıklardan biri, dillerin her birinde görülen geçmiş zamanın şimdiki, gelecek ve geniş zaman anlamında kullanılabilmesidir. Urduçada görülen geçmiş zaman, iki farklı zaman olan, duyulan geçmiş zaman ve yakın geçmiş zaman olarak bulunmaktadır.

- Bir gün bir başkası ile arkadaş **olduk**. (s. 6) ایک دن ہم نے ایک نیا دوست بنایا۔ (s. 10) (ek din ham ne ek naya dost **banaya**.)

- “Akşam kız kardeşleriyle **güldü**, söyledi...” (s. 62) "آخری رات وہ اپنی بہنوں کے ساتھ ہنس کھیل رہا تھا۔" (s. 71) (âkhrî rât voh apni bahnon ke sâth **hans khel raha tha**.)

4.3.2. Görülen Geçmiş Zamanın Hikâye Yapılarının Değerlendirilmesi

4.3.2.1. Biçimbirimsel ve Yapısal Açıdan Farklılık

Urducada bu zaman yoktur ama Türkçeden Urduçaya çevrilirken duyulan geçmiş zaman hikâyesi olarak bulunmaktadır.

4.3.2.2. Anlamsal Açıdan Aynılık

- “Buraya, dedi bizim çırağın diye mi geldinizdi?” (s. 41) "تم لوگوں نے اتنا طویل فاصلہ اس لئے طے کیا ہے" (s. 48) "کہ تمہارے خیال میں وہ اس جگہ کا مالک تھا۔"
- Geçen yıl da az yağmur **yağdıydı**. (guzışta sâl bhi **barış kam huê thi**.) (Bilik-Özdemir, 2012, 295)

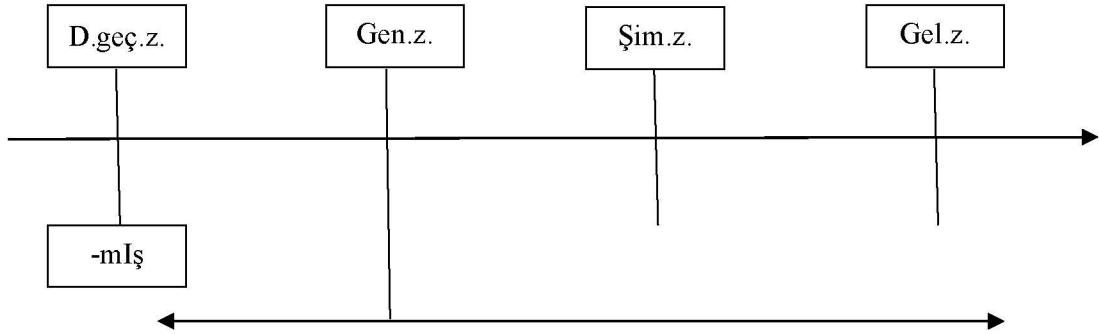
B. DUYULAN (Miş’li, Öğrenilen, Belirsiz) GEÇMİŞ ZAMAN YAPILARININ KARŞILAŞTIRMASI

5.1. Biçimbirimsel ve Yapısal Açıdan Karşılaştırma

5.1.1. Duyulan Geçmiş Zaman (غیر معین فعل ماضی مطلق)

Fiil kök veya gövdelerine sesliler uyumuna göre -mİş eki getirilerek yapılır: *gitmiş*, *görmüş*... gibi. -miş’li geçmiş zaman, 1. Tip şahıs eki alır. (Ediskun, 1963, s. 177). Eylem tabanlarına -mİş eki gelir. Ünlüler uyumuna göre değişerek -miş -mü, -muş, -mü olur. (Gencan, 2001, s. 305). Duyulan geçmiş zaman kipinin çekimi bütün şahıslarda ortak olarak kullanılan “-miş/ -miş/ -muş/ -mü” ekiyle yapılmaktadır. Ek, ünlü ve ünsüzle biten fiillere doğrudan olumsuzlaştırılmış fiillere “-ma, -me” ekinden sonra getirilir. Çekim sırasında 1. Tip şahıs eklerinden faydalandığı ifade etmektedir. (Güneş, 1995, s. 199). Urduçada duyulan geçmiş zaman bulunmamaktadır. Sadece Türkçeden Urduçaya çevrilirken geçmiş zaman olarak görülmektedir.

Urduçada duyulan geçmiş zaman görülmemektedir.

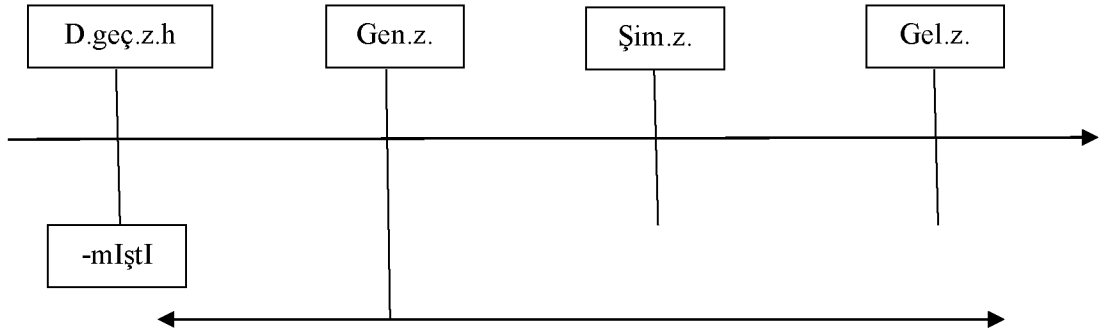

Çizgi 16.

5.1.2. Duyulan Geçmiş Zamanın Hikâyesi (غیر معین ماضی مطلق کی کہانی)

Bir eylemin -mİş’li geçmiş zamanının 3. Tekil şahsına bitişik yazıldığı zaman sessizler benzeşmesine ve sesliler uyumuna göre -di getirilmek suretiyle yapılır: *gelmiş-ti*... gibi. 2. Tip şahıs eki genel olarak sona gelir. (Ediskun, 1963, s. 196). Belirsiz geçmiş zaman olarak

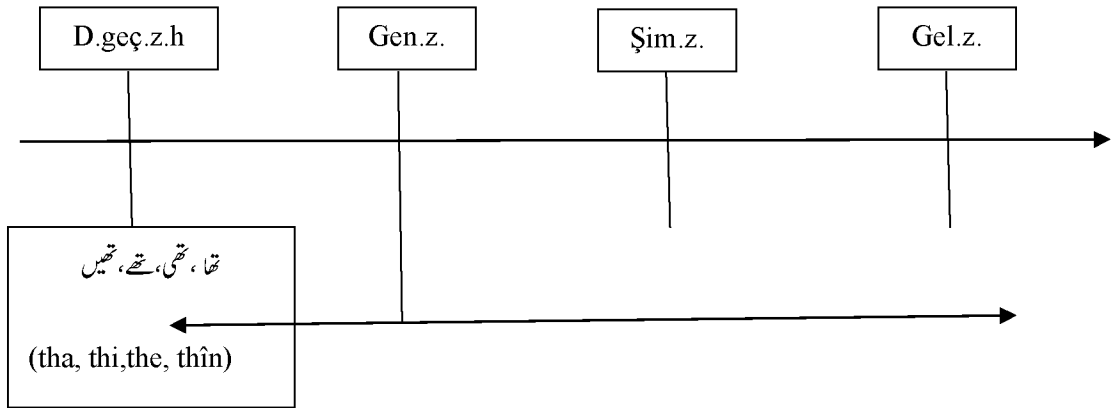
adlandırır. -mİş ekini alan çekimli eylemin, sonuna ek eylemin -DI eki eklenerek yapılmaktadır. (Hengirmen, 1997, s. 231). Duyulan geçmiş zamana ilişkin bir oluş ve kılışı yine geçmiş zamana aktararak anlatan kiptir. Esas fiil + -mİş kip eki + i- ek-fili + -DI hikâye eki + şahıs eklerinin getirilmesi ile kurulur.

Çizgi 17.

Urducada duyulan geçmiş zaman hikâyesi ماضی بعید (Mazi-i baîd) olarak adlandırır.

Geçmiş zaman (mazi mutlak)’ın sonunda “تھا، تھی، تھے، تھیں” eklenir. Fiil geçişsiz ise fiil çekimi özneye uyar. Geçişli fiillerde ise fiil çekimi nesnenin cins ve sayısına göre çekilmektedir. (Bilik-Özenç, 2007, s. 192). -di’li geçmiş zamandan sonra nakıs şahıslara göre geçmiş zaman çekimi getirilerek yapılır. (Türkmen, 1992, s. 66)

Çizgi 18.

5.1.3. Duyulan Geçmiş Zamanın Rivayeti (غیر معین ماضی مطلق کی روایت)

Bir eylemin -mİş’li geçmiş zamanının 3. Tekil şahsına bitişik yazıldığı zaman sesliler uyumuna göre -mİş getirilir: *gelmiş-miş...* gibi. 1. Tip şahıs eki genellikle sona gelir. (Ediskun, 1963, s. 201)

Duyulan geçmiş zaman eki -mİş ile, rivayet eki *i-miş>-miş*’in arka arkaya getirilmesiyle oluşturulan birleşik kiptir. Geçmiş zamanda gerçekleşmiş bir oluş ve kılışın duyuma dayanan anlatımıdır. Buna göre ekin çekim kalıbı *Fiil + duyulan geçmiş zaman kipi + ek fiil + rivayet eki + şahıs eki* biçimindedir. Yalnız üçüncü şahıs çokluk çekiminde, şahıs eki – lAr, kip eki ile *i-* ek fiili, bu ek fiilin eriyip kaybolduğu durumlarda ise, kip eki ile rivayet eki arasında yer alır. (Korkmaz, 2007, s. 754)

Urducada duyulan geçmiş zaman rivayeti bulunmamaktadır.

5.2. Kullanım Alanlarının Anlamsal Açıdan Karşılaştırması

5.2.1. Duyulan Geçmiş Zaman

Eylemin konuşma anından önce yapıldığını, konuşanın eylemin yapıp bittiğini kesin olarak bilmediğini, ya başkasından işittiğini, ya da sonradan farkına vardığını haber verir. (Ediskun, 1963, s. 176). -di’li geçmişte işin yapıldığı kesindir ama -mİş’li geçmişte bu kesinlik yoktur. Söyleyen kendisi görüp duymamış; başkalarından işitmiştir ya da işitip okuduğuna inancı kesin değildir. (Gencan, 2001, s. 306). Belirsiz geçmiş zaman kipi bazen alay ve şüphe kavramlarını da verir. (Hengirmen, 1997, s. 221). Dolaylı geçmişin bildirme kipi kişinin başkasından duyduğu, sonradan gördüğü, veya farkında olmadan işlediği bir kılışın ifadesine yaramaktadır. (Banguoğlu, 2004, s. 460). Konuşma anından önce olup bitmiş, fakat anlatıcı tarafından görülmemiş olayların anlatımından kullanılır. (Güneş, 1995, s. 199). Geçmişte yapılan bir eylemi kesinliğe bağlamadan anlatır.

Öğrenilen geçmiş zaman da görülen geçmiş zaman gibi geçmişte gerçekleşmiş ve tamamlanmış kesin bir zamandır; görülen geçmiş zamandan farkı, eylemin sonradan öğrenilmesi veya bilinmemesidir. Öğrenilen geçmiş zaman, kesin bir zaman olması yanında, gerçekleşen olma ve yapmanın dil kullanıcısı tarafından bilinmeyip sonradan öğrenildiğini de bildirir. Kısacası, öğrenilen geçmiş zaman, kesin olarak gerçekleşmiş bir zamanı ve dil

kullanıcısının bilgisi dahilinde gerçekleşmemiş veya bilinmeyip duyulan bir eylemi bildirir. (Karaağaç, 2012, s. 366)

Urducada duyulan geçmiş zaman üç zamanı yani görülen geçmiş zaman, yakın geçmiş zaman ve gelecek zaman anlamını ifade edilmektedir.

Türkçe örnekler:

- Dün akşam annem bana para **vermiş**. (mai ne bataya ki kal rât meri mân ne muchko paisa **diyâ**.)
- Zor durumda olanlara **yardım etmiş**. (bataya gaya ki usne musîbat mein un ki **madad ki**.)
- Gençlik yıllarında bütün Avrupa ülkelerini **gezmiş**. کہتے ہیں کہ اُس نے اپنی جوانی کے دنوں میں تمام یورپی ممالک کو گھوم لیا۔ (kahte hai ki usne apni cavani ke dinon mein tamam yurapî mumâlîk ko **ghûma**.)
- Misafirleri aç **bırakmışım**. (mai ne suna ki tum ne mahmânnon ko bhûka **rakha**.)
- Dün bütün gece kitap **okumuş**. (pata çala ki kal usne puri rât kitab **parhi**.)
- Mahalleli hırsızı **yakalamış**. (kahte hai ki mahalle ke logon ne çor ko pakar **liyâ**.)
- Yemekten sonra **hastalanmış**. (mai ne suna ki voh khâne ke ba`d **bîmâr huâ**.)

Duyulan geçmiş zaman da yakın geçmiş zaman yerine kullanılmaktadır.

Örnekler:

- Gazi de imtihanı **kazanmış**. (s. 15) بعد میں پتا چلا کہ غازی بھی کامیاب ہو گیا ہے۔ (s. 22) (ba`d mein pata çala ki Gazi bhi **kamyab hogaya hai**.)

- Mekik kulak tozuna **değmiş**. (s. 16) (لگ رہا تھا کہ) شل اس کے کان پر لگا ہے۔ (s. 22) (lag raha tha ki) şuttle uske kân par **laga hai**.)
- ... her cinsten ne miktar **girmiş**, ne miktar **çıkmiş**, geriye ne **kalmış**, düşünmeden söyleyiverirdi. (s. 114) وہ دماغ پر زور دے بغیر کہہ سکتا تھا کہ کتنی چیزیں آئی ہیں اور کتنی نکل چکی ہیں اور اسٹاک میں کتنی موجود ہیں۔ (s. 122) (voh dimag par zor diye begair kah sakta hai ki kitni çize **âîn hai** aur kitni **nikal çuki hain** aur stok mein kitni **mevcud hain**.)
- Mustafa beni **çağırtmış**, gittim. (s. 122) مصطفیٰ (کا پیغام ملا کہ اس) نے مجھے بلایا ہے پھر میں گیا۔ (s. 129) (Mustafa (ka peygam mila ki us)ne muche **bulaya hai** phir mai gaya.)

Taradığımız eserlerde, duyulan geçmiş zamanın gelecek zaman yerine kullanıldığı örnek cümlelerin sayısı sınırlıdır.

Örnekler:

- Zümrüt hanımın simsiyah dişlerine baka baka **uyuyakalmışım**. (s. 31) جب میں زمر د عورت (s. 39) (cab mai zumrut aurat ke kâle dânton ko dekh raha tha to yakînan so **gaya hon ga**.)
- “**yanılmışım** herhalde, öyle görünüyor...” (s. 170) “میرا خیال ہے کہ میں سمجھ نہیں سکا ہوں گا۔” (s. 178) (mera khayal hai ki mai samch nahi **saka honga**.)

5.2.2. Duyulan Geçmiş Zamanın Hikâyesi

Konuşan kimsenin -miş’li geçmiş zamanla ilgili bir eylemi şimdi kesinlikle hikâye etme, anlatma şeklidir. (Ediskun, 1963, s. 196). Duyulan geçmiş zamana ilişkin bir oluş ve kılışı yine geçmiş zamana aktararak anlatan kiptir. Esas fiil + -miş kip eki + i- ek-fiili + -DI hikâye eki + şahıs eklerinin getirilmesi ile kurulur.

Urducada geçmişte tamamlanmış, bitmiş ve etkisi bulunduğumuz anda devam etmeyen eylemleri anlatmaktadır. Çok eskilerde görülmeyen olayları anlatan bir fiil kısmıdır. Geçmiş zaman fiil çekimine ek fiilin geçmiş zaman çekim ekleri getirilerek yapılmaktadır. (Bilik-

Özenç, 2007, s. 192). Bir olayın çok önce geçmiş olduğunu, meydana geldiğini ya da geçmiş bir olaydan daha önce geçmiş başka bir olayı ifade etmektedir. (Türkmen, 1992, s. 66)

Türkçe örnekler:

- Annem eve geç **gelmişti**. (meri maa deer se ghar âî thi.)
- Babam bizden önce alışveriş **yapmıştı**. (mere valid sahab ne ham se pahle hi shopping (kharidari) **kar li thi**.)
- Öğretmen bütün örnekleri **çözmüştü**. (ustad ne tamam misalen **hal kardi thi**.)
- O filmi ben de yıllar önce **görmüştüm**. (mai ne us film ko salon pahle **dekh tha**.)

Nuriye Bilik- Nebahat Özdemir'in "Urdu Dilini Bilenler için Türkçe Gramer" eserinde.

- Okula geldiğimde zil **çalmıştı**. (cab main school âyâ to ghanî **bac çukî thi**.)
- Uyandığımda, annem çarşıya **gitmişti**. (cab main utha to merî mâân bazar **ca çukî thi**.)
- Geçen hafta buraya **gelmemişti**. (voh guzišta hafta yahan nahi **â çuka tha/ aya tha**.)
- Ali, mektubu geçen hafta postaya **vermiş miydi**? (keya Ali guzišta hafta khat ko dâk mein **dââl çuka tha**?)
- Yemek **pişmemiş miydi**? (keya khana nahi **paka çuka tha**?) (Bilik- Özdemir, 2012, s 299).

5.2.3. Duyulan Geçmiş Zamanın Rivayeti (غیر معین ماضی مطلق کی روایت)

Konuşan kimsenin: **a.** Geçmiş zamanda yapılan bir eylemden o zamandaki habersizliğini; **b.** Geçmiş zamanda yapılan bir eylemden şimdiki zamandaki habersizliğini anlatma şeklidir. (Ediskun, 1963, s. 201)

Nuriye Bilik- Nebahat Özdemir'in "*Urdu Dilini Bilenler için Türkçe Gramer*" eserinde belirsiz geçmiş zamanın rivayeti olarak çevrilmektedir.

Örnekler:

- İşini zamanında **bitirmişmiş**. (kahte hain ki usne apna kâam vakt par **khatam kiya tha**.)
- Dün bana **yardım etmişmiş**. (asne muche bata hai ki (voh kahta hai ki) kal usne merî **madad ki thi**. (halân ki usne na ki)
- Derslerine **çalışmışmiş**. (usne muche bataya ki goya usne apna sabak **parha tha**.)
- Çocuklar ödevlerini **yapmışmışlar**. (kahte hain ki (bataya gaya hai ki) baçço ne ghar ke kâam **kiê the**.) (Bilik-Özdemir, 2012, s. 313)

5.3. Duyulan Geçmiş Zaman Yapılarında Karşılaştırmalı Sonuç ve Değerlendirme

Son altbölüm, Türkçe-Urduca Duyulan Geçmiş Zaman Yapılarının Karşılaştırması bölümünde yapılan Türkçe- Urduca duyulan geçmiş zaman, duyulan geçmiş zamanın hikâyesi ve rivayeti yapılarının değerlendirilmesi için ayrılmıştır.

Bu bölümde karşılaştırma konusu olan dillerin duyulan geçmiş zaman ve duyulan geçmiş zamanın hikâyesi yapıları biçimbirimsel, yapısal ve anlamsal taraflarından ele alınarak karşılaştırılmıştır. Son alt bölümde, biçimbirimsel, yapısal ve anlamsal karşılaştırma alt bölümlerinde, karşılaştırma sırasında tespit edilen aynılık, benzerlik ve farklılık ayrı ayrı ele alınarak değerlendirilecektir. Eylemin yapıldığı duyulmuştur. Kesinlik anlamı yoktur.

5.3.1. Duyulan Geçmiş Zaman Yapılarının Değerlendirilmesi

5.3.1.1. Biçimbirimsel Açidan Aynılık

Duyulan geçmiş zaman, Urducada biçimbirimsel ve yapısal bulunmamaktadır.

5.3.1.2. Anlamsal Açidan Farklılık

Türkçede görülmeyen geçmiş zamanda yapılan eylem geçmişte ve konuşanın, o eylemi bildirenin önünde gerçekleşmeyen eylem demektir. Konuşanın gözü, bilgisi, şuuru önünde gerçekleşmemiştir. Konuşan onu sonradan duymuş, öğrenmiş veya onun sonradan farkına varmıştır. Demek ki geçmişte yapılmış olan ve yapıldığı anda görmediğimiz, bilmediğimiz bir eylemi anlatmak, bildirmek için öğrenilen geçmiş zaman eki kullanılmaktadır. Urducada bir olayın çok önce geçmiş olduğunu, meydana geldiğini ya da geçmiş bir olaydan daha önce geçmiş başka bir olayı ifade etmektedir. Çok uzun zamanda gerçekleşen olayları anlatmak için kullanılmıştır. Ama Türkçede geçmiş zamanın olaylarını kendi görmemiş başka birinden duymuş ve bu olayı anlatırken duyulan geçmiş zamanda anlatılmıştır.

Örnekler:

- Kahvaltı sofrası **kurulmuş**, Gazi **yıkanmamış** yüzüyle, sofraya bağdaş **kurmuştu**. (s. 31) (zeyafat s. 39) ضیافت کی طرح کا ناشتہ لگا دیا گیا تھا اور غازی جس نے اپنا منہ بھی نہیں دھویا تھا، آلتی مالتی مارے ناشتے کے پاس بیٹھا تھا۔ (s. 31) ki tarah ka našta **laga diya gaya tha**, aur Gazi cis ne apna munh bhi nahi **dhoya tha**, âlti malti mare naşte ke pâs **baitha tha**.)
- İşçileri başlarına **toplamışlar**. (s. 18) انھوں نے کام کرنے والے اکٹھے کئے ہوئے تھے۔ (s. 24) (unhon ne kârn karne vale **ikathe kiê huê the**.)
- Bir güverte bileti **uydurmuş**.... (s. 33) اس نے چالاک کے ساتھ کسی طرح ٹکٹ حاصل کر لیا تھا۔ (s. 40) (usne çâlaki ke sâth kisi tarah ticket **hasil karliya tha**.)
- Geçen sene gedikli mektebine **girmiş**. (s. 38) اُسے پچھلی برس عسکری طبیعت کا داخلہ مل گیا تھا۔ (s. 45) (use piçhli baras askari tabîa't ka dâkhila **mil gaya tha**.)
-ayaklarım **uyuşmuş**. (s. 77) میرے پاؤں سو گئے تھے۔ (s. 85) (mere paun so **gaê the**.)
- Bu sıra köpekler çekilip **gitmişler**, farkında bile olmadım. (s. 95) میں نے غور نہیں کیا تھا کہ کتے کب (s. 101) (mai ne gaur nahi kiya tha ki kutte kab ke **câ çuke the**.)

-mezarlıktan **çıkımsım**.. (s. 95) (kabristân mein se bhi guzar gaya tha.)

Geçmiş zamanda çevrilmektedir.

- ...Gitmiş, kızı **görmüş**. (s. 165) (voh **gaî** aur usne larkî ko **dekhâ**.)
- ...mükemmel bir saparta **yemiş**. (s. 60) (Gazi ko uske bâap ne **khoob mâra**.)
- ...haber **vermiş**. (s. 15) (us ne cakar use **bataya**.)
- Kürt Dursun'un tezgâhı mekik **atmış**. (s. 16) (kurt Dursun ki maşîn ne ek şatal ko bahar **phênka**.)

Yakın geçmiş zamanda çevrilmiştir.

- Bu mekik **boşalmış**. (s. 12) (is vakt şatal **khâlî hai**.)

5.3.2. Duyulan Geçmiş Zamanın Hikâye Yapılarının Değerlendirme

5.3.2.1. Biçimbirimsel Açidan Farklılık

Türkçe ve Urduca, iki dilde duyulan geçmiş zaman hikâyesi, geçmiş zaman olarak çevrilmektedir.

5.3.2.2. Anlamsal Açidan Aynılık

Eserde aynı anlamında çevrildiği görülmektedir.

- ...İstanbul ve ötekiler kafamdan **silinmişti**. (s. 12) (mai İstanbul aur dusre mansûbon ke muta`llik **bhûl çuka tha**.)
- Bir tarihte, gene böyle mekik **atmıştı**... (s. 17) (muchhe ek aur vakîa yâd hai cab maşîn ka şatal isi tarah **ur kar âya tha**.)

- Ahmet'in de sol kaşı **yarılmıştı**, koyu bir kan gözünü tek mil **kapamıştı**... (s. 19) احمد کی آنکھ پر زخم آگیا تھا اور وہ سوج گئی تھی۔ (s. 25) (Ahmad kî ânkh par **zakhm âgaya tha** aur voh sîuc **gaî thi**.)
- “masanın üstünde **unutmuştu**...” (s. 23) “انھیں میز پر بھول گیا تھا۔” (s. 30) (unhe mêz par **bhol gaya tha**.)
- Öğleyin hiçbir şey **yememiştım**. (s. 24) میں نے دوپہر کا کھانا نہیں کھایا تھا۔ (s. 31) (mai ne dopahar ka **khana nahi khaya tha**.)
- Kebaplar söyledik. Öyle **canlanmıştık** ki..... (s. 27) ہم نے کبابوں کا آرڈر کیا۔ خوشی کے مارے ہم اکڑے۔ (s. 34) (ham ne kebabon ka order kiya, khuşi ke mare ham **akre hué the**.)
- Şimdi talihini denemek sırası zavallı anneme **gelmişti**. (s. 63) اب بیچاری میری والدہ کی قسمت آزمانے کی باری تھی۔ (s. 72) (ab beçzari meri valida ki kismet âzmane ki **bari thi**.)
- Akşamdan aç **yatmıştık**. (s. 65) سچھلی رات سے ہم بھوکے سوئے تھے۔ (s. 74) (piçhlî rât se ham bhûke **soê the**.)
- Gecenin on ikisine doğru ağaların sarhoşluğu çılgınlık derecesini **bulmuştu**. (120) آدھی رات تک امیر آدمیوں کی شراب نوشی جنون کی حد تک پہنچ گئی تھی۔ (s. 126) (âdhî rât tak amîr âdmiyon kî şarab **noşî cunun ki had tak pahunç gaî thi**.)
- Bu işi mutlaka sağlam bir kazığa bağlamak için **çağırmişlardı**. (s. 147) انھوں نے مجھے معاملے کو ختم کر کے ایک اچھے اختتام پر پہنچنے کے لئے بلایا تھا۔ (s. 155) (unhone mucho muâ'mile ko khatam karke ek **aççe ikhtetâm par pahunçne ke liê bulaya tha**.)

5.3.2.3. Anlamsal Açıdan Farklılık

Aşağıdaki örnek cümleler incelendiğinde fillerin yapısında bulunan duyulan geçmiş zaman ekinin, görülen geçmiş zaman yerine kullanıldığı görülmektedir.

Örnekler:

- Gazi de, ben de adamakıllı **zayıflamıştık**. (s. 22) غازی اور میرے وزن میں کافی کمی ہوئی۔ (s. 29) (Gazi aur mere vazan mein kâfi **kami huî**.)

- O akşam tuz, kırmızıbiber ve kimyondan ibaret bir karmayı çeyrek somunla yemiş **yatmıştım**. (s. 22) (s. 29) اُس رات میں نے روٹی کا چوتھائی حصہ جس پر نمک، سرخ مرچ اور دھنیا چھڑکے ہوئے تھے، کھا کر سویا۔ (us rât maine rotî ka çauthaî hissa cis par namak, surkh mirç aur dhaniya çhirke huê the, kha kar soya.)
- Hepsini ödünç mü **almıştınız**? (s. 172) (s. 180) کیا تم نے سب ادھار لیا۔ (keya tum ne sab **udhâr liya**.)
- Benimki başını omuzuma **dayamıştı**. (s. 154) (s. 162) میری محبوبہ نے اپنا سر میرے کاندھے پر رکھ دیا۔ (merî mahbûba ne apna sar mere kândhe par **rakh diya**.)
- ...evden usulcacık **çıktım**. (s. 10) (s. 15) چپکے سے گھر سے نکل گیا۔ (çupke se ghar se **nikal gaya**.)

Gelecek zamanda çevrilmektedir.

- Artık bütün konuşmalarımız İstanbul üzerinde **toplanmıştı**. (s. 8) اب ہماری تمام گفتگو استنبول پر (s. 11) مرکز ہوگی۔ (ab hamari tamam guftugu İstanbul par **markuz hogi**.)
- Ne yumurtlayacağım merak edilmişti herhalde. (s. 164) (s. 172) وہ سوچ رہے ہوں گے کہ میں کیا کہنے والا ہوں۔ (Fenerbahçe ko football khelte dekhne aur paisa **172) (voh soç rahe honge ki mai keya kahne vala hun.)**

Yakın geçmiş zamanda çevrilmektedir.

- Fenerbahçe'nin maçlarını seyretmek, para yemek için **gelmiştik**. (s. 39) فیئر بانچے کو فٹ (s. 47) بال کھیلنے دیکھنے اور پیسہ خرچ کرنے آئے ہیں۔ (Fenerbahçe ko football khelte dekhne aur paisa **kharç karne âe hai**.)

5.3.3. Duyulan Geçmiş Zamanın Rivayet Yapılarının Değerlendirilmesi

5.3.3.1. Biçimbirimsel Açıdan Aynılık

Duyulan geçmiş zamanın rivayeti, Urducada biçimbirimsel ve yapısal bulunmamaktadır.

5.3.3.2. Anlamsal Açıdan Farklılık

Urducada geçmiş zaman olarak çevrildiği ifade edilmektedir.

6. TÜRKÇE-URDUCA GELECEK ZAMAN YAPILARININ KARŞILAŞTIRMASI

6.1. Biçimbirimsel ve Yapısal Açıdan Karşılaştırma

6.1.1. Gelecek Zaman (فعل مستقبل)

Türkçede gelecek zaman fiil kök veya gövdelerine sesliler uyumuna göre *-AcAk* biçimbirimi eklenerek yapılır: *gelecek, alacak* vb. Eğer fiilin kök veya gövdelerinin sonu bir sesli ile bitiyorsa araya “-y-” kaynaştırma harfi girer: *söyle-(y)ecek, oku-(y)acak...* vb. *-AcAk* eki, fiil kök veya gövdelerinin sonundaki geniş diz seslileri daraltır: *ağla: ağlayacak, dinle: dinleyecek...* vb. (Ediskun,1963, s. 178).

1. tekil ve 1. çoğul şahıslara göre çekimde “k” ünsüzü yumuşar “ğ” harfine dönüşür.

“Ünsüzle biten fiillere doğrudan, ünlü ile biten fiillere ise, araya “-y-” yardımcı sesi katılarak getirilen “-AcAk” ekiyle şekillenen bir kip olup, çekim birinci tip şahıs ekleriyle yapılmaktadır. Çekim esnasında, ekin bünyesinde bazı ses değişikliklerinin meydana geldiği görülmektedir. Bu değişiklikleri şöyle açıklayabiliriz:

- a. Birinci tekil ve çokluk şahıs çekimlerinde, ekin sonundaki sert ünsüz yumuşar; “k – ğ” değişmesi gerçekleşir. Bu olay, hem konuşma hem de yazı dilini kapsayacak bir genişliğe sahiptir.

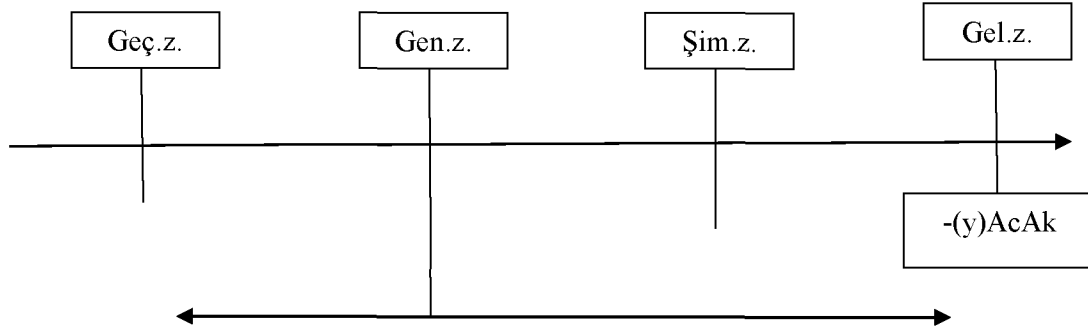
Al-acak-ım / al-acağ-ım

Al-acak-ız / al-acağ-ız

- b. Eğer fiil tabanı “-a/ -e” ünlüleriyle bitiyorsa; bu düz/ geniş ünlüler, araya giren “-y-” kaynaştırıcı sesinin etkisiyle “-ı- / -i-” düz/dar veya “- u- / -u-” yuvarlak/ dar ünlülerine dönüşür.” (Güneş,1995, s. 206).

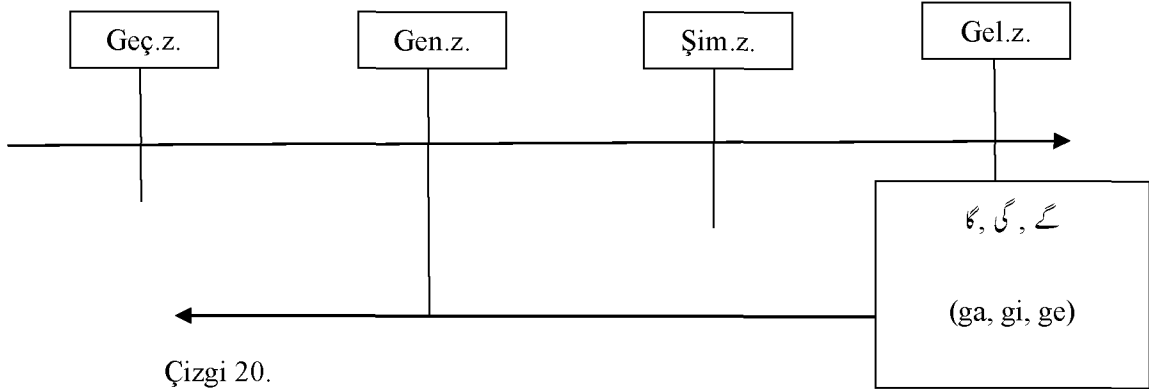
Başla-y-acak / başlı-y-acak

Bekle-y-ecek / bekli-y-ecek.

Çizgi 19. (Jeremics, 2013, s. 84)

Urdu dilinde gelecek zaman fiilin istek kipine گ (ga), گی (gi), گے (ge) ekleri getirilerek yapılmaktadır. Bu ek öznenin cins ve sayısına uyar. گ (ga) tekil eril, گی (gi) tekil ve çoğul dişil, گے (ge) çoğul eril içindir. Olumsuz ifadelerde نہیں (nahîn) olumsuzluk edatı kullanılmaktadır. (Bilik-Özenç, 2007, s. 195).

Çizgi 20.

Yalın Hali (Infinitif durum)

Oku- mak

(EK- ME)

پڑھنا-

Gelecek zaman 1. Kişisi

Oku-y-acak(ğ)-ım

(EK-KS-GLZE-KE)

پڑھوں-گا

Parh-nâ

Parh-un-gâ

(EK-ME)

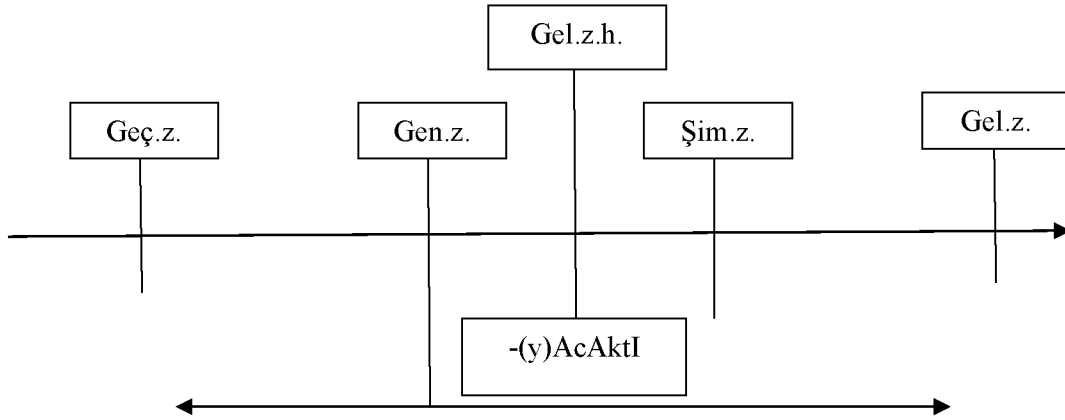
(EK-KE-GLZE)

Örnekte Türkçe olarak “*oku-mak*” fiili gösterilmiştir. Gelecek zaman yapılırken eyleme –(y)AcAk gelecek zaman eki getirilmiştir. Eylemin tabanı ünlü ile bittiği için kök ve ek arasına “y” kaynaştırma harfini konulmuştur. Şahıs eklendiği zaman, 1. tekil şahıslara göre çekimde “k” sert ünsüzü yumuşar “ğ” harfine dönüşür. Şahıs eki *-Im* ünlü ve ünsüz uyumlarına göre *-im* eki gelmiştir.

Urducada örnek olarak aynı “*oku-mak*” eyleminin Urducaşı “پڑھنا” (parh-nâ) verilmiştir. Urduçada gelecek zaman, eylemin tabanlarına “گے, گی, ے” özneye göre gelir. Yapımında “گ” (gâ) eki getirilmiş ve 1. Tekil şahıs eki “-وں” (-un) eklenmiştir. Ayrıca şahıs ekleri özneye uymaktadır.

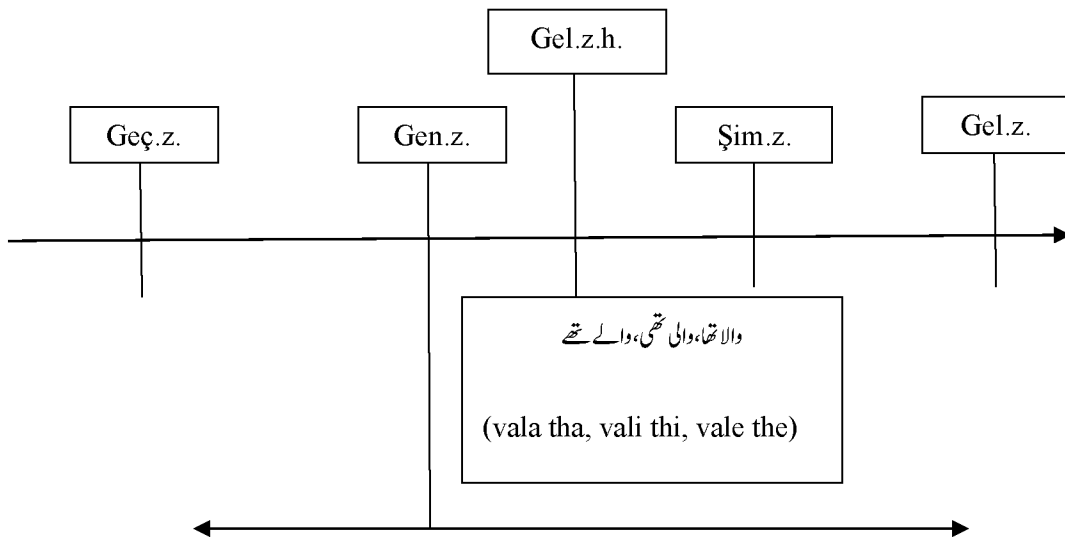
6.1.2. Gelecek Zamanın Hikâyesi (فعل مستقبل کی کہانی)

-AcAk eki ile karşılanan ve ilerde gerçekleşecek olan bir oluş ve kılışı geçmişe aktaracak bildiren yani geçmişte gelecek niteliği taşıyan bir birleşik kiptir. Eki *-AcAktI*’dır. (Korkmaz, 2007, s. 741). Bir eylemin gelecek zamanının 3. Tekil şahsına bitişik yazıldığı zaman sessizler benzeşmesine ve sesliler uyumuna göre – *DI* biçimbirimi getirilir: *gelecek-ti* ...gibi. 2. tip şahıs eki, genel olarak sona gelir. (Ediskun, 1963, s. 197). Gelecek zaman eki - *AcAk* ünlü uyumuna uyar. Gelecek zaman eki -*AcAk* ünsüz benzeşmesine uyar. Geçmiş zaman eki -*di* ünsüz benzeşmesi nedeniyle -*tı*’ya dönüşür. (Hengirmen, 1997, s. 232). Gelecek zaman kipine “-di” ek-fiilinin ses uyum ve olaylarına uyacak şekilde eklenmesi ile oluşturulur.

Çizgi 21. (Jeremics, 2013, s. 85)

Urducada gelecek zamanın hikâyesi, fiil çekimi için mastarın son harfi ے (ê) ile değiştirilir ve buna tekil eril için والا تھا (vâlâ tha), çoğul eril için والے تھے (vâlê the), tekil ve çoğul dişil için والی تھی (vâlî thi) yapıları getirilerek ifade edilir. Fiil çekimi özneye uyar. (Bilik-Özenç, 2007, s. 199-200). Mastar eki atıldıktan sonra onun yerine “ے” (ê) getirilir. Daha sonra özneye göre “والا تھا، والی تھی، والے تھے” ekler getirilir. Türkçede eylemden sonra “üzere” ile ifade edilir. “Gitmek üzereydi” gibi.

Çizgi 22.

Yalın Hali (Infinitif durum)**Gelecek zaman hikâyesinin 1. Kişisi**

Buluş-mak

buluş-acaktı-m

(EK-MK)

(EK- GLZHE- KE)

مل-تا

ملن-ے والا تھا (buluşmak +üzereydi+m)

(mil + nâ)

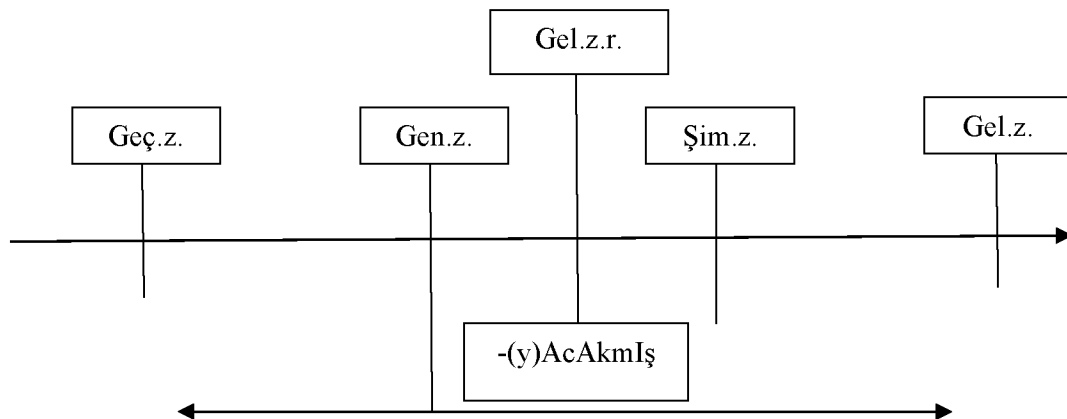
(main +miln +e vala tha.)

(EK + ME)

(KE+EK + GLZHE)

6.1.3. Gelecek Zamanın Rivayeti (زمانہ مستقبل کی روایت)

Gelecek zamanda gerçekleşecek bir oluş ve kılışı duyuma dayanarak anlatan birleşik kip türüdür. Çekim kalıbı *Fiil + gelecek zaman kipi + ek fiil + rivayet eki + şahıs eki* biçimindedir. Şahıs ekleri, 3. şahıs çokluk çekimi dışında, hikâye ekinden sonra gelir. (Korkmaz, 2007, s. 758). Bir eylemin gelecek zamanının 3. Tekil şahsına bitişik yazıldığı zaman, sesliler uyumuna göre -mİş getirilir: *gelecek-miş* ...gibi. 1. Tip şahıs eki, genellikle sona gelir. (Ediskun, 1963, s. 202)

Çizgi 23. (Jeremics, 2013, s. 87)

Urducada bu zaman yoktur ama Türkçeden Urducaya çevrilirken gelecek zaman olarak bulunmaktadır.

6.2. Kullanım Alanlarının Anlamsal Açıdan Karşılaştırması

Gelecek zaman, bazen, eylemin gelecekte yapılması gerektiğini haber verir. Üçüncü tekil şahsı, çok kere sıfat gibi kullanır. “Olmak” mastarının gelecek zamanının üçüncü tekil şahsı, çok kere ihtimal anlatılır. Üçüncü tekil şahsına -Dir eki ulandığı hallerde çok zaman kesinlik anlatır. İkinci tekil ve çoğul şahıslarına ulandığı zaman ihtimal ve tahmin anlatır. (Ediskun,1963, s. 179-180)

Geniş zaman eklerinin bildirdiği gelecek zaman çok yakın, daha doğrusu şimdiki zamanla birleşmiş bir gelecek zamandır. Asıl gelecek zaman eklerinin bildirdiği gelecek zaman ise niyetli, istekli, belirli gelecek zamandır. Bu gerçek gelecek zamanda ihtimal değil kesinlik vardır. Hareketin olabileceği değil, olacağı bildirilir. Öte yandan bu gelecek zaman şimdiki zamana karışmış bir gelecek zaman değil, şimdiki zamandan sonra başlayan tam ve açık bir gelecek zamandır. Şimdiki zaman eki ile ifade edilen gelecek zaman yakın ve kısadır, fazla uzaklara gitmez ve hareket şimdi başlamış gibi çok kesin bir oluş ifadesi taşır. (Ergin, 2003, s. 302)

Şimdiki zaman kip eki -(I)yor’un yakın gelecek zaman ya da çabuk gelecek zaman anlamları taşır: *Bekle beni, çıkıyorum., sen merak etme, hemen otobüse binip size geliyoruz.* örneklerindeki gibi. (Kahraman, 2009, s. 139). Gelecek zaman kipi, konuşma anından sonraki bir zamanda mutlaka gerçekleşecek bulunan olayların anlatımında kullanılır: **a.** Gerçekleşmesinde bir gereklilik/ zaruret görülen olayların anlatımında: Yarın derse çalışarak geleceksiniz. Anladınız mı çocuklar. **b.** Gerçekleşeceğine kesin olarak inanılan beklentilerin anlatımında: bu çocuk adam olacak. Belki bir gün geleceksin/ lakin vakit geçmiş olacak (Güneş, 1995, s. 207). İşin sözden sonra olacağını, yapılacağını bildirir (Gencan, 2001, s. 310).

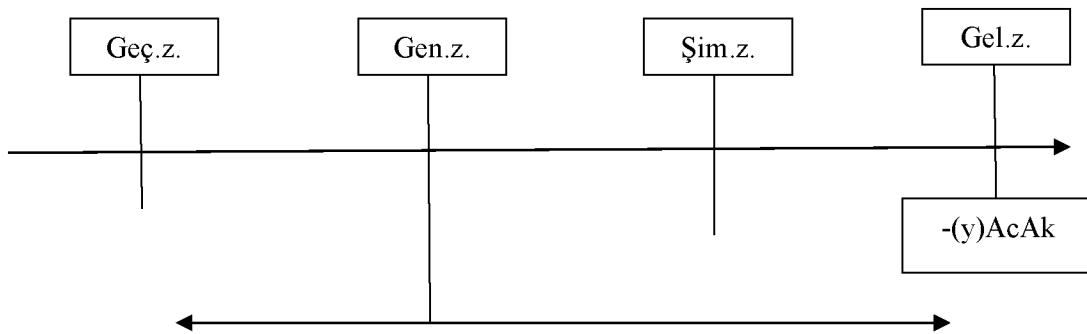
-AcAk gelecek zaman ekinin, yer yer şaşkınlık, sitem, kızgınlık, şüphe, olmazlık, ihtar, tembih, sevinç, böbürlenme, kabullenme gibi birbirinden farklı işlevlere yönelmiş kullanılışları da yer almıştır. Emir kipi veya istek ve geniş zaman kipi, gelecek zaman anlamında kullanılır. (Korkmaz, 2007, s. 628-635). de- ve ye- fiillerine gelecek zaman ekleri gelirse e harfi i harfine dönüşür. *de-yecek* yerine *di-yecek*, ve *ye-yecek* yerine *yi-yecek*. *et- / git- / tat* fiillerinde *t* harfi *d* harfine dönüşmektedir: *tad-acak*...

Urducada gelecek zaman, görülen geçmiş zaman, şimdiki zaman ve geniş zaman yerine kullanıldığı görülmektedir.

6.2.1. Gelecek Zaman

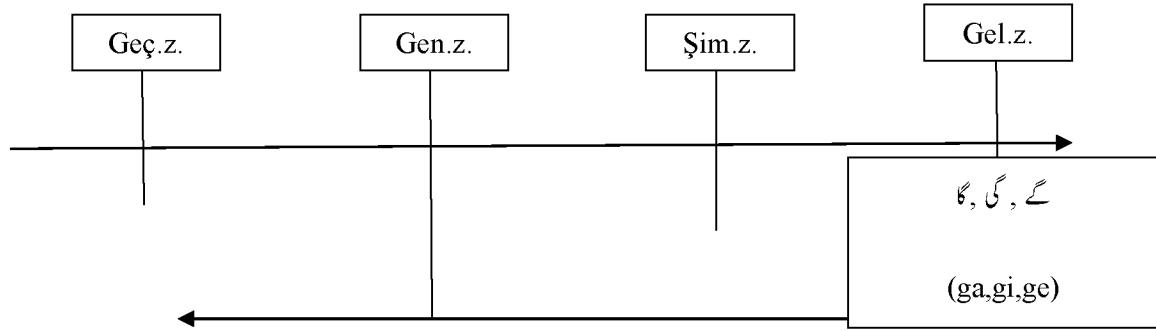
Eylemin konuşma anından sonra yapılacağını, sonsuzluğa uzanan bir gelecek zamanın herhangi bir anında bir eylemi yapmaya niyetli oluşu haber verir. (Ediskun, 1963, s. 179). -AcAk ekiyle karşılanan gelecek zaman kipi, henüz gerçekleşmemiş bulunan; ancak, fiilin gösterdiği oluş ve kılışın gelecekteki her zaman kesiminde mutlaka gerçekleşeceğini bildiren bir kiptir. Yapılacak iş niyet halinde olsa bile, gerçekleşmesinde kesinlik bulunduğu için bu ekle kurulan gelecek zaman kipinde bir kesinlik vardır. Bu görev ekin aslı görevidir. -AcAk eki yapısı bakımından sıfat-fiil kökenlidir (Korkmaz, 2007, s. 623). Eylemin belirttiği işin gelecek zaman içinde yapılacağını bildirir. (Hengirmen, 1997, s. 221). İşin sözden sonra olacağını, yapılacağını bildirir. (Gencan, 2001, s. 310)

Gelecek zaman, kesin bir zamandır ve bütün dillerde, ana zamanlardan biridir. Gelecek zaman, dil kullanıcısının dili kullandığı anda başlayan ve süren bir zamanı bildirir. Henüz gerçekleşmemiş; şu andan itibaren kesinlikle gerçekleşecek bir yapma veya olmayı bildirir. (Karaağaç, 2012, s. 367). Henüz yapılmamış, içine girilecek bir zaman dilimi içinde yapılacak olan bir eylemin anlatımında kullanılır.

Çizgi 24. (Jeremics, 2013, s. 92)

Urducada gelecek zaman, bir iş, oluş ve hareketin gelecekte olacağını, yapılacağını ifade etmektedir. (Türkmen, 1992 s. 74). Urducada Gelecek Zaman, Fiilin gösterdiği hareketin gelecek zamanda olacağını bildirir. (Bilik- Özenç, 2007, s. 195)

Çizgi 25.

Türkçe örnekler:

- İki ülke gelecek hafta barış **imzalayacak**. (agle hafta do mulk aman par dastkhat **karengē**.)
- Akşam Türkiye maçını **seyredeceğiz**. (şâm ko ham Türkiye ka maç **dekhenge**.)
- Okullar Eylül'ün ilk haftası **açılacak**. (september ke pahle hafte men iskul **khulenge**.)
- Eve gidince yatağa uzanıp bir güzel **dinleneceğim**. (ghar cakar bistar par late kar açhche se âram **karunga**.)
- Alışverişe **gideceğim**, sen de bizimle gelsene. (shopping (kharidari) par **câun ga**, tum bhi mere sâth âu.)
- Böyle yavaş sürersen İstanbul'a yarın anca **varacağız**. (agar aise hi çalte rahe to kal ko İstanbul **pahuçen ge**.)
- Çektiğim fotoğrafları sana WhatsApp'tan **atacağım**. (khiçe huêê foto tum ko Whatsapp se **bhecun ga**.)

- **Daha önce randevu aldım, sıra beklemeyeceğim.** بہت پہلے ہی اپائنٹمنٹ (تقرری) لے لیا ہوں، لائن کا انتظار نہیں کروں گا۔ (bahut pahle hi appointment (takarruri) le liya hun, line ka **intezar** nahi **karun ga.**)
- **Önümüzdeki hafta okulumuzda 23 Nisan şenlikleri düzenlenecek.** اگلے ہفتہ 23 اپریل کو ہمارے اسکول میں جشن (فستیول) منعقد کیا جائے گا۔ (agle hafta 23 April ko hamare iskul me caşan (festival) **muna'kid kiya caye ga.**)
- **Bu aydan sonra test çözmeye başlayacak.** اس مہینے کے بعد ٹسٹ حل کرنا شروع کرے گا۔ (is mahine ke bad test hal karna şuru **kare ga.**)

Urduca örnekler:

- **(agle sâl ham Hindustan caên ge.)** Gelecek yıl Hindistan'a **gideceğiz.** اگلے سال ہم ہندوستان جائیں گے۔
- **(main ghar caun gi aur şam ke liê khana pakaun gi.)** Eve **gideceğim** ve akşam için yemek **pişireceğim.** میں گھر جاؤں گی اور شام کے لئے کھانا پکاؤں گی۔
- **(ham itvar ke din maçhli pakarne caên ge.)** Pazar günü balık tutmaya **gideceğiz.** ہم اتوار کے دن مچھلی پکڑنے جائیں گے۔
- **(hafe ke din voh piknik par caye ga.)** Hafta sonu pikniğe **gidecek.** ہفتے کے دن وہ پکنک پر جائے گا۔
- **(çhatri le lo, bariş pare gi.)** Şemsiye alın, yağmur **yağacak.** چھتری لے لو، بارش پڑے گی۔
- **(use bâgh me nînd nahi âê gi.)** Onun bahçede uykusu **gelmeyecek.** اسے باغ میں نیند نہیں آئے گی۔
- **(voh yahan kab âê ga?)** O buraya ne zaman **gelecek.?** وہ یہاں کب آئے گا۔

Orhan Kemal'in *Avare Yıllar* adlı eserinde yer alan Türkçe gelecek zaman yapıları bulunan örnekler ve eserin *Bekar ke Mah-o Sâal* adlı Urduca çevrisindeki örnekler yapısal ve anlamsal olarak incelenmiştir. Çalışmada bulunan en başta ağır denklikler olmak üzere farklı farklı denklik örnekleri sunulmakta ve yer aldığı bağlama göre yorumlanmaktadır.

Türkçe gelecek zaman yapısı, bu zamanın rivayeti, hikâyesi ve ağır denklileri bölümün alt kısımlarında bulunmaktadır. Her bölümün altında şekil yardımıyla denklilerin yayılımı gösterilmekte ve değerlendirilmektedir.

Türkçe gelecek zaman, bu çalışmada kullanılan temel materyal olan *Avare Yıllar* adlı eserde Türkçe gelecek zaman kipinin olumlu ve olumsuz yapılarının Urducaadaki verilmiş biçimleri ve anlamsal eşdeğerlerine göz atılacaktır.

Gelecek zamanın, yakın geçmiş zaman yerine kullanılması da bir üslûp özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Örnekler:

- ...onları **temizleyeceğim**. (s. 86) میں یہاں اُسی مسئلے کو حل کرنے آیا ہوں۔ (s. 93) (main yahan usi masa'le ko **hal karne âya hun**.)
- Babaanneme karşı çok terbiyesizce davranmış, ondan hesap **soracağım**... (s. 86) وہ میری (s. 93) (voh meri dadi ke sâth dadi ke sâth muâmilat tai karne âya hun.)

Gelecek zamanın şimdiki zaman yerine kullanılması sık rastlanan bir durum değildir.

Örnekler:

- **Kahvaltı edeceğiz**, seni bekliyoruz! (s. 32) ہم ناشتہ کرنے والے ہیں۔ ہم صرف تمہارے منتظر تھے۔ (s. 39) (ham **nâşta karne vale hai**. Ham sirf tumhare muntazir the.)
- “İstanbul’a **ineceğim**.” Dedi. (s. 45) اس نے کہا۔ ”میں استنبول جا رہا ہوں۔“ (s. 53) (main İstanbul **caraha hun**. Usne kaha.)
- “Bugünün şerefine bara **gideceğiz**...” (s. 118) آج ہم شراب خانے میں تمہاری صحت کا جام پینے جا رہے ہیں۔ (s. 125) (âc ham şarab hâne mein tumhari sehat ka cam pine **ca rahe hain**.)
- Bu gece babam teraviye **gidecek**. (s. 136) میرا باپ رات کو عبادت کے لئے مسجد جا رہا ہے۔ (s. 144) (mera bâp rât ko ebadat ke liê mascid **cara hai**)

- **Dalacağız** Giritli'nin bodrumuna... (s. 166) ہم کریٹن کے کینے میں جا رہے ہیں۔ (s. 175) (ham Kereten ke kafe mein **carahe hai**)

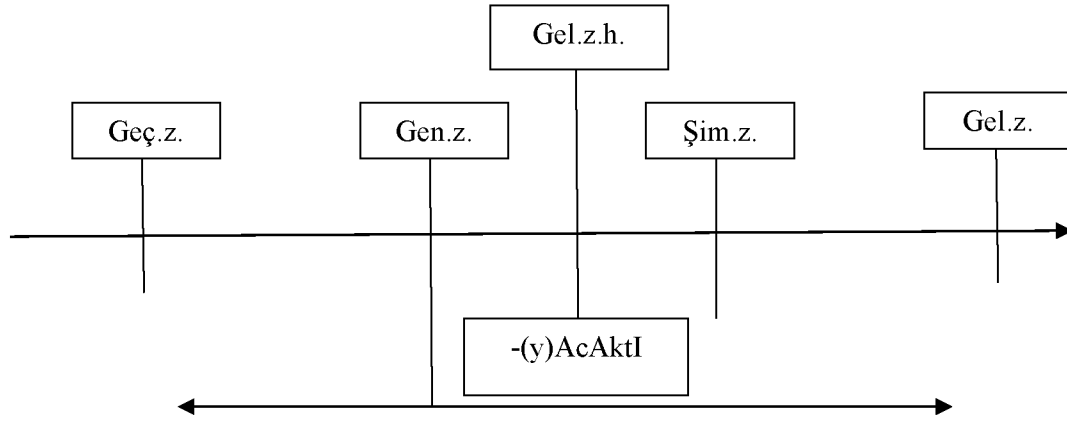
Gelecek zamanın geniş zaman yerine kullanılması karşılaşılan bir durumdur. Çünkü bütün zamanlarda olduğu gibi geniş zaman, gelecek zamanı da kapsamaktadır.

Örnekler:

- “Ustaya haber **vereceğim**... (s. 15) میں ابھی جا کر سپروائزر کو بتاتا ہوں۔ (s. 21) (main abhi cakar supervisor ko **batata hun**.)
-koskocaman şehre biz ikimiz **sıgmayacak** mıyız? (s. 43) اس جم کے شہر میں دو آدمی نہیں سما سکتے (s.50) (is hacam ke şehir mein do âdmî nahi **samâ sakte**.)
- ...bana tuhaf tuhaf **bakacak**, içini çekecek, **gözleri dolacak**. (s. 132) وہ مجھے عجیب نظر سے دیکھتی (s. 138) (voh muche acîb nazar se dekhtî hai aur uski ânkhen ânsuvon se **bhar catîn**)
- “Sana bir şey **söyleyeceğim**”. Dedi. (s. 172) اس نے کہا۔ (s. 181) (mai kuçh kahna **çahatî hun**.)

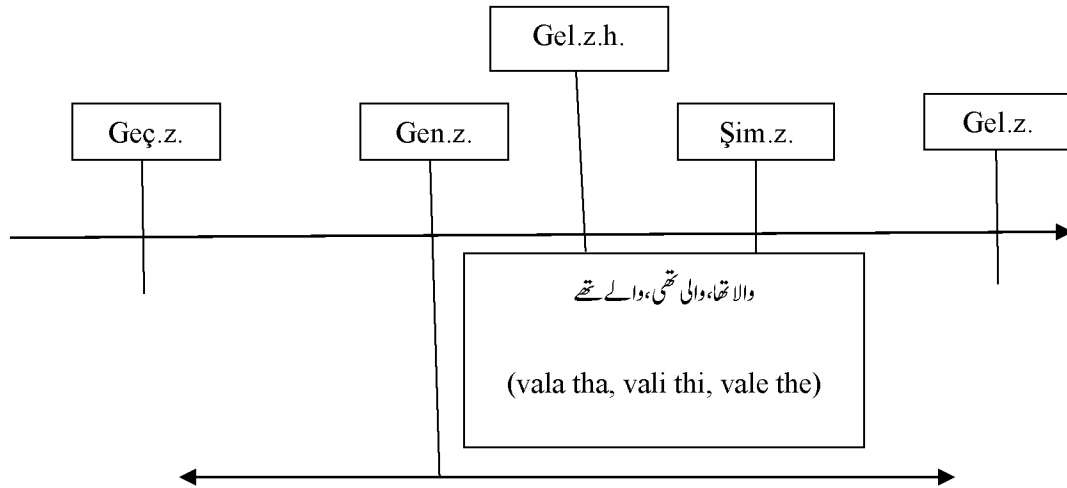
6.2.2. Gelecek Zamanın Hikâyesi

Konuşan kimsenin geçmişte, gördüğü gelecek zamanla ilgili bir eylemi, şimdi kesinlikle hikâye etme, anlatma şeklidir. (Ediskun, 1963, s. 197). Gelecek zaman eki -AcAk alan çekimli eylemin sonuna -dı eki getirilmektedir. (Hengirmen, 1997, s. 232). -AcAk eki ile karşılanan ve ilerde gerçekleşecek olan bir oluş ve kılışı geçmişe aktaracak bildiren yani geçmişte gelecek niteliği taşıyan bir birleşik kiptir. Eki -AcAktI'dır. (Korkmaz, 2007, s. 741). Gelecek zamanın hikâyesi, Türkçedeki bileşik zamanlardan biridir. Gelecek zaman kipine -DI ek fiilin ses uyumuna ve olaylarına uyacak şekilde eklenmesi ile oluşturulur.

Çizgi 26. (Jeremics, 2013, s. 103)

Urducada gelecek zaman hikâyesi, geleceğe yönelik olarak meydana gelecek olan bir eylemin veya durumun gerçekleşmek üzere olduğunu gösterir. (Bilik-Özenç, 2007, s. 199). Gelecekte bir olayın meydana geleceğini ifade etmektedir. (Türkmen, 1992, s. 77). Konuşan ya da yazan şahsın geçmişte gördüğü, yapmak istediği gelecek zamanla ilgili bir eylemi, bir olayı şimdi ifade etme, anlatma biçimidir.

Çizgi 27.

Türkçe örnekler:

- Sözde o da bizimle **gelecekti**. (vada tha ki voh bhi hamare sâth âne vala tha.)
- Sen bana dün telefon **açacaktın**, unuttun mu? (tu mujh ko phone **karne vala tha**, keya bhol gaya tha.)
- Arabanı **satacaktın**, hâlâ satmamışsın۔ (tu apni kar ko **beçne vala tha**, abhi tak beça nahi.)
- Ömrümde bir kere zafer **kazanacaktım**. (apni umar me pehli bâr kâmyabi **pane vala tha**.)
- Annemler bize yemeğe **gelecekti**. (ammi hamare pâs khane par âne vali thîn.)
- Bu yarışmayı sen **kazanacaktın**. (is mukable ko tum **cîtna vale the**.)
- Bütün arabaları yarın kiraya **vereceklerdi**. (voh sab sari kar ko kirâ par **dene vale the**.)
- Nergis bizimle burada **buluşacaktı**. (Nargis ham se **milne vali thi**.)

Urduca örnekler:

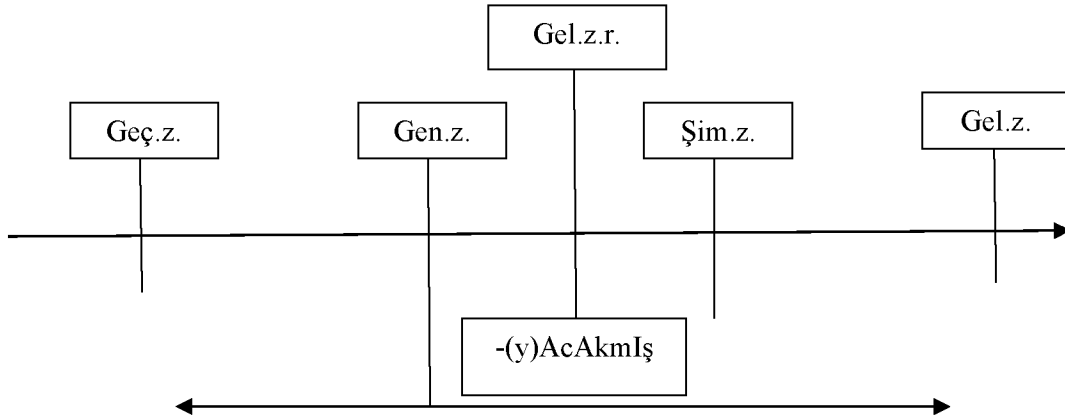
- سبق ختم ہونے والا تھا۔ (sabak khatam hone vala tha.) Ders bitmek üzereydi.
- میں گھر جانے والا تھا۔ (main ghar cane vala tha.) Ben eve gitmek üzereydim.
- بیوہ کی آنکھوں میں آنسو آنے والے تھے۔ (bevah ki ânkhoṁ me ânsun âne vale the.) Dul kadının gözlerine yaş gelmek üzereydi.
- وہ لڑکی آپ کا انتظار کرنے والی تھی۔ (voh larki âp ka intezaṛ karne wali thi.) O kız sizi beklemek üzereydi.
- قادر اس سال یونیورسٹی سے کامیاب (فارغ) ہونے والا تھا۔ (kadir is sâl University se kamyâb (fârig) hone wala tha.) Kadir bu yıl üniversiteden mezun olmak üzereydi.

Genel olarak geçmiş bir zamanda gelecek olan bir kılışı anlatır. Burada açıktan veya söz gelişi ile kılışın gerçekleştiği anlaşılır.

Bu ekle yapılan çekimde, niyet etme durumunda olsa bile, gerçekleşmesinde kesinlik olan bir zaman vardır. Bu ekin asıl amacıdır. Beklenti, istek, gereklilik, vb. ifadeleri ise gelecek zamanın farklı kullanımlarıdır. Geniş zaman ve şimdiki zaman ekleri de gelecek zamanı ifade edebilir. Bu kullanımlarda, geniş zamanın bildirdiği, olası bir gelecek; şimdiki zamanın bildirdiği, yakın bir gelecek; gelecek zamanın bildirdiği ise istek, niyetli ve belirli bir gelecektir. (Karaağaç, 2012, s. 369).

6.2.3. Gelecek Zamanın Rivayeti (زمانہ مستقبل کی روایت)

Konuşan kimsenin bir eylemi yapmaya niyetli veya zorunlu oluşu yanında: gelecek zaman o eylemi yapması gerekeceğinin; geçmiş zamanda o eylemi yapmış olması gerektiğinin rivayet edildiğini anlatma şeklidir. (Ediskun, 1963, s. 201). Gelecek zaman kipinin rivayeti, tarz olarak gelecek zamanda gerçekleşecek bir oluş ve kılışın duyuma dayanılarak anlatılmasıdır. (Korkmaz, 2007, s. 758). Gelecek zaman eki -AcAk alan çekimli eyleme ek eylemin -mİş eki getirilmektedir. (Hengirmen, 1997, s. 234)

Çizgi 28. (Jeremics, 2013, s. 106)

Urducada gelecek zaman rivayeti yoktur, Türkçeden Urducaya gelecek zaman olarak çevrilmektedir.

Urduca örnekler:

- Bugün teyzem bize **gelecekmiş**. (mai ne suna ki ya bataya gaya hai ki meri hâlâ âc hamare ghar âc gi.)
- Annem kek **yapacakmış**. (mai ne suna ki ya meri mân ne bataya ki voh kek **banaâ gi**.)
- Bundan sonra çocuklar sözümü **dinleyeceklermiş**. (baçço ne ya kisi ne bataya ki iske bâd baççe mera kahna **manein ge**.)
- Derse bir daha geç kalırsak öğretmen bizi derse **almayacakmış**. (bataya gaya ki ya ustâd ne kaha ki agar ham dêer se âc to voh hame camaât mein **dâkhil nahi hone dên ge**.)

Başkasından duyulan bir sözün dolaylı anlatımında da kullanılmaktadır.

- Yarına kadar bu formu **dolduracakmışım**. (bataya gaya hai ki kal tak mucche ye form **bharna ho ga**.)
- Birkaç gün evde dinlenirsem **iyileşecekmişim**. (bataya gaya hai ki agar main çand din ghar mein ârâm karunga to **sehat yâb hocaun ga**.)

6.3. Gelecek Zaman Yapılarında Karşılaştırmalı Sonuç ve Değerlendirme

Son alt bölüm, Türkçe-Urduca Gelecek Zaman Yapılarının Karşılaştırması bölümünde yapılan Türkçe- Urduca gelecek zaman, gelecek zamanın hikâyesi ve rivayeti yapılarının değerlendirilmesi için ayrılmıştır.

Bu bölümde karşılaştırma konusu olan dillerin gelecek zaman, gelecek zamanın hikâyesi ve rivayeti yapıları biçimbirimsel, yapısal ve anlamsal taraflarından ele alınarak karşılaştırılmıştır. Son alt bölümde, biçimbirimsel, yapısal ve anlamsal karşılaştırma alt bölümlerinde, karşılaştırma sırasında tespit edilen aynılık, benzerlik ve farklılık ayrı ayrı ele alınarak değerlendirilecektir.

Türkçe ve Urduçada ‘gelecek zaman’ gelecekte yaşanacak bir işi, oluşu ve durumu ifade eden zaman olarak kullanılır. Gelecek zaman, zaman zarflarıyla birlikte hem fiildeki sınırı çizmek için hem de net bir biçimde anlatılmak ve isteneni aktarmak için kullanılmaktadır. Eylemin gelecekte yapılacağını ve işin anlatımdan sonra yapılacağını bildirir.

6.3.1. Gelecek Zaman Yapılarının Değerlendirilmesi

6.3.1.1. Biçimbirimsel ve Yapısal Açıdan Farklılık

Karşılaştırmanın sonucunda biçimbirim açısından ortaya çıkan farklılıklardan biri, Türkçede gelecek zaman ekinin ünlü/ ünsüz uyumuna göre (-AcAk) değişmesidir. Urduçada ise gelecek zaman eki “گے, گی, گا” özne (eril, dişil)ye göre değişmesidir. Yukarıda bahsettiğime göre kullanılmaktadır. Eski Türkçede -AcAk eki yerine -gey (-gay) görülür.

Türkçe örnekler:

Sen okula **gel-ecek-sin**.

Urduca örnekler:

تم اسکول آؤ گے۔ (Sen okula **geleceksin**.) (tum iskul â+û +ge.)

Yukarıda Türkçede verilen bağlamda, eylem kökündeki son ünlü olan “a” `ya göre gelecek zaman eki -acak biçimini almıştır. Urduçada zaman ekleri hiçbir şekilde değişkenlik göstermez, çünkü zaman ekleri ünlü uyumuna bağlı değildir. Her zaman özneye ve kişiye göre değişmektedir.

Türkçede, zaman ekinin sonuna ünlü bir harf geldiği zaman “k” ünsüzü yumuşayarak “ğ” ‘ye dönüşmektedir. Urduçada böyle bir durum söz konusu değildir. Ünlü ekleri değişmezdir.

Türkçe örnekler:

Yarın anneme mektup **yaz-acağ-ım**.

Urduca örnekler:

میں کل امی کو خط لکھ دوں گا۔ (mai kal ammî ko khat **likh+un+ga**.) (Yarın anneme mektup **yaz-acağ-ım**.)

Yukarıda verilen örnek tümcelerinden anlaşıldığı gibi, Urduçada böyle bir değişme söz konusu olmayıp gelecek zaman içeki olan “ گے , گی , گا ” ‘ye bir değişme olmadan dönüşlü 1. Tekil kişi eki – گ getirilmiştir.

Benzerlik

Eski Türkçedeki gelecek zaman eki -gay, -gey, sonraları Batı Türkçesinde -ga, -ge şeklinde geçmiştir. Batı Türkçesinde g'nin düşmesiyle -a, -e, olmuş ve istek ekini ifade etmiştir. (Atalay, 1940, s. 3-4, bkz. Bilik, 1991, s. 52)

Doğu Türkçesi (Çağatayca)'ne -gay, -gey olarak geçen bu edat Urduca ile benzerlikten ziyade aynıdır. Günümüzde Urduçada kullanılmakta olan gelecek zaman edatı (ga)'dır. Öznenin eril, dişil ve tekil çoğul oluşuna göre گے , گی , گا (ga, gi, ge) olarak değişir.

6.3.1.2. Anlamsal Açıdan Aynılık

Gelecek zamanın ve dolayısıyla gelecekte gerçekleşecek olma ve yapmanın, beklenen beklenmeyen, istenen istenmeyen oluşu ise cümlede kullanılan eylem niteleyici başka kelimelerle gerçekleştirilir. Böylece gelecek zaman çekimi, istek, beklenti, gereklilik vb. bildiren ve zaman yanında şekilde bildiren çekim durumuna gelir.

Aşağıdaki örnekleri konuşmacının gerçekleşecek eylemden emin olma durumunu ifade eden –AcAk gelecek zaman eki ve Urduçada aynı işlevi gören gelecek zaman denklğini gösterebiliriz.

- Yolda ne yiyeceğiz? İstanbul'a indik, nerde yatıp **kalkacağız**? Karınlarımız nerede **doyuracağız**? (s. 7) "ہم راستے میں کھائیں گے کیا؟ فرض کر لیا کہ ہم استنبول پہنچ گئے؟ ہم ٹھہریں گے کہاں؟ اور کھائیں گے کہاں سے؟" (s. 11) (ham raste mein **khaên ge** keya? Farz kar liya ki ham İstanbul pahunç gaê, ham **tahren ge** kaha? Aur **khaên ge** kaha se?)

- Sen derdin ki; “Türkiye’nin en büyük doktoru **olacağım**.” ... (s. 14) تم انھیں بتایا کرتے تھے کہ تم (s. 14) “Türkiye’nin en büyük doktoru **olacağım**.” ... (s. 14) تم انھیں بتایا کرتے تھے کہ تم (s. 14) “Türkiye’nin en büyük doktoru **olacağım**.” ... (s. 14)
- Birer iş **bulacaksınız** İstanbul’da, para **kazanacaksınız**, sevgililerinizi **aldıracaksınız**... (s. 44) "تم لوگوں کو استنبول میں نوکری مل جائے گی، کمائی کرو گے اور اپنے دوستوں کو بلاؤ گے۔ (s. 44) (tum unhe bataya karte the ki tum Turkiye ke maşhur tarîf doctor **banoge**.)
- Pişman **olacaksınız**... (s. 59) تم اپنے فیصلے پر پچھتاؤ گی۔ (s. 66) (tum apne faisile par **paçhhtaû gi**.)
- İcap ederse mahkemelik **olacak**, kadastro adamlarını götürüp topraklarımızın sınırlarını **tespit ettirecek**, ondan sonra müşteri bulup kiraya **verecek**.... (s. 62) اگر ضرورت پڑی تو وہ عدالت کا دروازہ کھٹکھٹائیں گی۔ وہ پیناکش کرنے والوں کو لاکر زمین کی حدیں طے کریں گی اور آخر میں کسی کو کاشت کرنے کے لئے دے دیں گی۔ (s. 71) (agar zarurat pari to voh adalat ka darvaza khatkhatayengi. Voh paimayiş karne valon ko lakar zamiin ki haden tai karengi aur âkhir mein kişî ko kaşt karne ke liye de dengi.)
- Orda kimleri **bulacağım** acaba? (s. 73) وہاں میری کس کے ساتھ ملاقات ہو گی؟ (s. 84) (vahan meri kis ke sâth **mulakât hogi**.)
- Bu huy sizi kendi içinize **hapsedecek**, kendi kendinize mahkûm **olacaksınız**... (s. 105) یہ تمہیں اپنے ذہن میں قید کر دے گی۔ تم اپنے بھی دشمن بن جاؤ گے۔ (s. 110) (ye tumhe apne zehan mein **kaid kar de gi**, tum apne bhi duşman **ban caû ge**.)
- Az sonra **çıkacak, bakacak, gülecek, dönecek bakacak, gülecek, dönecek, bakacak**... Daha sonra akşamlar **inecek, ay parlayacak**, onların mahallesine **gideceğim**. (s. 138) کسی بھی لمحے وہ نکل آئے گی، ایک نظر دیکھے گی، ہنسے گی، مزے گی، ایک نظر دیکھے گی، ایک نظر دیکھے گی (s. 144) (kisi bhi lamhe voh nikal **âê gi, ek nazar dekhe gi, hanse gi, mure gi, ek nazar dekhe gi, mude gi, ek nazar dekhe gi, hanse gi**... vakt **çalta rahe ga, çând nikal âê ga, mai unke elâke mein çala câun ga**.)

6.3.2. Gelecek Zamanın Hikâye Yapılarının Değerlendirilmesi

6.3.2.1. Biçimbirimsel ve yapısal Açidan Farklılık

Karşılaştırılan dillerden biri olan Türkçenin gelecek zaman hikâyesi yapısı, gelecek zaman eki -AcAk alan çekimli eylemin sonuna görülen geçmiş zaman eki -di sonuna getirilmektedir. Ayrıca Urduçada yakın gelecek zaman ve görülen geçmiş zaman eklerini birleştirilerek yapılmaktadır. İkisinin yapılması tamamen farklıdır. Urduçada gelecek zamanın kullanılmış ekleri gelecek zaman hikâyede kullanılmamaktadır. Aynı ve farklı bir ek ile kullanılır. Yapıları birbirinden temelde farklı olup hiçbir ortak noktaları bulunmamaktadır.

Türkçede örnekler:

- Ben yarın seni **ar-ayacak-tı-m**. Ama..... میں کل تم کو فون کرن۔ ے۔ والا تھا۔ مگر

Urduçada örnekler:

- میں کل تم کو فون کرن۔ ے۔ والا تھا۔ مگر (main kal tum ko **phone karn-e- vala tha**. Magar.....
(Ben yarın seni **aramak üzere-y-di-m**. Ama.....)

6.3.2.2. Anlamsal Açidan Aynılık

Geleceğin anlatması genellikle geçmişte, gelecek zamanda olan bir kılışı anlatır. Bazı durumlarda gerçekleşmemiş bir gereklilik için geleceğin anlatması kullanılır. İki dilin de açıktan veya söz gelişi ile kılışın gerçekleştiği ya da gerçekleşmediğini anlatabilmektedir. Bu durumlarda, hem Türkçe hem de Urduca gelecek zaman kipinin hikayesinin aynı şekilde kullanıldığı ve çevrildiği görülmektedir. Aşağıdaki örneklerde gösterebiliriz.

- (s. 10) فوجی ملازمت سے فراغت کے کاغذات جلد ہی موصول ہونے والے تھے۔ (s. 6)yakında tezkere **alacaktı**. (fauzî mulâzimat se farâgat ke kagzât cald hi **mausûl hone vale the**.)
- جیسے ہی وہ اپنے کمرے میں داخل ہونے والی تھیں (s. 66) ...odaya tam **girecekti**, kapının kenarına tutuldu.. (caise hi voh apne kamre mein **dâkhil hone vali thi**, (voh larkhrayi) unhon ne darvaze ke çaukhate ka sahara liyâ.)
- (s. 77) نتیجہ تو منفی ہی ہونے والا تھا۔ (s. 68)netice aleyhime **olacaktı**. (natica to manfi hi **hone vala tha**.)

- Ben iki yüz **koşacaktım**, bin beş yüz **koşacaktım**, 4X100 **koşacaktım**. (s. 22) میں دو سو (mai do sau mitar, pandarah sau mitar aur çâr zarab ek sau mitar rele **bhagnâ tha**.)

6.3.2.3. Anlamsal Açıdan Farklılık

Türkçede gelecek zamanın hikâyesi eki ve aynı işlevi gören Urduca gelecek zaman kipi denkliliğini aşağıdaki örneklerde gösterebiliriz.

- ...dünyayı o mu **düzeltecekti**? (s. 65) کیا اُن کا خیال تھا کہ وہ دنیا کی خرابیاں اکیلے ہی دور کر دیں گے؟ (keya unka kheyal tha ki voh dunya ki kharabiyân akele hi **dûur karden ge**.)
- Ortaokul diploması bana ne **verecekti**. (s. 69) سیکنڈری اسکول کا ڈپلومہ مجھے کیا دے گا؟ (sikandari iskul ka diploma muche keya **de ga**.)

Eserde gelecek zaman hikâyesi eki, Urduçada geçmiş zaman ekinde denkliliğini bulmuştur. Aşağıdaki örnekte gösterebiliriz.

- Nereye **tutunacaktık**? (s. 65) زندہ رہنے کے لئے ہمارے پاس کیا تھا؟ (zinda rahne ke liê hamare pâs **keya tha**.)
- Belki bir konak **yanacak**, bir çocuk **dövülecek** yahut da hanımefendinin taş duvarları rezil rûsvâ **edilecekti**. (s. 68) شاید ایک محل سرا جمل جائے، کسی بچے کی پٹائی ہو جائے یا خاتون اپنے کیے کی وجہ سے شرمندہ (şayad ek mahal sara **cal caê**, kisi baççe ki **pitaî ho caye** ya khatûn apne kiê ki vacah se **şarminda ho caê**.)

Türkçe gelecek zaman kipinin hikâyesi, Urduca çevrisinde geniş zaman hikâyesi olarak denklik bulmuştur.

- Çakılları boşaltıp gelinceye kadar soluk **alacaktık**. (s. 107) اُس کے بھری چھینک کرواہیں آنے تک ہم (uske bacri fênk kar vapas âne tak ham **ârâm kar sakte the**.) آرام کر سکتے تھے۔

- اچھا لباس پہننا، اچھا کھانا کھانا، (s. 70) **tozacaklardı.** (s. 70) İyi giyinecek, iyi ve bol bol yiyecek, gezecek
سفر کرنا اور عیش کرنا چاہتے تھے۔ (s. 79) (aççha libâs pahanna, aççha khana khana, safar karna aur
aiş karna çahate the.)

6.3.3. Gelecek Zamanın Rivayet Yapılarının Değerlendirilmesi

6.3.3.1. Biçimbirimsel ve Yapısal Açısından Farklılık

Gelecek zaman gerçekleşecek olan bir oluşu veya kılışı şahit olmayıp duyduğunu anlatan birleşik kip türüdür. -(y)-AcAk gelecek zaman eki üzerine -i-miş hikâye ekinin getirilmesi ile oluşturulur. Kişi ekleri, 3. kişi çoğul çekimi dışında, hikâye ekinin ardına gelir. Hikâye eki fiildeki dil ve dudak benzeşmelerine uyar. Çekim kalıbı esas fiil + gelecek zaman kipi + i- ek-fiil +rivayet eki +şahıs eki biçimindedir. Urducada yapısal ve biçimbirimsel olarak bir karşılaştırma bulunmamaktadır. İncelediğimiz eserlerde Türkçedeki gelecek zaman rivayetinin, Urducaya gelecek zaman olarak çevrildiği tespit edilmiştir.

Türkçe örnekler:

Yarın bize misafir **gel-ecek-miş.** کل ہمارے یہاں مہمان آئیں گے۔ (kal hamare yahan mahmân
âyen ge.)

Babam bana sürpriz **yap-acak-miş.** میرے والد مجھے حیران (تعجب) کریں گے۔ (mere valid mujhe
heyârân (taccub) karen ge)

6.3.3.2. Anlamsal Açısından Farklılık

Dillerin her birinde başkasından duyulmuş, öğrenilmiş bir hareketin veya olayın gelecekte gerçekleşeceği anlatılmaktadır. Ayrıca Urducada gelecek zaman rivayeti kipi normal gelecek zaman olarak çevrilmektedir.

Kitapta sadece iki tane gelecek zaman rivayet kipinin örneği bulunmaktadır. Türkçe verilen örneklerde (1) gelecek zamanın rivayeti yapısı Urducada geniş zaman olarak kullanılmıştır ve bu şekilde denklik bulmuştur. Bir diğer örnek olan (2)de Urduca çevrisinde gelecek zaman denklik bulmuştur.

-hukuka **girecekmiş**. (s. 42) وہ قانون کے پیشے میں جانا چاہتا ہے۔ (s. 50) (voh kanûn ke peşe mein cânâ **çahata hai**.)
- (2) İti köpeği peşime takmak huyundan ne zaman **vazgeçecekmişim!** (s. 56) مجھے کب عقل
(s. 64) (muçe kab akal âyegi ki apne sâth har آئے گی کہ اپنے ساتھ ہر آوارہ گرد اور مفت خورے کو لئے پھرتا ہوں!۔
âvara gard aur muft ko liê firta hûn.)

7. TÜRKÇE-URDUCA GENİŞ ZAMAN YAPILARININ KARŞILAŞTIRMASI

Çalışmanın bu bölümünde, Türkçe–Urduca geniş zaman yapıların biçimbirimsel, yapısal ve anlamsal özellikleri üzerine durulmuştur. Çalışmanın sonraki uygulama bölümü ve alt bölümleri için teorik çerçevesinin oluşturulmasına odaklanılmıştır.

7.1. Biçimbirimsel ve Yapısal Açıdan Karşılaştırma

7.1.1. Geniş Zaman (فعل حال)

Geniş zaman kipi; -r-, (I)r ve -(A)r olmak üzere sıfat-fiil kökenli iki farklı ek türü ile karşılanır. (Korkmaz, 2007, s. 637). Fiillere -r, ar, -er, -ır, -ir, -ur, -ür ekleri getirilerek yapılır.

“Bu ek, ulandığı fiillerin bildirdikleri eylemlerin geniş zamanda yapıldığını ya da yapılacağını belirtir. Geniş zaman kipinde çekimlenmiş fiillerde, diğer bildirme kiplerinde çekimlenmiş fiillerdeki kadar kesin bir “yapılma” anlamı bulunmaz.” demektedir (Kahraman, 2009, s. 140).

Yapılışı: Geniş zaman ekleri fiillere şu şekilde gelir:

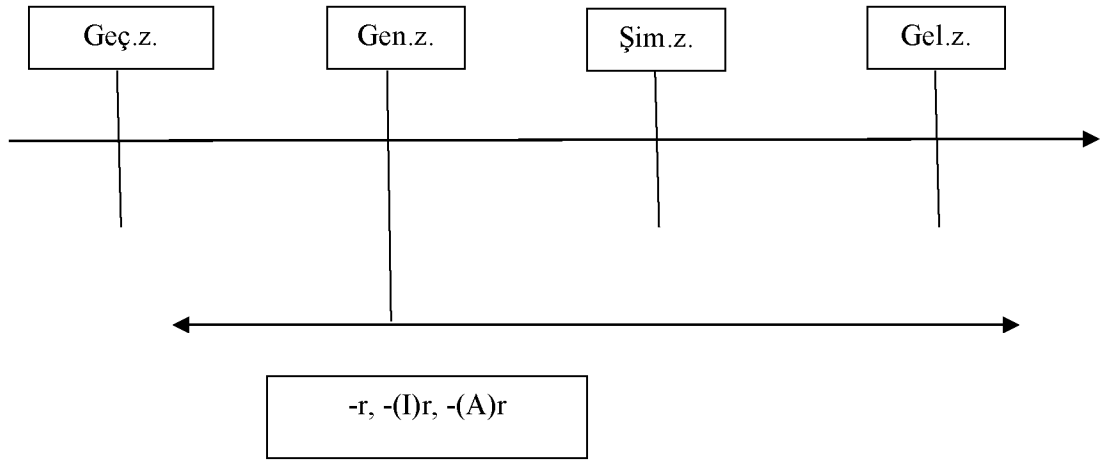
-r eki genellikle ünlü ile biten birden çok heceli fiil kök ve gövdeleri ile, yine ünlü ile biten bazı tek heceli fiil kök ve gövdelerine getirilmektedir: *anla-r, başla-r, benimse-r, koru-r, de-r, ye-r* gibi.

Ek, ünsüz ile sonuçlanan birden çok heceli fiil kök ve gövdeleriyle ünsüz ile biten bazı tek heceli fiillere -(I)r biçiminde eklenmektedir: *acık-ır, bilin-ir, göster-ir, ötüş-ür, gör-ür, tokuş-ur, ver-ir* gibi.

-Ar eki ise, genellikle ünsüz ile biten tek heceli fiil kök ve gövdelerine getirilir: *at-ar, biç-er, döv-er, oy-ar, gez-er, yar-ar, kork-ar* gibi.” (Korkmaz, 2007, s. 638)

Sonu -l -n -r sessizleriyle biten bir heceli on üç tane kadar fiil köküne de sesliler uyumuna göre -(I)r şeklinde ulanır: *gel-ir, bil-ir, al-ır, kal-ır, öl-ür, ol-ur, bul-ur, san-ır, ver-ir, var-ır, dur-ur, vur-ur, gör-ür* gibi. (Ediskun, 1963, s. 181)

Geniş zaman kipinin olumsuzu, birinci teklik ve çokluk şahıslarında -mA- olumsuzluk; ikinci, üçüncü teklik ve çokluk şahıslarında ise olumsuz geniş zaman eki durumundaki -mAz eki ile kurulur.

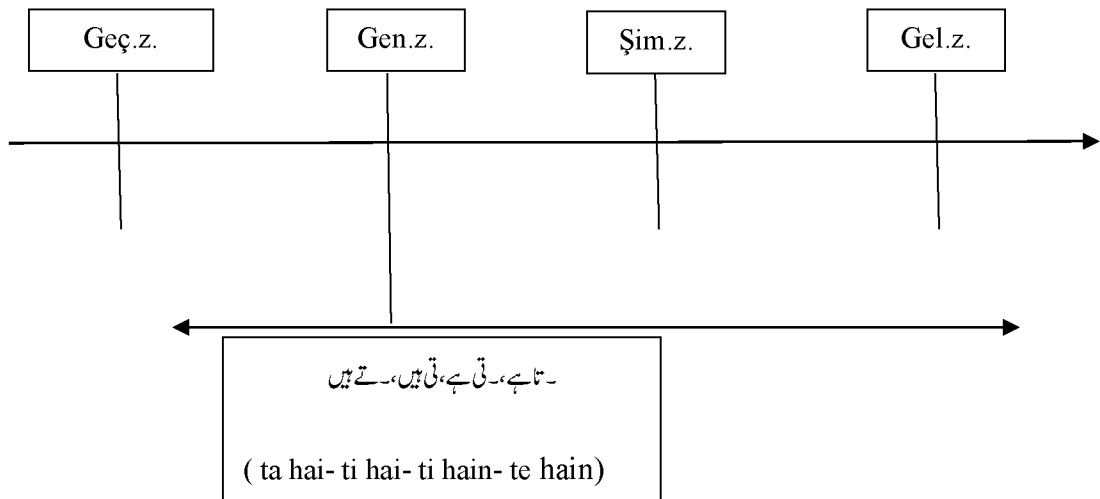

Çizgi 29. (Jeremics, 2013, s. 115)

Yapılışı şu şekildedir:

Urducada bir fiili geniş zaman kipine sokmak için mastar takısı olan ٺ (nâ) kaldırılır. Asıl fiilin kökünün sonuna tekil eril (müzekker) için ٺ (ta), çoğul eril için ٺ (te), tekil ve çoğul dişil (müennes) için ٺ (ti) eklendikten sonra ہو (hona=olmak) mastarı geniş zaman haliyle şahıslara göre getirilmektedir. Olumsuz cümlelerde fiilden önce نہیں (nahin) olumsuz edatı getirilir. (Bilik- Özenç, 2007, s. 167. Türkmen, 1992, s. 52)

پڑھتا - (parhna)okumak پڑھتا (parhta)okur میں پڑھتا ہوں (mee parhta huun) ben okurum.

Çizgi 30.

Yalın Hali (Infinitif durum)

Yaz + **mak**

(EK + ME)

لکھتا

(likh + **nâ**)

(EK +ME)

Geniş zamanın 1.kişisi

yaz + **ar** + **im**

(EK + GNZE + KE)

میں لکھتا ہوں

(main likh + **ta** + **hun**)

(KE + EK+ GNZE + KE)

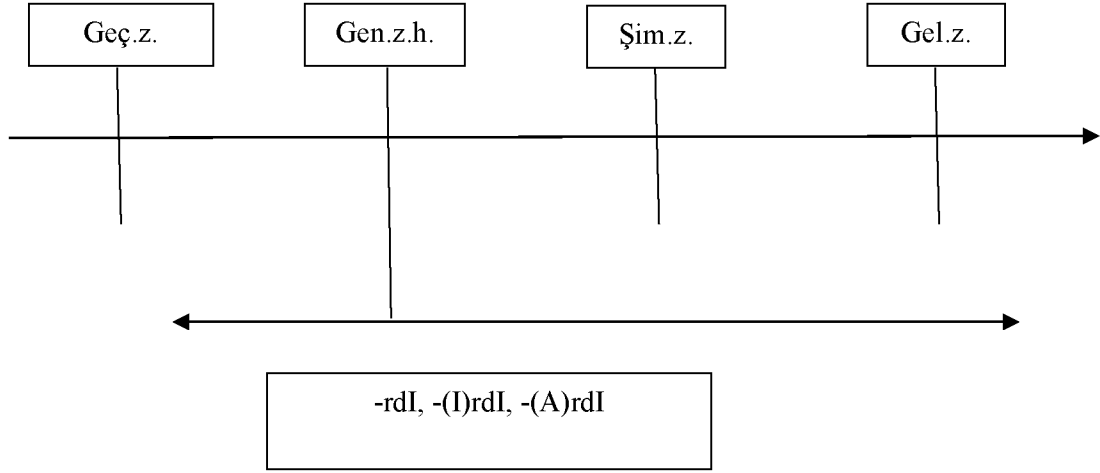
Türkçe verilen örnekte, ünsüz ile biten eylem tabanına *yaz-* sonra *-ar* şeklini almış geniş zaman eki getirilmiş, sonra da ünlü uyumuna göre 1.tekil kişisi eki *-im* eklenmiştir.

Urducada geniş zaman yapımında eylem “لکھنا” (likhna) ve eylemin tabanına لکھ (likh) geniş zaman eki ٿ- (ta) eklenmiş, sonra 1.tekil kişi eki ہوں (hun) eklenmiştir.

7.1.2. Geniş Zamanın Hikâyesi (فعل حال مطلق کی کہانی)

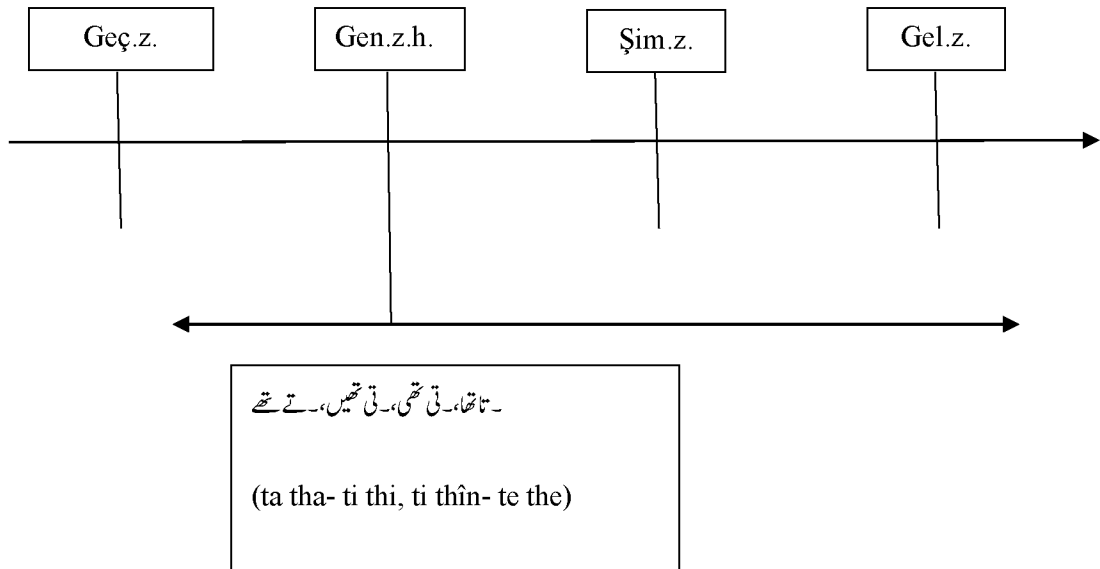
Geniş zaman hikâyesi; *-r*, *-Ar*, *Ir* ekleri ile kurulan ve geçmişten geleceğe uzanmış geniş bir zaman kesitinde gerçekleşeceğini bildiren bir oluş ve kılışı, geçmiş zamana aktararak bildiren birleşik kiptir. *-rdI*, *-ArdI*, *-IrdI* ekleriyle kurulur. (Korkmaz, 2007, s. 743). Geniş zaman eki *-Ir* ünlü uyumuna uyar.

Bir eylemin geniş zamanının 3. tekil şahsına bitişik yazıldığı zaman sesliler uyumuna göre *-dI* biçimbirimi getirilir. 2. tip şahıs eki, genellikle sona gelir. (Ediskun, 1963, s. 197)

Çizgi 31. (Jeremics, 2013, s. 117)

Urducada geniş zaman hikâyesi, asıl fiilin kökünün sonuna tekil eril (müzekker) için تھ (ta tha), çoğul eril için تے (te the), tekil ve çoğul dişil (müennes) için تی تھیں (ti thin) eklenmektedir. (Bilik-Özenç, 2007, s. 169). Fiil kipine göre çekildikten sonra “کرتا” (karnâ) fiilin geniş zaman çekimleri olan کرتا، کرتی، کرتے (karta, karti, karte) eklenir. Sonra تھ، تھی، تھے (tha, thi, the) yardımcı fiilleri eklenir. Fiil öznenin cins (müzekker, müennes) ve sayı (tekil, çoğul) durumuna uyar. (Türkmen, 1992 s. 69)

Çizgi 32.

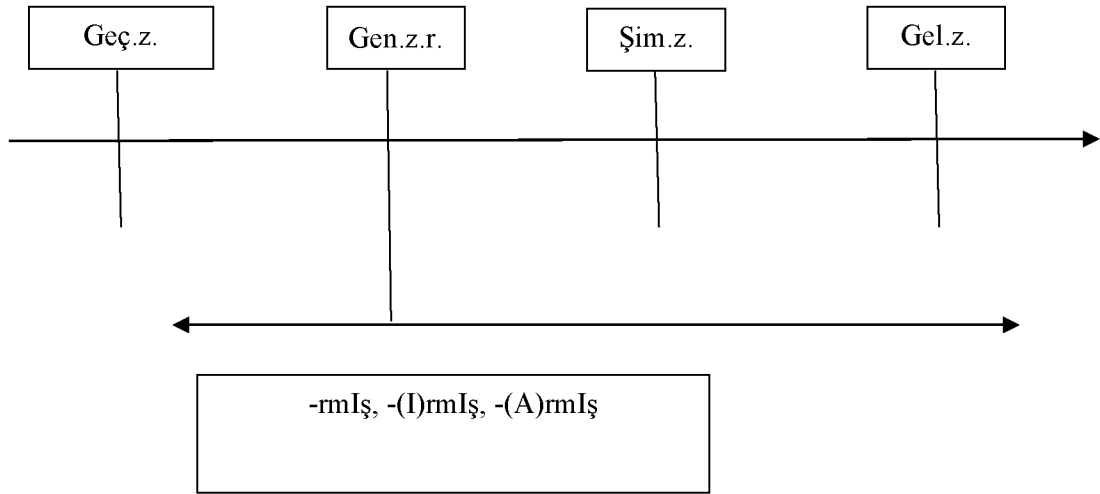
Yalın Hali (Infinitif durum)	Geniş zamanın hikâyesinin 1.kişi
bak + mak	bak + ardı+ m
(EK + ME)	(EK + GNZHE + KE)
دیکھتا	میں دیکھتا تھا
(dekh + nâ)	(main dekh + ta tha)
(EK+ME)	(KE+EK+ GNZHE)

Türkçe verilen örnekte eylem tabanına *bak-* geniş zamanın hikâyesi eki *-ardı* ve 2.Tip 1.tekil kişi eki eklenmiştir. *Bakmak* eylemi basit, tek heceli bir eylem olduğundan ve kökü ünsüz ile bittiği için ünlü uyumuna göre geniş zamanın hikâyesi ekinin *-ardı* biçimi eklenip 2. Tip 1. tekil kişi eki *-m* eklenerek oluşturulmuştur.

Urduca'nın geniş zaman hikâyesi yapısı, 1.tekil kişi eki میں (main), eylem tabanına دیکھتا (dekh) ve geniş zaman hikâyesi تھا (ta tha) kişi eki getirilmiştir.

7.1.3. Geniş Zamanın Rivayeti (حال مطابق کی روایت)

Geniş bir zaman kesiminde gerçekleşen oluş ve kılışları duyuma (rivayete) dayanarak anlatan birleşik kip türüdür: *-r*, *-Ar*, *-Ir* geniş zaman eklerinden sonra *-miş* rivayet ekinin getirilmesi ile kurulur. Çekim kalıbı *Fiil + geniş zaman kipi + ek fiil + rivayet eki + şahıs eki* biçimindedir. 3. şahıs çokluk çekimi dışında kalan şahıs ekleri rivayet ekinin sonuna gelir. (Korkmaz, 2007, s. 761). Bir eylemin geniş zamanının 3. Tekil şahsına bitişik yazıldığı zaman, sesliler uyumuna göre *-miş* biçim birimi getirilir: *gelir-miş* ...gibi. 1. tip şahıs eki, genellikle sona gelir. (Ediskun, 1963, s. 202)

Çizgi 33. (Jeremics, 2013, s. 119)

Yalın Hali (Infinitif durum)

koş + **mak**

(EK + ME)

دوڑنا

(daur + **nâ**)

(EK+ ME)

Geniş zaman rivayetinin 1.kişisi

koş + **armış** + **ım**

(EK + GNZRE + KE)

میں دوڑتا تھا

(main daur + **ta tha**)

(KE+ EK+GNZRE)

Yukarıda Türkçe olarak verilen örnekte “*koşmak*” eylemin köküne *-ArmIş* ekinin *-armış* biçimi ve ünlü uyumuna göre birinci tip 1.tekil kişi eki *-ım* eklenmiştir. “*koşmak*” eylemi basit, tek heceli bir eylem olduğundan ve kökü ünsüz ile bittiğinden ünlü uyumuna göre geniş zamanın rivayeti *-Armış* eki *-armış* şeklinde eklenmiştir.

Urducada rivayet kipi yoktur. Ama verilen örnekler “تھا” (daurnâ) eyleminin köküne دھا (daur) geniş zaman hikâyesi تھ (ta tha) getirilmiştir. Türkçeden Urducaya çevrilirken geniş zamanın hikâyesi olarak kullanılmaktadır.

7.2. Kullanım Alanlarının Anlamsal Açıdan Karşılaştırması

Geniş zaman kipi, her zaman olabilen olayların anlatımında kullanılır. Bununla birlikte, kipteki genişlik kavramı, üç temel zamanın (geçmiş, şimdiki, gelecek) hepsini kapsamamaktadır; daha çok şimdiki zaman ile gelecek zaman sınırları içerisinde cereyan eden olayları anlatmaya yararmaktadır. (Güneş, 1995, s. 204)

Geniş zaman, şimdiki zamanda gerçekleşmekte olan dil kullanımını, yani düşünme ve konuşmaları, geçmişe ve geleceğe yönlendiren bir zamandır. Bu yüzden geniş zaman, süreklilik, kalıcılık ve alışkanlık bildiren bir şekil çekimi gibi, belirsiz zamanlara işaret eden bir ara zamandır. Bu belirsizlik, onu, biraz da olsa şekil kiplerine yaklaştırır ve zaman zaman, geniş zaman ve birleşik çekimleri, istek, gereklilik gibi şekil çekimleri için de kullanılmaktadır. (Karaağaç, 2012, s. 359)

Geniş zaman, “duyulan geçmiş zaman, görülen geçmiş zaman, şimdiki zaman, gelecek zaman” anlamları sınıflandırmaktadır. (Yaman, 1999, s. 117-123)

Alışkanlıkları anlatmaya yarar. Geniş zaman kipi, genel gerçeklerin anlatımına pek elverişlidir. Atasözlerinin, özdeyiş, genel yargı ve yasal tümceler pek çoğunun eylemi geniş zaman kipidir. Gelecek zaman kipi anlamında kullanıldığı da görülür. Sıfat ve ortaç görevlerinde bulunur. İkinci kişili geniş zaman kipiyle kurulan bağımsız önermelerden bileşmiş tümceler buyruk anlamına yakışır. (Gencan, 2001, s. 311-313)

Geniş zaman eylemin başlayıp devam ettiğini ve edeceğini gösterir. Geniş zamanda hiçbir sınırlama ve kesinlik yoktur; geçmiş, şimdiki ve gelecek zamanları içine alan bir zamandır. Geniş zaman, en fazla gelecek ve şimdiki zamanlar yerine kullanılır. (Ediskun, 1963, s. 180) Geniş zaman kipi genel yargılar, kanunlar, kurallar, hikmetler, vecizeler, atasözleri vb. ifadesine yarar. (Banguoğlu, 2004, s. 462).

Urducada geniş zaman, şimdiki zaman, geçmiş zaman ve gelecek zaman anlamında bulunmaktadır.

7.2.1. Geniş Zaman

Eylemin her zaman yapıldığını, yapılacağını bildirir. (Gencan, 2001, s. 311). Eylemin belirttiği işin her zaman yapıldığını, yapılmakta olduğunu, gelecekte de yapılacağını bildirir. Bu yönden bir bakıma geçmiş, şimdiki ve gelecek zamanı da bir arada kapsar. (Hengirmen, 1997, s. 222)

Geniş zaman, geçmiş, şimdiki ve gelecek zamanları içine alan belirsiz bir zamandır. Dil kullanımı şimdiki zamanda yapılmakta, geçmiş ve gelecek konu edilmektedir. Şimdiki zamanda gerçekleşen kullanımını geçmiş ve geleceğe yayan, geniş zamandır. Geniş zamanı, en çok da şimdiki zamanın yanına koyan gerçek budur ve birçok dilde, geniş zaman ile şimdiki zamanı sıkı bir ilişki içinde buluruz. (Karaağaç, 2012, s. 359)

Geniş zaman ekleri de şekil olarak bildirme, zaman olarak da geniş zaman (muzârî) ifade ederler. Bildirme hareket genel anlamda, bütün zamanları kapsayan geniş zamanda vuku bulur. Geniş zaman asıl işlev itibarıyla “her zaman”ı ifade eder. Ancak hareket geçmişte, hâlde, gelecekte olabilir. Yani zaman kavramı, bu kip anlatılırken sınırsızdır. Geniş zaman ekleri geçmiş ve içinde yaşanan zamanı anlatırken bir “devamlılık” söz konusudur. Gelecekte bahsederken de “devamlılık” hissedilebilir. Geniş zaman ekleri kesinlikle ifade etmezler. Genel olarak bir ihtimal söz konusudur. Çünkü zaman, çok geniştir. Özellikle gelecek anlatılırken ihtimal ön plâna çıkar. İhtimalin bu derece öne çıkması geniş zamanı tasarlama kiplerine yaklaştırır. (Yaman, 1999, s. 115)

Urducada geniş zamana, muzârî de denir. Her gün yapılan, tekrar eden işleri alışkanlıkları veya adet haline gelmiş şeyler bu zamanla ifade edilir. Geçmiş zamanda başlayıp şimdiki zamanda devam eden hareketler için kullanıldığı gibi, gelecek zamanda olacak veya yapılacak hareketleri de ifade edebilir. (Bilik-Özenç, 2007, s. 167). Her gün yapılan ve adet haline gelen olaylar bu zamanla ifade edilir. Gelenek, görenek ve gerçeklerde buna dahildir. (Türkmen, 1992, s. 52)

Türkçe örnekler:

- Sabahları süt içirim. Yaz kış burada **otururuz**. Sen adam **olmazsın**. (Banguoğlu, 2004, s. 462). (mai subah ko dûudh **pîtâ hun**. Ham yahan se mausame garma mein **baithte hai**. Âap insân nahi hai.)
- Her akşam **içer**, kumar da **oynar**. (Gencan, 2001, s. 311) (har şâam **pita hai**, cuvâ **khelta hai**.)
- Tren, her gün bu saatte **hareket eder**. (Güneş, 1995, s. 204). (har rooz train is vakt **harkat karti hai**.)
- Balık suda **yaşar**. Dünya Güneş'in yöresinde **döner**. Her yaşayan **ölür**. (Gencan, 2001, s. 312). (maççhlî pânî mein **rahti hai**, zamîn surac ke khitte mein çakkar **lagâti hai**, har zinda **martâ hai**.)
- Güneş her gün doğudan **doğar**, batıdan **batar**. (Hengirmen, 1997, s. 222). (surg her dîn maşrik se **nikalta hai** aur magrib mein **dûbta hai**.)

Genel gerçeklerin anlatımında çok kullanışlıdır. Alışkanlığı, sürekliliği ve karakteri bildirir. Atasözleri, özdeyişler, genel yargılar, yasal, kanunlar, kurallar, hikmet tümceler; bu anlatımdan faydalanılarak, hep geniş zaman kipiyle söylenmektedir. (krş. Banguoğlu, 2004, s. 462. Gencan, 2001, s. 312)

Urduca örnekler:

- ہم اتوار کے دن پکنک پر جاتے ہیں۔ (ham itvar ke din piknik par **câte hain**.) (Bilik-Özenç, 2007, s. 168) Pazar günleri pikniğe **gideriz**.
- جب کبھی وہ باہر نکلتا ہے تو اپنا کوٹ بھی اپنے ساتھ لیتا ہے۔ (Cab kabhi voh bahar nikalta hai to apna kot bhi apne sath **leta hai**.) (Bilik- Özenç, 2007, s. 169) Ne zaman dışarı çıksa ceketini de yanına **alır**.

(Bilik-Özenç, (main is dava se har roz ek khurak **pîta hun.**) میں اس دواسے ہر روز ایک خوراک پیتا ہوں۔

2007, s. 169) Bu ilaçtan Her gün bir adet **içerim.**

(Bilik-Özenç, (main dopeher ke bâd tum ko **fon karta hun.**) میں دوپہر کے بعد تم کو فون کرتا ہوں۔

2007, s. 169) Öğleden sonra sizi **ararım.**

Türkçede bulunan geniş zaman yapılarının Urduçada kullanılış biçimleri irdelenecektir. Türkçe *Avare Yıllar* romanında ve Urduca *Bekar ke Mah-o Saal* çevirisinde yer alan geniş zaman yapılarının örneklerinden ve veriliş biçimlerinden oluşturduğumuz dilbilgisi anlatımında geniş zaman, geniş zaman hikâyesi ve geniş zaman rivayeti ekleri ve bunların dillerdeki anlamsal karşılığı ve denklik ilişkisi gösterilecektir.

Geniş zaman kipi, görülen geçmiş zaman yerine kullanılır. Bu kip, dile akıcılık kazandırmak için genellikle geçmişte meydana gelen ve konuşmacının gördüğü veya bildiği olayların anlatımında kullanılmaktadır.

Örnekler:

- Birinde peşine bir polis **takılır.** (s. 60) ایک دفعہ ایک پولیس والے نے اُس کا پیچھا کیا۔ (ek defa ek police vale ne uska **pîcha kiâ.**)
- Niyazi **kaçar**, adam **kovalar.** (s. 60) نیازی بھاگ پڑا اور پولیس والا اُس کے پیچھے بھاگا۔ (Neyâzi **bhâg para** aur police vala uske pîche **bhâga**)
- ...çok yakınımızda gayet fena **karşılır.** Yukarı bile buyur **edilmez.** Sokak kapısında, ne istediği **sorulur.** (s. 67) قریبی رشتے دار کے پاس گئیں تو اُن کے ساتھ اچھا سلوک نہیں کیا گیا۔ انھیں گھر کے (s. 67) **karîbi rişte dâr ke pâas gaên to unke sâth açcha sûluk nahi kiyâ gaya.** Unhe ghar ke andar dâkhil hone ko bhi nahi **kaha gaya tha.** Bahari darvâze par rook kar galî mein hi **pûcha gaya** ki unhe keya çahiêe)
- Sokak kapısını annemin suratına **çarpar.** (s. 67) اور اُس نے والدہ پر دروازہ بند کر دیا۔ (s. 76) (aur usne validâ par darvâzâ **band kardi yâ.**)

- Önünden geçtiğim açık bir pencereden şehvetli bir gülüş **dökülür**. (s. 127) ایک کھڑکی کے (s. 127) (ek khirkî ke sâmnê se guzarte huê much par şahvat kahkaha **sunâi diyâ**.)
- Yüz, yüz elli adım uzaklaşınca aklım **hükmeder**. (s. 129) تقریباً ایک سو پانچ سو قدموں کے بعد میرا دماغ (s. 129) (Yüz, yüz elli adım uzaklaşınca aklım **hükmeder**.)
- Geri **dönerim**. (s. 129) چنانچہ میں واپس چلا گیا۔ (s. 129) (Gerî dönerim.)
- Arka sokağa **geçerim**. (s. 130) میں عمارت کے پیچھے والی گلی میں گیا۔ (s. 130) (Arka sokağa **geçerim**.)
- Gümüş ışıkları ile ay, bir çatının kenarından usullacık **çıkıverir**. Kirli sokak buz gibi bir ışıkla **aydınlanır**. Sonra ay, devrini tamamlar, **kaybolur**, tekrar zifirî karanlıklar **çöker** mahalleye. (s. 131) چاند کی چاندنی پلیٹ خاموشی کے ساتھ ایک عمارت کے پیچھے ابھری۔ اس کی ٹھنڈی روشنی میں گندگی گھیاں (s. 131) (Gümüş ışıkları ile ay, bir çatının kenarından usullacık **çıkıverir**. Kirli sokak buz gibi bir ışıkla **aydınlanır**. Sonra ay, devrini tamamlar, **kaybolur**, tekrar zifirî karanlıklar **çöker** mahalleye.)
- (s. 138) (çâand ki çândnî palet khâmoşî ke sâth ek imârat ke pîche **ubhrî**. Uski thandhi roşanî mein gandagî galiyân **roşan hogaên**. âsmân mein apne râste par çalte huê çând door kahîn **gark hogaya**. Har taraf fir se **târikî châ gayî**.) روشن ہو گئیں۔ آسمان میں اپنے راستے پر چلتے ہوئے چاند دور کہیں غرق ہو گیا۔ ہر طرف پھر سے تاریکی چھا گئی۔ (s. 138) (çâand ki çândnî palet khâmoşî ke sâth ek imârat ke pîche **ubhrî**. Uski thandhi roşanî mein gandagî galiyân **roşan hogaên**. âsmân mein apne râste par çalte huê çând door kahîn **gark hogaya**. Har taraf fir se **târikî châ gayî**.)

Geniş zaman kipi şimdiki zaman yerine kullanılır. Şimdiki zamanda olayları anlatmak için kullanılan geniş zaman kipinde, *-(l)yor ve -mAktA* şimdiki zamanda kullanılan eklerdeki gibi bir kesinlik ve mutlak doğruluğa sahip değildir.

Örnekler:

- Kardeşimle biz şu kadardan beri bu tozu **yutarız**. (s. 12) میرا بھائی اور میں یہ گرد تب سے کھل رہے ہیں جب (s. 12) (Kardeşimle biz şu kadardan beri bu tozu **yutarız**.)
- (s. 17) (mera bhai aur mai ye gard tab se **nigal rahe hai** cab se ham itne the.) سے ہم اتنے تھے۔ (s. 17) (mera bhai aur mai ye gard tab se **nigal rahe hai** cab se ham itne the.)
- “Şuradan şöyle basar **gideriz!**” (s. 40) "چلو ہم جا رہے ہیں!" (s. 47) (çalo ham **câ rahe hai**.) “Şuradan şöyle basar **gideriz!**” (s. 40) "چلو ہم جا رہے ہیں!" (s. 47) (çalo ham **câ rahe hai**.)

Gelecek zamana yönelmiş olan geniş zaman kipi, yakın zamanda gerçekleşmesi niyet ve istek halinde olan; buna karşın, gerçekleşmesinde bir kesinlik bulunmayan durumlarda kullanılır. Dolayısıyla, bu anlatım kalıbında istek, olasılık, tahmin, umut, vaat gibi işlevler de bu anlatı biçimine dahil edilmiştir.

Aşağıdaki örneklerde gelecek zamanın asıl amacı, gelecekte gerçekleşecek eylemi veya oluşu ifade eden -(I/A)r geniş zaman eki ve Urduca da karşılığı olan Urduca gelecek zaman ekinin kullanımını gösterebiliriz:

Örnekler:

-sıkışsaksak, ne iş olsa **yaparız** be... (s. 7) (s. 11) (agar kabhi kami huî co bhi kâam mila ham **kar len ge.**)
- “İstanbul’a adiminizi atınca bizi **unutursunuz.** (s. 28) (s. 36) (تم وہاں پہنچتے ہی ہمیں بھول جاؤ گے۔ (s. 28) (tum vahan pahunçte hi hame **bhool caû ge.**)
- Kaç porsiyon yersem **yerim.** (s. 39) (s. 47) (mai citna kha sakta hun **khaun ga.**)
-tekrar mektebime **başlarım, futbol oynarım...** (s. 62) (دوبارہ اسکول شروع کروں گا اور فٹبال کھیلوں (s. 62) (dobâra school **şuru karun ga** aur football **khelun ga.**)
- ekmek, zeytin, çay, şeker **alır gelirim.** Böyle de bir zaman **geçer.** (s. 65) (روٹی اور (s. 74) (rotî aur thore se zeytun **kharidun ga** aur mumkin huâ to çay bhi **lâun ga.** Ye kuç arsa hamare liê **kâfi hon ge.**)
- hemen gelmeğe **çalışırım!**.. (s. 65) (s. 74) (mai cald az cald vâpas âne ki **koşîş karun ga.**)
- “Seni **vururlar, öldürürler.**” dedi. (s. 138) (s. 146) (voh tumhe **golî mâr den ge, voh tumhe câan se mâr den ge.**” Usne kaha.)
- “Babam beni **keser!**” (s. 139) (s. 147) (mera bâap mucche **cân se mâr de ga.**)
- ...vermezse o zaman **düşünürüz.** (s. 158) (s. 166) (agar voh inkar karta hai to ba’d mein **soçen ge.**)

- İkimiz de genciz, **çalışır, kazanır** kendimiz **yaparız**. (s. 173) ہم ابھی جوان ہیں۔ ہم محنت کریں گے، ہم (s. 173) Ham abhi cavân hai. Ham mehnat karen ge, ham paise kamayen ge, ham apne bal bûte par **uthen ge**.)
- .. Bir dikiş makinesi **alırız** taksitle, dikiş dikmeyi **öğrenirim**, terzilik yapar, ben de **para kazanırım**... (s. 170) ہم کپڑے سینے کی مشین خرید لیں گے۔ میں کپڑے سینا سیکھ لوں گی۔ اور درزن کا کام (s. 170) ham kiston par kapre sîne ki maşîn **kharîd len ge**. Mai kapre sînâ **sîkh lun gi**. Darzan kâ kâm karke kuçh paise **kama liâ karun gî**.)

7.2.2. Geniş Zamanın Hikâyesi

Geniş zaman eki -(I/A)r alan çekimli eylemin sonuna ek eylem -dı eki getirilerek yapıldığını ifade etmektedir. (Hengirmen, 1997, s. 231). Konuşan kimsenin geçmişte gördüğü geniş zamanla ilgili bir eylemi, şimdiki kesinlikle hikâye etme anlatma şeklidir. (Ediskun, 1963, s. 197)

Urducada geniş zaman hikâyesi, bir olayın, bir işin geçmişte sürekli yapıldığını, ancak şu anda yapılmadığını ifade eder. (Türkmen, 1992, s. 69). Geçmişte genellikle veya düzenli olarak süren bir hareketin, oluşun ve kılışın artık devam etmediğini veya yapılmadığını belirtmektedir. (Bilik-Özenç, 2007, s. 169)

Türkçe örnekler:

- Her gün aynı trenle **giderdik**. (Banguoğlu, 2004, s. 462) ہم روزانہ ایک ہی ٹرین سے چلتے تھے۔ (ham rozâna ek hi train se **çalte the**.)
 - O eskiden çok **çalışırdı**. (Banguoğlu, 2004, s. 463) وہ پہلے بہت محنت کرتا تھا (voh pahle bahut **mehnat karta tha**.)
 - Artin Margusyan heyecanlı olduğu zamanlar Türkçe, Ermenice, Fransızca olarak üç lisan üzerinden **düşünürdü**. (Korkmaz, 2007, s. 744) آرٹین مارگسیان حوصلہ افزائی کرتے وقت، وہ تین زبانوں (Artin Margusyan hausala afzayi karte vakt voh tîn zabano **düşünürdü**.)
- Türkiye, Ermeni aur Faransisi mein **soçte the**.)

- Her bayram Mevlâna'nın türbesini **ziyaret ederdi**. (voh har Eîd par Mevlana ke makbare ki **ziyarat karta tha**.)

Nuriye Bilik ve Nebahat Özdemir (2012, s. 306) *Urdu Dilini Bilenler İçin Türkçe Gramer* eserinde:

- Yağmurlu günlerde okula **gitmezdik**. (ham bariş ke din school nahi **cate (caya karte) the**.)
- Çok lezzetli yemekler pişirirdi. (voh bahut laziz khana **pakatî (pakaya kartî) thi**.)
- Eskiden fazla para harcardı. (main pahle bahut paise **kharç kiâ karta (karta) tha**.)

Geçmişte bir geniş zaman, bir sınırsız şimdiki zaman anlatır. Bu kip basit kipin içerdiği tüm anlam özelliklerini geçmiş plâna aktarır. Bu kip geçmişte devam eden bir kılışı anlattığı gibi o kılışın devam etmediğini, hatta gerçekleşmediğini anlatmak için de kullanılır.

Urduca örnekler:

- O gençken (voh nocavani men derya men **tairta tha**.) O gençken nehirde **yüzerdi**.
- Siz her gün oraya **giderdiniz**. (tum wahan rozâna **cate the**.)
- Bahçede toplanan çocuklar saklambaç **oynarlardı**. (bâgh me cama hone wale baççe ânkha maçuli **khelte the**.)
- Yalnızca kitap okuyarak günlerimi **geçirirdim**. (main sirf kitab parh kar apne din **basar karta tha**.)
- İzmir'de **yaşardık** ve akşamları denizin kenarında **otururduk**. (ham kisi zamane mein İzmir me **zindagi basar karte the** aur şam ko samundar ke kinare par **baithte the**.)
- Kuşların coşkulu çırpınışları **yankılanırdı**. (parindon ki coşili pharpharahat **gunctî thi**.)

7.2.3. Geniş Zamanın Rivayeti (حال مطلق کی روایت)

Konuşan kimsenin bir eylemi her zaman farkında olmayarak veya başkasından işitmiş gibi yapar olduğunu anlatma şeklidir. (Ediskun, 1963, s. 197). Geniş zaman eki -(I/A)r alan çekimli eyleme ek eylemin -miş eki getirilerek yapılmaktadır. (Hengirmen, 1997, s. 231)

Urducada rivayet kipi yoktur. Ama Türkçeden Urducaya çevrilirken geniş zaman hikâyesi olarak kullanılmıştır.

Örnekler:

- Ali spor yapmayı çok **severmiş**. (suna hai ki Ali gym karna bahut **pasand karta tha**.)
- Ayşe her hafta tiyatroya **gidermiş**. (kaha cata hai ki Ayşe har hafta theater **cati thi**.)
- O her gün 2 saat ders **çalışmış**. (voh har rooz 2 ghante **parhta tha**.)
- Eskiden zaman zaman ava **gidermiş**. (kahte hain ki (bataya gaya hai ki) voh pahle aksar avkât şikar par **caya karta tha (câta tha)**.)
- Bu yoldan çok az araba **geçermiş**. (kahte hain ki is raste par bahut kam gâriyan **guzra karti (guzarti) thîn**.)
- Bahçesinde kendi sebzesini **yetiştirmiş**. (kahta hain ki voh apne bâg mein apnî sabziyân **ugayâ karta tha (ugâta tha)**.)
- Çocukken **ağlamışım**. (muche bataya gaya ki cab main çhotî thi to kabhi nahi **roya karti (roti thi) thi**. (Bilik-Özdemir, 2012, s. 314-315))

7.3. Geniş Zaman Yapılarında Karşılaştırmalı Sonuç ve Değerlendirme

Son alt bölüm, Türkçe-Urduca Geniş Zaman Yapılarının Karşılaştırması bölümünde yapılan Türkçe- Urduca geniş zaman, geniş zamanın hikâyesi ve rivayeti yapılarının değerlendirilmesi için ayrılmıştır.

Bu bölümde karşılaştırılan dillerin geniş zaman, geniş zamanın hikâyesi ve rivayeti yapıları biçimbirimsel, yapısal ve anlamsal taraflarından ele alınarak karşılaştırılmıştır. Son alt bölümde, biçimbirimsel, yapısal ve anlamsal karşılaştırma alt bölümlerinde, karşılaştırma sırasında tespit edilen aynılık, benzerlik ve farklılık ayrı ayrı ele alınarak değerlendirilecektir.

Bilindiği gibi, bu zaman bütün zamanları kapsamaktadır. Fakat daha önce de belirttiğimiz gibi bir zamanın yerine farklı bir zaman kullanılması hiçbir şekilde aslının yerini tutmamaktadır. Türkiye Türkçesindeki gelecek zaman, kesin bir geleceği ifade eder. Geniş zaman ise, olası bir geleceğe ve aynı zamanda sürekli yapılan, alışkanlık bildiren bir geleceği ifade eder.

7.3.1. Geniş Zaman Yapılarının Değerlendirmesi

7.3.1.1. Biçimbirimsel ve Yapısal Açıdan Aynılık

Geniş zamanın genel eki -r'dir. Genel olarak çok heceli eylem kök ve gövdeleri ile ünlüyle biten eylem kök ve gövdelerine getirilir. Tek heceli eylem kök ve gövdelerine ise daha çok -ar, -er eki getirilmektedir. Urduçada dilbilgisi zamanlara göre sınıflandırılmış ہے (ta hai) ekleri eklenmektedir. Urduçada geniş zamanı ve şimdiki zamanı ifade etmek için birbirinin yerine kullanılmaktadır.

7.3.1.2. Anlamsal Açıdan Aynılık

Geniş zaman anlam alanı geniş olduğu için, üç farklı zamanı yani dün yapılmış, bugün yapılıyor ve yarın yapılacak olan eylemi ifade edebilir. Bu zamanlar, geçmiş, şimdiki ve gelecek zamandır. Bu üç zaman kavramının ilk ikisinde kesin devamlılık varken, diğerinde ise böyle kesin bir devamlılık yoktur. (Karaağaç, 2012, s. 360)

- Gözlerimi de kaparım, oooh.. (s. 13) میں آنکھیں بند کرتا ہوں۔ (s. 18) (mai ânkhein **band karta hun**.)

- Yaz kış balığa **giderler**. (s. 34) وہ سارا سال مچھلیاں پکڑنے جاتے ہیں۔ (s. 41) (voh sara sâl maçhliyân **pakarne cate hai**.)
- Ben şimdi **gelirim**.... (s. 19) میں تھوڑی دیر میں آتا ہوں۔ (s. 25) (mai thori dêr mein **âta hun**.)
- ... pekâlâ çalışır, kazanır, diplomalılar yaşatır, kendileri yaşar ve mücadele de ederler! اس کے باوجود وہ سب کام کرتے ہیں، روزی کماتے ہیں، جن کے پاس ڈپلومہ ہے انہیں زندگی گزارنے کا اہل بناتے ہیں، زندہ رہتے ہیں (s. 103) (iske bavgud voh sab **kâm karte hai, rozi kamate hai, cin ke paas diploma hai unhe zindagi guzarne ka ahl banate hai, zinda rahte hai aur caddo cihad karte hai**.)
- Bir kapı usullacık **açılır, kapanır**... (s. 130) کبھی کبھار آہستگی کے ساتھ ایک دروازہ کھلتا اور بند ہو جاتا ہے۔ (s. 137) (kabhi kabhar ahistagi ke sâth ek darvaza **khulta aur band hocata**.)
- On iki saat fabrikada **çalışır**, ondan sonra **gelir** eve, tahta **siler**, çamaşır **yıkar**, söküük **diker**, çorap **yamar**... (s. 162) وہ کارخانے میں بارہ گھنٹے کام کرتی ہے اور گھر آکر فرش صاف کرتی ہے، کپڑے دھوتی ہے، پھٹے (s. 170) (voh karkhane mein barah ghante **kâm karti hai**, aur ghar ka farş **sâf karti hai**, kapre **dhoti hai**, fate huê kapre **sîti hai**, moze marammat **karti hai**.)

7.3.1.3. Anlamsal Açıdan Farklılık

Avare Yıllar kitabının Urduca çevirisinde Türkçe geniş zaman-(I)r ekinin emir ve istek kipi olarak kullanıldığı da görülmüştür. Bu örnekler nadir olsa da bulunmuştur. Eserde bulunan örneklerin tamamı aşağıda verilmiştir.

- Şuradan şöyle açar, masurayı böyle **alır**, yerine dolusunu şöyle **takar**, böyle takar, buradan böyle **atarsın**.... (s. 12) اسے ایسے کھولتے ہیں تھے کو ایسے باہر نکالو اور اس کی جگہ بھرا، ہوا رکھ دو۔ اسے ایسے بند کرو اور (s. 17) (use aise kholte hai takalle ko aise bahar **nikâlo** aur uski cagah bhara huâ **rakh do**. Use aise **band karo** aur yahan se aise **fênko**.)
- “Bana bir Boğaziçi sigarası **alır mısın?**” (s. 23) “مجھے بوسفورس سگریٹوں کی ڈبیہ لاؤ؟۔” (s. 31) (muchhe Bosforas sigrate ki dibiâ **lâ do**.)

- “Bu gece bizde **kalırsınız...**” (s. 53) - “تم لوگ آج کی رات میرے ساتھ ٹھہر جاؤ۔” (s. 61) (tum log âc ki râat mere sath **thahar caô**.)

Eserde -(I/A)r geniş zaman eki ve aynı işlevi gören Urduca şimdiki zaman hikâyesi denkliliğini aşağıdaki örnekle gösterebiliriz:

- Yakınlarda bir çocuk **viyaklar...** (s. 130) - “نزدیک کہیں ایک بچہ رو رہا تھا۔” (s. 137) (nazdîk kahîn ek baçça ro raha tha.)

7.3.2. Geniş Zamanın Hikâye Yapılarının Değerlendirilmesi

7.3.2.1. Biçimbirimsel ve Yapısal Açından Aynılık

Ek eylem bilinen geçmiş zaman eki ile yapılır, (idi, -di, -dı, -du, -dü, -ti, -ti...) basit çekimli fiile, bilinen geçmiş zaman anlamı ekler. Urduçada ise geniş zaman hikâyesi eki olan تا (ta) fiili cümlelerin sonuna eklenerek yapılmaktadır.

Ağaçlarda çiçekler **aç-ar-dı**. درختوں پر پھول کھلے۔ تھے۔ (darakhton par fool **khil-te-the**.)

بارش نہیں، برف پڑتی۔ تھی۔ (barîş nahi, barf **par-ti-thi**.) Yağmur değil, kar **yağ-ar-dı**.

ہمارے طلباء اردو اچھی سیکھتے۔ تھے۔ (hamare talbâ Urdu açhçhi **sûkh-te-the**.) Bizim öğrencilerimiz Urduca'yı iyi **öğren-ir-di**.

7.3.2.2. Anlamsal Açından Aynılık

Her iki dilinde karşılaştırma konusu olan yapıları farklı olmasına rağmen geniş zaman anlamı bulunmaktadır. Geniş zaman, geçmişten geleceğe kadar süre gelen geniş bir zaman dilimindeki oluş ve kılışları bildirdiği için farklı işlevlerle karşımıza çıkmaktadır. Geniş zaman hem olanı hem de olabilirliği göstermektedir.

Geniş zaman hikâyesi örneklerini bolca içeren, *Avare Yıllar*'ın Urduca çevrisinde, Urduçada bulunan geçmiş tekrarlanan zaman ile Türkçede bulunan geniş zaman hikâyesinin

7.3.3. Geniş Zamanın Rivayet Yapılarının Değerlendirilmesi

7.3.3.1. Biçimbirimsel ve Yapısal Açıdan Farklılık

-(I/A)r geniş zaman eklerinden sonra -mİş duyulan zaman ekinin getirilmesi ile kurulur. 3. kişi çoğul çekimi dışında kalan kişi ekleri rivayet ekinin ardına gelir. Rivayet eki, eklendiği eylemin dil ve dudak benzerliklerine uyar. Urducada geniş zaman temelde farklıdır, çünkü rivayet kipi yok ise çevrildiğinde geniş zaman hikâyesinin ifadesi olarak ortaya çıkmaktadır. Bu yapı geniş zaman hikâyesi eki ile yapılmaktadır.

7.3.3.2. Anlamsal Açıdan Farklılık

Türkçede geniş zaman söylentisi olaya tanık olmadan kullanılan geniş zamandır, hikâyede çok kullanılır. Geniş zamanda dolaylı geçmişin türlü anlatımlarında da kullanılır. İncelenen eserde geniş zaman rivayetinin -(I)rmİş ekin Urducada kullanılan biçimleri aşağıda verildi. Bazı örneklerde söylenti anlamına gelen kelime kullanılmış olsa bile, çoğu örnekte sadece basit zaman yapısı kullanılmıştır. Örnekte (1) Türkçe geniş zaman rivayeti Urducada gelecek zaman olarak çevrilmiştir ve gelecekte olmuş bir eylemi ifade ederek gelecek anlatımında kullanılmaktadır: Urducada bu kip, geniş zaman hikâyesi anlamında kullanılmaktadır.

- (1) Öğleden sonra **koşamazmışım**, nefesim **kesilirmiş**. (s. 23) (کہنے لگا کہ) میری سانس پھول جائے گی (s. 23) (kahne laga ki) (meri sâans fool caê gi aur mai seh paher ko sahîh tarah **bhâg** nahi **sakun ga**.)

Geniş zaman anlatımında kullanılan geniş zaman rivayeti Urducada karşılığını geniş zamanda bulunmaktadır.

- Her koyun kendi bacağından **asilirmiş**. (s. 59) اس بے رحم دنیا میں ہر آدمی اپنے لئے سوچتا ہے (زندگی میں ہر کسی (s. 59) (is beraham dunya mein har âdmî apne liê **soçta hai**.)

BULGULAR

Bu çalışmada Urdu dilinde ve Türk dilinde zaman yapıları ve kullanımı karşıtsal olarak irdelenmiş, sonucu itibarı ile yapısal ve anlamsal denklik ilişkisi ortaya çıkarılmıştır. Çalışmanın amacına ulaşmak için Orhan Kemal'in *Avare Yıllar* adlı esri onun Urduca çevrisi olan *Bekar ke Mah-o Saal* kitabı bütüncüyü oluşturmak için çalışmanın temel materyali olarak kullanılmıştır.

Bilindiği gibi Türkçe dilbilgisinde zaman yapısı 4 ana zaman (şimdiki, geçmiş, gelecek ve geniş zaman) olarak bölünmektedir. Urduca dilbilgisinde ise 3 temel zaman (geçmiş, şimdiki ve gelecek zaman) olarak betimlenmektedir. Türkçe ve Urduçada zaman sistemlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi sonucunda iki dil arasında ortak ve farklı özellikler tespit edilmiştir.

Her iki dilde şimdiki zaman kullanımında anlamsal ve yapısal açıdan hem farklılıklar, benzerlikler ve aynılık tespit edilmiştir.

Türkçede, şimdiki zaman 3 ek (-(I)yor, -mAktA ve mAdA) ile yapılır. Ama en fazla şimdiki zaman -(I)yor eki ile kullanılır. Türkçede ses uyumuna önem verilir. Fiiller ünlü ve ünsüzlere göre değişmektedir. Urduçada şimdiki zaman tek ek olan (rAhA hai) ile yapılmaktadır. Bu ekler özneye göre değişir. Urduçada Türkçe olduğu gibi ses uyumu yoktur, fiiller ünlü ve ünsüzlere göre değil, sadece eril ve dişile göre değişmektedir. Urduçada ve Türkçede şimdiki ve geniş zaman birbirinin yerine kullanılmaktadır: *Ben her ay Ankara'ya gidiyorum/giderim. Babam her akşam haberleri izler/izliyor. Her gün okula bu yoldan gidiyorum/giderim. Yalan söylemeyi sevmem/ sevmiyorum.*

Urducada Türkçedeki gibi şimdiki zaman, fiilin belirttiği işin içinde bulunduğumuz zamanda başladığını ve devam etmekte olduğunu gösterir: *Üç yıldır İzmir'de yaşıyorum. Bu ülkede hiçbir şey değişmiyor.* Türkçedeki gibi Urduçada mastar eki çıkarılarak şimdiki zaman ekleri eklenmiştir:

Yemek کھانا (khana) – کھا رہا ہے y-iyor-um. (mai kharaha hai.)

Urducada şimdiki zaman için -mAktA ve madA gibi kullanılan ek yoktur. Türkçeden Urducaya çevrilirken *üzere* eki kullanılmıştır.

Yemek yemekte. وہ کھانا کھانے والا ہے۔ (voh khana **khane vala hai.**) *Yemek yemek üzere.)*

Bu çalışmada her iki dilde şimdiki zamanın duyulan geçmiş zaman, görülen geçmiş zaman, gelecek zaman ve geniş zaman yerine kullanıldığı tespit edilmiştir. Türkçe ve Urduçada biçimbirimsel ve yapısal açıdan fark bulunsa da, Urduçada şimdiki zamanın yapıları aynı anlama gelecek şekilde kullanılmıştır.

Üç gündür yağmur yağıyor. تین دن سے بارش ہو رہی ہے۔ (tîn din se bariş **horahi hai.**)

Annem ağaçtan elma koparıyor. میری ماں درخت سے سیب توڑ رہی ہے۔ (meri mân darakht se seeb **tor rahi hai.**)

Her iki dilde şimdiki zaman hikâyesi aynı anlamda kullanılmaktadır. Eylem sırasında veya eylemden bahsederken birden eylemin yapılmadığı ya da önceden kararlaştırılmış eylemin o anda yapılıyor olmasını belirtir: *Eve geldiğinde biz uyuyorduk. Öğrenciler öğretmeni dinlemiyorlardı.* Türkçede şimdiki zaman hikâyesi, biçimbirimsel ve yapısal olarak da Urduçaya benzemektedir. Yani şimdiki zaman ekinde sonra geçmiş zaman eki eklenmiştir.

Gil-iyor-du-m. میں آ رہا تھا۔ (mai â-raha-tha.).

Urduçada şimdiki zaman rivayeti yoktur. Ama Türkçeden Urduçaya çevrilirken şimdiki zaman olarak kullanılmaktadır.

Akşamları geç yatıyormuş. میں نے سنا ہے کہ شام کو دیر سے سوتا ہے / سو رہا ہوتا ہے۔ (mai ne suna hai ki şam ko deer se **sota hai/ soraha hota hai.**)

Türk dilini su gibi konuşuyormuşsun. مجھے بتایا گیا ہے کہ تم ترکی زبان روانی سے بولتے ہو / بول رہے ہو۔ (muche bataya gaya hai ki tum turki zuban ravani se **bolte ho.**)

Karşılaştırmalı çalışmamızda Türkçede ve Urduçada kullanılan geçmiş zaman yapılarında ortaya çıkan denklik ilişkisi genel olarak şu şekilde belirginleşmiştir. Her iki dilde geçmiş zaman yapılarında önemli farklılıklar tespit edilmiştir.

Türkçede -miş ve -DI eki ile iki geçmiş zaman bulunmaktadır. Geçmiş zaman eklerinin Türkçe karşılığı verilmiştir. Daha sonra iki ayrı geçmiş zaman ekini hangi farklı durumlarda kullanıldığı da açıklanmıştır.

Görülen geçmiş zaman, eylem konuşmacının gözünün önünde gerçekleşmiştir. Bu kiple konuşan kişi, anlattıklarını başkasından duymamıştır, bizzat gördüklerini, şahit olduklarını aktarmaktadır. Geçmişte yapılan bitmiş eylemleri kesinliğe bağlayarak anlatır. Görülen ve yaşanan bir olayın anlatımında bu kip kullanılır. Kesinliği, tarihi belgelere dayanan olayların anlatımında da bu kip kullanılır.

Görülen geçmiş zamanın kullanıldığı bazı örneklerde iki zaman da kullanılır. Biri görülen geçmiş zamansa diğeri başka bir zaman olarak çevrilir. Görülen geçmiş zamanın dışında geniş zaman, gelecek zaman, yakın geçmiş zaman anlamların yerine kullanılır.

Duyulan geçmiş zaman kipi ile konuşan kişi, anlattıklarını başkasından duymuş ve öğrendiklerini ifade etmiştir. Yani konuşan kişi eylemin gerçekleşmesine şahit olmamış ya bunu başkasından duymuş, öğrenmiş ya da sonradan fark etmiştir. Geçmişte yapılan bir eylemi kesinliğe bağlamadan anlatır. Kısa bir geçmiş zaman diliminde de olsa, başkasından duyulan eylemlerin anlatımında kullanılır.

Duyulan geçmiş zaman Urduçada yoktur. Sadece Türkçeden Urduçaya çevrilirken öğrenilen geçmiş zaman, yakın geçmiş zaman ve uzak geçmiş zaman olarak Urduçada görülmüştür.

Kitabımı sınıfta unutmuşum. مجھے بعد میں پتا چلا کہ میں اپنی کتاب کلاس میں بھول گیا۔ (muchhe ba'd mein pata çala ki mai apni kitab class mein **bhool gaya.**)

Yeni bir araba satın almışsın. میں نے سنا ہے کہ تم نے ایک نئی گاڑی خریدی۔ (mai ne suna hai ki tum ne ek nayi gari **kharidi.**)

Duyulan geçmiş zaman hikâyesi, Urduçada uzak geçmiş zaman adı olarak adlandırılır. Yani olay olduktan sonra çok zaman geçmiştir.

Uyandığımda, annem çarşıya gitmişti. جب میں اٹھا تو میری ماں بازار جا چکی تھی۔ (cab mai utha to meri mân bazar **ca çuki thi.**)

Duyulan geçmiş zaman, görülen geçmiş zaman, yakın geçmiş zaman ve gelecek zaman anlamında ifade edilmiştir.

Urduçada ise geçmiş zaman (mazi-i mutlak ve mazi-i karîb “yakın geçmiş zaman”) olarak tespit edilmiştir. Bu geçmiş zamanlar gözü önünde gerçekleşen olaylar ya da başka

birisinden duymuş olsa bile ikisi için aynı geçmiş zaman kullanılır. Sadece olaylar biraz önce yani yakın zamanda bittiyse yakın zaman gelebilmektedir, fazla zaman geçtiyse uzak geçmiş zaman olarak kullanılmaktadır. Urduçada mazi-i mutlak, yakın geçmiş zaman eki (ا-ئی ہوں) ve uzak geçmiş zaman eki (تھے، تھی، تھیں) (ا-ئی ہے، نے ہیں/ہو) alabilmektedir. Bu ekler de her zaman özneye göre değişir. Urduçada duyulan geçmiş zaman görülmemektedir.

Gül-düm. میں ہنسا۔ (mai hansa.) (Mazi-i mutlak)

Melike şimdi yemek ye-di. ملکہ نے ابھی کھانا کھایا ہے۔ (Melike ne abhi khana khaya hai.) (Yakın geçmiş zaman)

Annesi üç yıl önce İzmir'e geldi. اس کی ماں تین سال پہلے از میر آئی تھی۔ (us ki mâan tîin saal pahle İzmir âi thi.) (Uzak geçmiş zaman).

Görülen geçmiş zaman hikâyesi Urduçada bulunmamaktadır. Ama Türkçeden Urduçaya çevrilirken duyulan geçmiş zaman olarak görülmektedir.

Yemeği dün akşam pişirdiydim. میں نے کھانا کل شام پکایا تھا۔ (mai ne khana kal şam pakaya tha.)

Karşılaştırma konusu olan Türkçenin gelecek zamanı -(y)AcAk eki ile oluşturulur. Urduçada ise gelecek zaman (گے، گی، گئے) ekleri ile özneye ve eril ve dişile göre kullanılır. Türkçede 1. tekil ve 1. çoğul şahıslara göre çekimde “k” ünsüzü yumuşar “ğ” harfine dönüşür. Ünsüz ile biten fiillere doğrudan, ünlü ile biten fiillere ise, araya “-y” yardımcı sesi katılarak getirilen “-acak/ -ecek” ekiyle şekillenen bir kip olup, çekim birinci tip şahıs ekleriyle yapılmaktadır. Urduçada bunun gibi bir değişme bulunmamaktadır.

Türkçede gelecek zamanın hikâyesi iki zaman (gelecek ve görülen geçmiş zaman) – (y)AcAktI eki getirilerek yapılmaktadır. Urduçada gelecek zaman hikâyesi için (والا تھا/ والی) ekleri getirilerek ifade edilmiş ve ayrı dilbilgisel kategori olarak sınıflandırılmıştır. Bu bakımında yapısal bir denklik tespit edilememiştir. Türkçede eylemden sonra “üzere” ile ifade edilir. “Gitmek üzere” gibi. Anlam ve ek olarak çok farklı görülmektedir.

İç-ecektin. تم پینے والے تھے۔ (tum pine vale the.) İçmek üzereydin.

Oku-y-acaktı. وہ پڑھنے والا تھا۔ (voh parhne vala tha.) Okumak üzereydi.

Karşılaştırmamızda iki dilde gelecek zaman yapısının şimdiki zaman, duyulan geçmiş zaman, görülen geçmiş zaman ve geniş zaman anlamlarında da kullanıldığı ortak özellik olarak tespit edilmiştir.

Urducada gelecek zaman, görülen geçmiş zaman, şimdiki zaman ve geniş zaman anlamlarında ifade edilmiştir. Urducada gelecek zaman fiillerinde gelecek zamanlarda bir işin olacağını ya da yapılacağını gösterir. Benzerlik açısından Urducada gelecek zaman Türkçedeki gelecek zaman yapılarına benzemektedir. Fakat ekler farklıdır. İki dilde gelecek zamanda biçimbirimsel ve yapısal açıdan benzerlik vardır. Doğu Türkçesinde gelecek zaman eki *-gay, -gey* sonraları Batı Türkçesinde değişme uğrayıp *-ga/-ge* olmuştur ve Urducada gelecek zaman eki de *-ga, -gi, -ge* dir.

Gel-mek آئے گا *gel-ecek-sin* تم آؤ گے (tum âuu- ge.)

Kardeşim yarın İzmir'e geliyor/gelecek. میرا بھائی کل از میر آ رہا ہے / آئے گا۔ (mera bhai kal İzmir âraha hai/ âe ga.)

En kısa zamanda sularınız akıyor/akacak. جلد از جلد آپ کا پانی بہہ رہا ہے / بہے گا۔ (cald az cald âap kap ani bah raha hai/ bahe ga.)

Bu haberi duyarsa çok üzülecek/üzülür. اگر وہ اس خبر کو سنتا تو پریشان ہو گا / ہوتا ہے۔ (agar voh is haber ko sunta to pareşan hoga/hota hai.)

Babam bu habere çok sevinecek/sevinir. میرے والد اس خبر سے بہت خوش ہوں گے / ہوتے ہیں۔ (mere valid is haber se bahut khuş honge/ hote hai.)

Türkçe ve Urducada gelecek zaman hikâyesinde biçimbirimsel açıdan farklılıklar bulunsa da anlam açısından iki dilde farklılık görülmemektedir. Urducada rivayet kipi olmadığı için Türkçede gelecek zaman rivayet kipinin Urducaya gelecek zaman yapısında çevrildiği tespit edilmiştir. Gelecek zamanın hikâye kipi Türkçede iki temel görevde kullanılır. **a.** Eylemin konuşma anından önce söz konusu olduğunu göstermede, **b.** Eylemin konuşma anından önce

planlandığını anlatmada. İş veya hareketin, söz söylemeden önce düşünüldüğünü bildirir. İş veya hareketin, söz söylendikten sonra gerçekleşeceğini bildirir.

Geniş zaman, geçmiş, gelecek ve şimdiki zamanı içine alan bir zamandır. Türkçede geniş zamanı ifade etmek amacıyla “-Ar, -Ir, -r” ekleri kullanılmaktadır. Ses uyumlarına göre ek üzerinde gerekli düzenlemeler yapılır. Geniş zaman ünlü ve ünsüz ile biten fiillerde –(A/I)r şeklinde kullanılır. Türkçede –(I)yor eki ile oluşturulan şimdiki zaman kipi, bazen geniş zaman anlamında kullanılır: *Ablam bir süpermarkette çalışıyor.* Zaten Urduçada da geniş zaman ve şimdiki zaman birbirinin yerine çok kullanılır. Geniş zaman kipi soru cümlelerinde bazen istek veya rica anlamında kullanılır: *Kapıyı kapatır mısın? Geçerken şunu eve bırakır mısın?* Urduçada geniş zaman ekleri (ہے/تاہوں،/تی ہوں/تی ہے،/تے ہو،/تے ہیں) ile ifade edilmektedir.

Önemli bir farklılık olarak ortaya çıkan nokta Urduçada eklerin ünlü ve ünsüze göre değil, özneye ve eril, dişile göre değişir.

Ağla-mak روتا ağla-r وہ روتا ہے۔ (voh ro- ta hai.)

Bak-mak دیکھتا bak-ar-iz ہم دیکھتے ہیں۔ (ham dekh- te hai.)

Yaz-mak لکھتا yaz-ar-im میں لکھتا ہوں۔ (main likh-ta-hun.)

Türkçe ve Urduçada geniş zaman hikâyesi, aynı anlam ve ek olarak görülür. Türkçede geniş zaman hikâyesi eki olan -r fiilin sonuna -dI eki eklenerek yapılır ve Urduçada geniş zaman hikâyesinde geçmiş zaman eki تھا (tha) sonuna eklenmektedir.

Ahmet gençken denizde yüzerdi. احمد جوانی میں سمندر میں تیرتا/تیرا کرتا تھا۔ (Ahmet cavani mein samandar mein teyrta/teyra karta tha.)

İnsanlarla konuşurken hep yüzüne bakardı. لوگوں سے گفتگو کرتے وقت وہ ہمیشہ چہرے کو دیکھتا تھا۔ (logo se guftagu karte vakt voh hameşa çehre ko dekhta tha.)

Urduçada rivayet kipi yoktur. Ama Türkçeden Urduçaya çevrilirken geniş zaman hikâyesi olarak kullanılmıştır.

Ben çocukken ağlamazmışım. (mujhe bataya gaya ki cab mai chota tha to kabhi nahi rota tha.)

Ali spor yapmayı çok severmiş. (kahte hai ki Ali kheel se bahut mohabbat karta hai.)

Her iki dilde geniş zaman, anlamsal ve yapısal açıdan aynılık ve farklılık bulunmaktadır. Urduçada geniş zaman fiillerinde hem şimdiki zaman hem de gelecek zaman olarak bulunur. Türkçedeki *-r, -ar, -er, -ır, -ir, -ur, -ür* ekleri gibi Urduçada mastarın 'ت' (na) ekleri atılarak *-تا ہے, -تی ہے, -تے ہیں* (ta hai, ti hai, te hai...) kullanılır.

Ağaçlar ilk baharda çiçek açar. (darakht ke fool bahar ke mevsim mein khilte hai.)

Anneannem bize hikâye anlatır. (meri nani hamein kahani sunati hai.)

Çalışmamızda tespit ettiğimiz işlevlerden başka, geniş zamanı işaretleyen eklerin farklı cümlelerde farklı anlamlarının görülmesi ve çevrilmesi mümkündür. Bu farklı anlamlar, bir dilin zenginliğini de gözler önüne sermektedir.

Urduçada geçmiş, şimdiki ve gelecek zamanların dışında geçmişte gelecek zaman ayrımı yapılmış olması diğer bir farklılık olarak ortaya çıkmaktadır. Her iki dilde de geniş zamanın ve şimdiki zamanın birbirlerinin yerine çok kullanıldığı ortak özellik olarak tespit edilmiştir.

Türkçede ise üç ana zaman dışında bir de geniş zaman vardır. Ayrıca dilbilimciler geçmiş zamanı öğrenilen ve bilinen geçmiş zaman olmak üzere ikiye ayırırlar. Fakat bilinen ve öğrenilen geçmiş zaman eklerinde zaman bakımından bir fark yoktur. *-DI* ve *mİş* eki arasında kip farkı vardır. Sadece duymuş ve duymamış olarak fark vardır. Ama Urduçada ikisi için aynı zaman ve ek kullanılmaktadır, ayrıca Urduçada geçmiş zaman için süre önemlidir ona göre ek gelir.

Karşılaştırmamızın sonucunda Türkçedeki rivayet kipinin Urduçada olmadığı tespit edilmiştir. Bu kipin Urducaya çevrisinde anlamsal denklik olarak farklı zaman yapılarının kullanıldığı görülmüştür.

Türkçe ve Urduca iki farklı dil ailesine mensup oldukları için tüm zamanların kullanımında birçok yerde benzerlik gösterebilir de çekiliş tarzlarında birçok fark tespit edilmiştir. Urduçada mastar eki olan “t” (na) eki atılıp kökün arkasına ve önüne zaman yapılarına göre farklı ekler getirilmektedir. Türkçede bazı dilbilgisi terimleri Urdu dilinde yer alan benzeri terimlerle farklılık göstermektedir, buna rağmen hem Türkçe hem de Urduçada yer alan bazı dilbilgisi terimler yabancılara Türkçe eğitiminde kolaylıklar sağlamaktadır. Hindistanlı ve Pakistanlı vatandaşların Türkçe öğreniminde kendilerine en kolay gelen dil özelliği sözcükler ve dilbilgisidir. Çünkü ikisi de sondan eklemli bir dildir. Özne+ nesne + yüklem şeklinde cümle kuruluşunda öge sırası olarak Türkçe ile Urduca aynı öge sıraları bulunur. Urduca ile Türkçenin yakınlığının benzer gramer yapılarında sözcükler yanında da benzerlikler görülmektedir. O yüzden Hindistanlı ve Pakistanlı vatandaşlar için Türkçeyi öğrenmek anadili başka bir dil olan kişiye kıyasla daha kolay olmaktadır.

Karşılaştırmalı çalışmamızda tespit ettiğimiz diğer bir farklılık ise Türkçede iki ünlünün yan yana gelmemesidir. Türkçede eylem tabanı ünsüz ile bitiyorsa, eylem tabanı ve zaman eki arasında ünlü uyumuna göre kaynaştırma sesi (-y, -n, -s ve -ş) kullanılmaktadır. Buna benzer bir ses kaynaştırma ekinin Urduçada kullanılmadığı tespit edilmiştir.

Her iki dilde ortaya çıkan diğer önemli bir farklılık ise Türkçede olmamasına karşın Urduçada sözcüklerin cinsiyet yapısına göre ayrılmasıdır. Eski tabirle müzekker ve müennes; yeni ifade ile eril-dişillik birçok sözcükte yer almaktadır.

1.6. Şimdiki zaman, şimdiki zaman hikâyesi yerine kullanılmıştır.	+	* (şimdiki zamanın hikâyesi- رہا تھا، رہی تھی، (رہے تھے)
1.7. -mAktA Urducada yoktur, ama bu eserde şimdiki zaman hikâyesi olarak Türkçeden Urducaya çevrildiği görülmektedir.		
İİ. Şimdiki Zamanın Hikâyesi Şimdiki zaman hikâyesi, Urducada şimdiki zaman hikâyesi ile verilmiştir.	-(I)yordu - mAktAydI,	رہا تھا، رہی تھی، رہے تھے
2.1. Şimdiki zaman hikâyesi, Urducaya bazen geçmiş zamanda çevrildiği görülür.	+	* (geçmiş zaman- ا، (اُئی، اُئے، اُئی، اُئے، اُئے، اُئے)
2.2. Bu eserde şimdiki zaman hikâyesi, Urducada geniş zaman hikâyesi olarak çevrilmiştir.	+	* (geniş zaman hikâyesi - رہا تھا، رہتی تھی، (رہتی تھیں، رہتے تھے)
2.3. Şimdiki zaman hikâyesi, Urducada şimdiki zaman olarak çevrildiği görülmüştür.	+	* (şimdiki zaman رہا ہے، (رہا ہوں، رہی ہے، رہے ہو، رہے ہیں)
2.4. Bu eserdeki Türkçe şimdiki zaman hikâyesini Urducaya geniş zaman olarak çevrilmiştir.	+	* (geniş zaman رہا ہے، (رہے ہیں، رہتے ہیں)

2.5. Şimdiki zaman hikâyesi ekinin Urducaya duyulan geçmiş zaman olarak çevrildiği görülmektedir.	+	* (geçmiş zaman- ،- (کئی، گئے، گئی، گئیں، گئے)
İİİ. Şimdiki Zamanın Rivayeti	-(I)yormuş, - mAktAymIş	Urducada şimdiki zaman rivayeti yoktur. Ama Türkçeden Urducaya çevrilirken şimdiki zaman olarak bulunmaktadır.
3.1. Bu eserde Türkçede şimdiki zamanın rivayeti, -(I)yormuş kullanımı Urduca şimdiki zamanın hikâyesine karşılık gelmiştir.	+	* (şimdiki zamanın hikâyesi- رہا تھا، رہی تھی، (رہے تھے)
3.2. Urduca şimdiki zaman rivayeti, geniş zaman hikâyesi olarak çevrilmiştir.	+	* (geniş zaman hikâyesi- رہا تھا، رہی تھی، (تھیں، رہتے تھے)
3.3. -(I)yormuş şimdiki zaman rivayeti, Urduca bu işlevi üstlenen geçmiş zamanda bulunduğu görülmektedir.	+	* (geçmiş zaman- ،- (کئی، گئے، گئی، گئیں، گئے)

İİİİ. Görülen Geçmiş Zaman Görülen geçmiş zaman, Urduçada mazi-i mutlak ve mazi-i karib (geçmiş zaman ve yakın geçmiş zaman) ile verilmiştir.	-DI	i. fiil çekiminde “ا” (elif) ve “و” (vav) ile bitiyorsa یا (ya), اے (ê), اے (î), اے (în). fiil kökü “ا” (elif) ve “و” (vav) ile bitmiyorsa ا (â), اے (ê) اے (î), اے (în) eklenir. ii. ہو، ہوں، ہے، ہیں،
4.1. Görülen geçmiş zaman, şimdiki zaman olarak çevrilmiştir.	+	* (şimdiki zaman- رہا ہے، رہے ہیں)
4.2. Görülen geçmiş zaman, şimdiki zaman hikâyesinde çevrilmektedir.	+	+ (şimdiki zaman hikâyesi- رہا تھا، رہی تھی، رہے تھے)
4.3. Görülen geçmiş zaman, gelecek zaman olarak çevrilmiştir.	+	+ (gelecek zaman- گا، گی، گے)

8.2. Gelecek zaman, şimdiki zaman olarak kullanılmıştır.	+	* (şimdiki zaman- رہا ہے، رہا ہوں، رہی ہے، رہے ہو، رہے ہیں)
8.3. Gelecek zaman, geniş zaman olarak kullanılmıştır.	+	* (geniş zaman- رہتا ہے، رہتی ہیں، رہتے ہیں)
İX. Gelecek Zamanın Hikâyesi Gelecek zaman hikâyesi, Urduçada gelecek zaman hikâyesi (üzereydi) ile verilmiştir.	-AcAktI	والا تھا، والی تھی، والے تھے (üzereydi)
9.1. Gelecek zamanın hikâyesi kullanımı ve aynı işlevi gören Urduca gelecek zaman kipi denkliği görülür.	+	* (gelecek zaman- گا، گی، گئے)
9.2. Eserde gelecek zaman hikâyesi, Urduçada geçmiş zaman ekinde denkliğini bulmuştur.	+	* (geçmiş zaman- ا، ائی، ائے، ی، یں، یئے)
9.3. Gelecek zaman kipinin hikâyesi, Urduca çevrisinde geniş zaman hikâyesi olarak denklik bulmuştur.	+	* (geniş zaman hikâyesi- رہتا تھا، رہتی تھی، رہتے تھے)

11.3. Geniş zaman kipi, gelecek zaman ile karşılaşmıştır.	+	* (gelecek zaman- گئی، گئے)
11.4. Urduca çevirisinde Türkçe geniş zaman-(I)r ekinin emir ve istek kipi olarak kullanıldığı da görülmüştür.	+	+
11.5. Eserde -(I/A)r geniş zaman, yapısının Urduca çevirisinde şimdiki zaman yapısı ile anlamsal denklik ilişkisi görülmüştür.	+	* (şimdiki zamanın hikâyesi- رہا تھا، رہی تھی، رہے تھے)
XII. Geniş Zamanın Hikâyesi Geniş zaman hikâyesi, Urduçada geniş zaman hikâyesi ile verilmiştir.	-rdI, -ArdI, -IrdI	- رہا تھا، رہی تھی، رہے تھے
12.1. Türkçe -IrdI ekinin Urduca çevirisinde gelecek zaman olarak kullanılmıştır.	+	* (gelecek zaman- گئی، گئے)
12.2. Türkçe geniş zaman kipinin hikâyesi, Urduçaya geçmiş zaman olarak çevrilmiştir.	+	* (geçmiş zaman- گئی، گئے، گئے، گئے)
XIII. Geniş Zamanın Rivayeti	-rmIş, (I)rmIş, (A)rmIş	- Türkçeden Urduçaya çevrilirken geniş zamanın hikâyesi olarak kullanılmaktadır.

KAYNAKÇA

- Abdulhaq, M. (2007). Qawaid-i Urdu. Lahor: Lahor Academy.
- Abdulhaq, M. (Tarihsiz). Urdu Sarf u Nahv. New Delhi: Encümen-i Terakki-yi Urdu.
- Aksan, D. (1983). Sözcük Türleri. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Althaus, H. P. (1980). Lexikon der Germanistischen Linguistik, Studienausgabe IV, Niemeyer, Tübingen.
- Arak, H. (2006). İkinci Yabancı Dil Olarak Almancanın Öğrenilmesinde İngilizcenin ve Karşılaştırmalı Dilbilgisinin Rolü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 21, (s. 205-216)
- Atalay, B. (1940). Türkçede gelecek zaman edatı. Türk Dili Belleten.
- Banguoğlu, T. (2004) Türkçenin Grameri. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Benzer, A. (2012) Türkçede Zaman, Görünüş ve Kiplik. İstanbul: Kabalcı
- Bilik, N. ve Özenç, N. (2007). Urdu Dili Grameri. Konya: Literaturk
- Bilik, N. ve Özdemir, N. (2012) Urdu Dilini Bilenler İçin Türkçe Gramer. Konya: AYBİL yayınları.
- Bilik, N. (1991). Türkçe ile Urduca Arasındaki Bazı Gramatik Benzerlikler. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Konya (No:17393).
- Benzer, A. (2008). Fiilde Zaman Görünüş Kip/Kiplik. (Yayımlanmamış Doktora tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İstanbul (No:221524)
- Bozkurt, F. (1995). Türkiye Türkçesi. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Boz, E. (2012). Türkiye Türkçesi Biçimbilgisi. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Bulak, Ş. (2017). Tarihi Türk Yazı Dillerinde Şimdiki Zaman. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (s. 223-258)
- Bulgur, D. (Tarihsiz). Tarihsel Gelişim Süreci İçerisinde Urduca.
- Butzkamm, W. (1989). Psycholinguistik des Fremdsprachenunterrichts. Francke: Tübingen.

Camkıran, Ö. (2007). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenler İçin Şimdiki Zamanın Metinlerle Öğretimi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisan tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İzmir (No:211610).

Comrie, B. (1976). Aspect: An Introduction to The Study of Verbal Aspect and Related Problems. New York: Cambridge.

Darbanova, N. A. (2010). Vremya v lingvističeskih issledovaniyah: Predistoriya isovremennost'. (Dilbilm araştırmalarında zaman: tarih ve modernlik) Vestnik Buryatskogo Gosudarstvennogo Universiteta, (10), (s. 50-53.)

Demir, N. ve Yılmaz, E. (2003). Türk Dili el kitabı. Ankara: Grafiker.

Demirgüneş, S. (2007). Türkçede görünüş ve zaman morfemleri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi) Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Niğde (No: 210823).

Dilaçar, A. (1971). Gramer: Tanımı, Adı, Kapsamı, Türleri, Yöntemi, Eğitimdeki Yeri ve Tarihçesi. Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten., Ankara: TDK Yayınları. s. 83-145.

Dilaçar, A. (1973). Türk Fiilinde “Kılınış”la “Görünüş” ve Dilbilgisi Kitaplarımız. Ankara: Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten.

Dudoityte, J. (2016). Türkçe Geniş Zaman Kullanımının Litvancada Veriliş Biçimleri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İzmir (No:430738).

Ediskun, H. (1993). Yeni Türk Dilbilgisi. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Ergin, M. (2003) Türk Dil Bilgisi. İstanbul: Bayrak / Yayın / Tanıtım.

Erkman-Akerson, F. (2008) Dile Genel Bir Bakış. İstanbul: Multilingual.

Gencan, T. N. (2001). Dilbilgisi. Ankara: Ayraç Yayınevi.

Güneş, S. (2004). Türk Dili Bilgisi. İzmir: Çağlayan Matbaası.

Hatipoğlu, V. (1982). Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, 4.Baskı.

Hengirmen, M. (1997). Türkçe Dilbilgisi. Ankara: Engin.

- İefremenko, K. (2016). Türkçe ile İngilizce Zaman-Görünüş Sistemlerinin Karşılaştırması. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara (No:441020).
- Jeremics, D. (2013). Türkçe-Letince Karşılaştırmalı Zaman Yapıları. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi) Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İzmir (No:342320).
- Kahramantürk, K. (Tarihsiz). Karşılaştırmalı Dil Bilgisi.
- Kahraman, T. (2009). Çağdaş Türkiye Türkçesi Dilbilgisi. Ankara: DuMat Basımevi.
- Karaağaç, G. (2012). Türkçenin Dil Bilgisi. Ankara: Akçağ Yayınlar.
- Karatay, H. (2011). Süreç temelli yazma modelleri: Planlı yazma ve değerlendirme. Dergi: Yazma eğitim (s.21-43), Pegem Akademi Yay.
- Khan, F. A. (1995). Qawaid-e Urdu. New Delhi: Maktaba Jamia Limited.
- Korkmaz, Z. (2007). Türkiye Türkçesi Grameri. Ankara: TDK yayınlan.
- Korkmaz, Z. (2010). Gramer Terimleri Sözlüğü. Ankara: TDK Yayınlan.
- Kaya, N. (2004). Türkçede Bildirme Kiplerinde Zarf Kullanımlarına Dayalı Anlam Özellikleri. Ankara: TDA Y Belleten, C: II, s. 89-98.
- Lyons, J. (1983). Kuramsal Dilbilime Giriş, Kocaman, A. (Çev.). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Muhammed, K. F. (Tarihsiz). Bekar Ke Maah-o Saal. Cumhuri Publications.
- Olsen, M. J. B. (1994) A Semantic and Pragmatic Model of Lexical and Grammatical Aspect: Ann Arbor (Doktora Tezi) Northwestern Üniversitesi.
- Onat, N. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Fiilde Çatı. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul (No:340517).
- Orhan, k. (1964). Avare Yıllar. İstanbul: Varlık Yayınevi.
- Sebzecioğlu, T. (Tarihsiz). Türkçede Kip Kategorisi ve -yor Biçimbiriminin Kipsel değeri.
- Smith, C. (1997). The Parameter of Aspect. Netherlands: Kluwer Academic publishers.

Şeylan, A. (2013). Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretimi: Şimdiki Zamanı Öğretme Tekniği. Sosyal Bilimler Dergisi (6) Beyken Üniversitesi.

Türkmen, E. (1992). Urduca elkitabı, Konya, Merhaba OFSET.

Türkçe Sözlük. (2005). Ankara: Türk Dil Kurumu.

Uygur, S. (Tarihsiz). -(y)IsAr Gelecek Zaman Ekinin Yapısı Üzerine.

Uzun, N. E. (2004). Dünya Dillerinden Örnekleriyle Dilbilgisinin Temel Kavramları, Türkçe Üzerine Tartışmalar. İstanbul: Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 39.

Uzun, N. E. (1998). Türkçede Görünüş / Kip / Zaman Üçlüsü. Dil Dergisi. Ankara: s. 5-22.

Üstünova, K. (2004). Dilek Kiplerinde Zaman Kavramı. Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, S. 188, s. 678-686.

Üstünova, K. (2005). Türkçede Zaman Kavramı ve İşleniş. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9, (s. 187-201)

Üstünova, K. (Tarihsiz). Dilek Kipleri ve Zaman Kavramı. Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, C. LXXXVIII, S. 635, s. 678-686'da yayımlandı.

Vardar, B. (2002). Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü. İstanbul: Multilingual.

Yaman, E. (1999). Türkiye Türkçesinde Zaman Kaymalar, Ankara: TDK Yayınları.

İNTERNET

http://turkoloji.cu.edu.tr/DILBILIM/kerime_ustunova_dilek_kipleri_zaman_kavrami.pdf

(14-07-2019)

<https://islamansiklopedisi.org.tr/urduca> (24-07-2019)

ÖĞRENCİNİN AKADEMİK ÖZGEÇMİŞİ

Kişisel Bilgiler			
Adı ve Soyadı	Mohd HAKİM		
E-postası/Web Sayfası	mohdhakim293@gmail.com		
Bildiği Yabancı Diller	Türkçe, İngilizce, Urduca, Arapça		
Uzmanlık Alanı	Türkçe-Urduca Zaman Karşılaştırma/ Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi		
Öğrenim Bilgileri			
	Üniversite	Bölüm	Yıl
Lisans	Jamia Millia İslamia (New Delhi)	Türk Dili ve Edebiyatı	2016
Tez Başlığı	Türkçe-Urduca Karşılaştırmalı Zaman Yapıları		
Tez Danışmanı	Prof. Dr. Phil. Kuthan KAHRAMANTÜRK		